BUYING/SELLING In Michigan
Homes, Gas Stations, Liquor Stores, Plazas, Hotels
RAJ SHERGILL
Associate Broker
Landmark Realty
40600 Ann Arbor Rd. Ste. 150
Plymouth, MI 48170
Cell 734-751-4455, rajsshergill@yahoo.com

Truck Insurance Specialist
• Preferred Carriers (A++)
• Bobtail Insurance
• Cargo and Primary Liability
TRI COUNTY INSURANCE
734 655 9090

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM
$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)
ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
24/7 Customer Service
ਟੋਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
1-888-652-6268,732-983-4332/4333

Eighteenth Year of Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 18, Issue 17, April 29, 2017 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਪਿੜ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ

ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਗਲੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਐਕਸ ਸਰਵਿਸਮੈਨ ਫਰੰਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੇਰਬਦਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੱਤਾ ਪਿਆਰੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਮਿਕ ਪਿੜ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਜਿਥੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉਪਰ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਗਲਬੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਘਿਰੇ ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਾਦਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਉਤੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਉਠ ਖਲੋਤੇ ਹਨ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਾਗੀ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਗਏ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ 'ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ' ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ 'ਸੀਟ' ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਉਠੇ ਰੋਹ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਸਰਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ। ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ, ਪਰ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹਿਲਾ ਨਾ ਸਕੀ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੀ ਕੋਠੀ ਬੁਲਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Best Fare Guarantee

Harpreet Singh
AMRITSAR $915
DELHI $875
Mumbai $865
866 66 INDIA
4 6 3 4 2

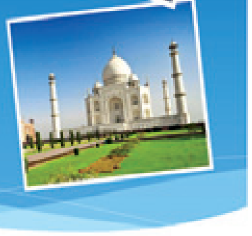
WorldWide Travel
www.fly2world.com
Detroit 734 838 9998
Chicago 312 224 8800
Fares shown above are from Chicago and may change without notice, please call our office for more details. Other conditions apply.

RENU SINGH TAKHAR
YOUR REALTOR FOR LIFE
■Residential
■Commercial
■Buying ■Selling
■Financing
■Notary ■Consultation
ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
For your home buying and selling, please call or e-mail:
Ph: 248-982-4441
RENU.TAKHAR@GMAIL.COM

ਰਿਸ਼ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਹੀਂ, ਲੋਕ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ: ਸੱਜਣ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਤ ਰੋਜ਼ਾ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ ਨੇ ਨਵੇਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਹੀਂ, ਲੋਕ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਗਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਖੱਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ 2015 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਦੋ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਬਾਰੇ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਕਿੰਗ ਗਰੁਪ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਬੰਬੇਲੀ 'ਚ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ

ਮਾਹਿਲਪੁਰ: ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਬੰਬੇਲੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਇੱਕਠ ਤੋਂ ਘਬਰਾਏ ਸ. ਸੱਜਣ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਾ ਉਤਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟਿਕਵਾਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰਾ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਯੂਨੀਕ ਹੋਮ ਵਿਚ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਲਾਡ

ਜਲੰਧਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਵਿਚਲਾ ਫਰਕ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਰਥਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬੱਚੀਆਂ ਲਈ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਯੂਨੀਕ ਹੋਮ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਹੋਮ ਪੁੱਜੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ ਨੇ ਸੁਰਮਈ ਰੰਗ ਦੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਬਿਸਕੁਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੈਂਟ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੁੜਤਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਪੰਜਾਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੋ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਲਈ ਮਦਦ (ਹੈਲਪ) ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਘਰ (ਅਰੋਰਾ, ਇਲੀਨਾਏ) ਰਹਿ ਸਕਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਦੋ ਹੋਰ ਵਰਕਰ ਹਨ, ਸੋ ਕੰਮ ਵੰਡ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

Help Wanted

Help needed with household work with two elderly parents for a Punjabi, Indian family.
Live-in (important). Aurora, Illinois.
Have two other helpers presently, so work is shared.
Need immediately.

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਸੁਨੀਤਾ ਚੋਪੜਾ
ਫੋਨ: 773-370-7106

Charger logistics inc

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ ਆਪਸ਼ਨ *ਲੌਂਗ ਹਾਲ ਤੇ ਸ਼ਾਰਟ ਹਾਲ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ
*ਇਕੱਲਾ ਡਰਾਈਵਰ 3000 ਮੀਲ ਹਫਤਾ ਅਤੇ ਟੀਮ 6000 ਮੀਲ ਹਫਤਾ ਪੱਕਾ
*ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਫਲੀਟ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਟਰੱਕ ਅਤੇ 13 ਸਪੀਡ
*ਪ੍ਰੀਪਾਸ, ਈਜ਼ੀਪਾਸ, ਕੰਪਨੀ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਮਾਂਗਟ
313-269-7634 ਜਾਂ 734-447-6159

India Palace
Restaurant - Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Rd., Indianapolis, IN 46254
Ph: 317-298-0773

UNDER NEW MANAGEMENT

Open Daily Lunch Buffett 11 am to 3 pm

Dinner
Monday-Friday 4:30 pm to 10 pm
Saturday Dinner 2:30 pm to 10 pm
Sunday Dinner 2:30 pm to 9:30 pm

Banquet Hall Available
Up to 650 People

We do private party's & catering at your home or business.

Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਲੈਨਸਿੰਗ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

4701 Pleasant Grove, Lansing, MI 48910 Ph: 517-272-0231, www.LansingGurdwara.Com

ਲੈਨਸਿੰਗ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਮਿਲਵਾਕੀ, ਡਿਟਰਾਇਟ, ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਸਕੀਗਨ, ਜੈਕਸਨ, ਫਲਿੰਟ, ਸਾਗੀਨਾਅ, ਕੈਲਮਜ਼ੂ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਬੈਂਟਨ ਹਾਰਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਰ-ਨੇੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ

ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 6 ਮਈ 2017

Adado Riverfront Park: 300 N. Grand Ave., Lansing MI 48933. (Downtown Lansing)

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 6 ਮਈ 2017 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਸਵੇਰੇ 7.00 ਵਜੇ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਅਡੈਡੋ ਰਿਵਰਫਰੰਟ ਪਾਰਕ (300 ਨਾਰਥ ਗਰੈਂਡ ਐਵੇਨਿਊ, ਲੈਨਸਿੰਗ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ 48933) ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸੇ ਪਾਰਕ ਤੋਂ ਪਰੇਡ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰੇਡ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਣਗੇ। ਪਰੇਡ ਆਪਣੇ ਰੂਟ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਵਾਪਸ ਇਸੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਰਤਨੀਏ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਦੇਸਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਪਰੇਡ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਡੈਡੋ ਰਿਵਰਫਰੰਟ ਪਾਰਕ 300 N. Grand Ave., Lansing MI 48933 (Downtown Lansing) 'ਚ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

*ਤਾਜ਼ਾ ਜਲੇਬੀਆਂ *ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ
*ਧਾਰਮਿਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਸਟਾਲ ਲੱਗੇਗਾ
ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗਰਿੱਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਫਲਿੰਟ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ
ਗੰਨੇ ਦੇ ਰਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੈਕਸਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ
ਛੋਲੇ-ਭਟੂਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ
ਪੀਜ਼ੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ
ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਵਲੋਂ
ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਅਤੇ ਕਾਟਨ ਕੈਂਡੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਜੇ ਬਡਵਾਲ ਵਲੋਂ

Contacts:

Gurudwara Sahib (517) 272-0231
Ladi Multani (517) 204-4171
S. Balbir Singh (517) 402-1811
S. Kuldip Singh (President)
Ph: 517-402-4910

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਜਣ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਸ਼ੀਲੀ ਵਸਤੂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਕੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਇਕ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

Ladi Multani, Gurwinder Singh Bintu, Jaswinder Singh, Kulwant Singh KP, Balbir Singh, Gurdev Singh, Kuldeep Singh, Bakhsish Singh, Jaswant Singh, Karnail Singh, Sukhjinder Singh, Kulvir Singh, Kashmir Singh, Balwinder Singh, Gurjinder Singh, Balvir Singh Habibwal, Kulwant Singh, Rinku, Resham Singh, Daler Singh, Manjit Singh, Nirmal Singh, Swarn Singh, Ruby, Bila, Gulab Singh, Sukhwinder Singh, Kulwinder Singh, Rajinder Singh, Jaswant Singh Grewal, Rajvir Singh Virk, Gurbaksh Singh, Gian Singh, Prabhdyal Singh and Sadh Sangat.

ਸਰਕਾਰ ਬਦਲੀ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ...

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਲਾਕਾਨੂੰਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰ ਵਿੱਕੀ ਗੌਂਡਰ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਗੈਂਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਤੇ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਸ਼ਾਤੀ ਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਦਅਮਨੀ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੱਸਦੇ ਸਨ, ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਦਅਮਨੀ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਲਫ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੈਂਗਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 21 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਥੇਦਾਰੀ ਢੱਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਤੇ ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੌਂਕੀ ਤੇ ਥਾਣਾ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀਜ਼. ਤੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਵਾਇਦ ਕੋਈ ਨਿੱਗਰ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਈ। ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਜਾਦੂਈ ਛੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਗੜੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਚੰਦ ਹਫਤਿਆਂ ਜਾਂ ਚੰਦ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ, ਦਰਅਸਲ, ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਦੀ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀ ਸਰਗਨੇ ਵਿੱਕੀ ਗੌਂਡਰ ਦੀ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ-ਤੋੜ ਕਾਂਡ ਸਬੰਧੀ ਸੂਬਾਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਭਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਭੇਤ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਚਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿੱਕੀ ਗੌਂਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ।

ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਤਲਾਂ, ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨਣਾ ਆਮ ਚਲਨ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਇੰਨੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਵੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਖਾ ਕਾਹਲਵਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ 'ਚ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਕਾਹਲਵਾਂ ਨਾਂ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਗੈਂਗਸਟਰ ਜੱਸੀ ਕਾਹਲਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਘੇਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂਆਂ ਖਾਸ ਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰਾਜ ਵਿਆਪੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕਤਲ

ਮਾਨਸਾ (ਬਿਊਰੋ): ਪਿੰਡ ਖਿਆਲੀ ਚਹਿਲਾਂਵਾਲੀ ਵਿਚ ਸੋਲਰ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਠੇਕੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਫਾਈ ਦਾ ਠੇਕਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਪਰ ਸੱਤਾ ਬਦਲਣ ਉਪਰੰਤ ਕਾਂਗਰਸੀ ਠੇਕਾ ਹਥਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਹੋਈ ਤੂੰ-ਤੂੰ ਮੈਂ-ਮੈਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜੀ। ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ 'ਚੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ 3 ਗੱਡੀਆਂ ਸਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਂਦਿਆਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ।

ਲਾਇਸੰਸੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣੇ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ

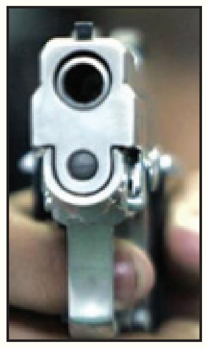

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ 3 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਾਇਸੰਸੀ ਹਥਿਆਰ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਜੁਰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਾਇਸੰਸੀ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਗਗਨੇਜਾ ਆਦਿ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਥਹੁ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣੀਆਂ ਅਪਰਾਧਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗੈਂਗਵਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨੱਕ 'ਚ ਦਮ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਾਪਰੇ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਂਡ ਮਗਰੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਖਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਿਛਲੇ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾਈ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਲ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦੇ ਹੋਏ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਪਰਚਾ ਚਿਪਕਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਸਾਥੀ 21 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੈਲੇਂਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰੋਕ ਸਕੇ ਤਾਂ ਰੋਕ ਲਵੇ।' ਇਸ ਪਰਚੇ ਹੇਠਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖੋਂ ਮੁੱਕਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ 5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ 8 ਮੋਬਾਈਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਖਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ 17 ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੇ 2 ਚਾਕੂ ਫੜੇ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਸਖਤੀ ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਮੋਬਾਈਲਾਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਗਈ, ਪਰ ਮੁੜ 25 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ 14 ਮੋਬਾਈਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਂਡ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਵੀ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰੀਖਣ ਦੌਰਾਨ 4 ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ 20 ਮਾਰਚ, 23 ਮਾਰਚ ਤੇ 9 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਅਪਰਾਧਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਗੈਂਗਵਾਰ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ 'ਤੇ ਸਖਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ 300 ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨ ਅਤਿਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਲੈਸ ਰਹਿਣਗੇ।

ਆਈ.ਜੀ. (ਜੇਲ੍ਹ) ਰੂਪ ਕੁਮਾਰ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਮੌਜੂਦਾ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੈਦੀ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਸੈੱਲ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈੱਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਜ 'ਚ ਲੱਗੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਲਈ 300 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਤੇ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤੋਂ ਔਖਾ

ਬਠਿੰਡਾ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਮਗਰੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦੋ ਘੰਟੇ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਗਿਣਾਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਸੂਰ ਦੀ ਥਾਂ 'ਆਪ' ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਆਪ' ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਆਪ' ਕਨਵੀਨਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ (ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ) ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਾਰਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਪਤਾਨ ਵਾਲੀ ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਵਾਂਗ ਖੇਡੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 500 ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀਓਂ ਕਦੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਉਲਟਾ ਝਿੜਕਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੀ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਸੀ.) ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ।

ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਅੜੀ ਬਰਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਝਗੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲ ਉਪਰ ਜਲ ਸਰੋਤ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ. ਢੇਸੀ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਕੁੜੱਤਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਕੜਵਾਹਟ ਘੋਲੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਐਲਾਨੀਆ ਰੁਖ ਉਤੇ ਅੜੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਤੁਪਕਾ ਵੀ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਦੁਹਰਾਇਆ, ਉਥੇ ਹਰਿਆਣਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਨਹਿਰ ਦੀ ਛੇਤੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਉਤੇ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜਲ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਫਦ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ। ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਘੰਟਾ ਚੱਲੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 10 ਲੱਖ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਬੰਜਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 28 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਨਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਟਿਊਬਵੈਲ ਸਿੰਜਦੇ ਹਨ।

ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਪਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ 12 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ 138 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 100 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਕਾਲੇ ਜ਼ੋਨ' ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ 45 ਹੋਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਹਕੀਕੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।

ਦੱਖਣੀ ਪੰਜਾਬ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੰਜਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੀਆਂ (ਲਾਈਨਿੰਗ) ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡੀ.ਐਸ. ਢੇਸੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਵਸੀਲਾ ਸਕੱਤਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਰਬਦਲੀ ਵਫਦ ਨੇ 28 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੀ ਛੇਤੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਏ। ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਬਾਰੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਨਵਰੀ 2002 ਤੇ ਜੂਨ 2004 ਵਿਚ ਆਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 10 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉਪਰ ਫੈਸਲਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨਹਿਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਛੇਤੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ, 2016 ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਈ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ 10 ਤੇ 12 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਤੇ ਹੁਣ 27 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਲਮਾਨ ਤਲਬ

ਜੋਧਪੁਰ: ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਖਿਲਾਫ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਉਲੰਘਣਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਮੁਚਲਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਲਮਾਨ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਜੇ.ਐਮ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ 'ਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਹਸਤੀਮਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਉਲੰਘਣਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਕੱਰੀ ਕੁੱਕ, ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ,
ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਸਰਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਫੋਨ: 316-305-1818
918-576-1899

15&29

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju
Tel: 773-973-0200
Fax: 773-973-0557
2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਲੋੜ ਹੈ ਲੋੜ ਹੈ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਵੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ
ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ
ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ, ਖਾਣਾ ਮੁਫਤ

SWAD
INDIAN RESTAURANT
1810 W. GALBRAITH RD
CINCINNATI OH 45239

GRILL OF INDIA
RESTAURANT
354 LUDLOW AVE.
CINCINNATI OH. 45220

CHARANJIT BRAR
Ph. 317-903-7400

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ
ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

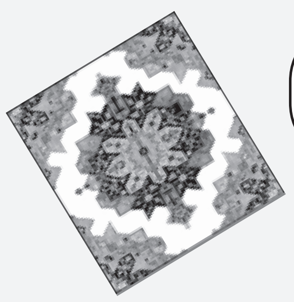

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc
ਵੈਸਟਰਨ ਐਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
Ph: 773-508-5253,773-507-8043, Fax: 773-508-5249

Punjab Times

Established in 2000
18th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Missisipi, Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਝੀਂਡਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਹੁਣ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਸ. ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਹੁਣ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬਿਗੁਲ ਵਜਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰਸ਼ਮੀ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਲ ਹਰਿਆਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ 5 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋਕਿ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲ ਦਾ ਨਾਂ ਤੈਅ ਕਰੇਗੀ। ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 10 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮੰਗੇ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਦੀ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ 10 ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ, ਦਿੱਲੀ, ਉਤਰਾਖੰਡ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ. ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਹੀ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿੰਗ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਇਟਲੀ, ਨਿਊਜੀਲੈਂਡ, ਜਰਮਨ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।

ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਲੇਬਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਨਾਂਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 10 ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਸਿਲੇਬਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਚ ਕੇਂਦਰ, ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਾਸ਼ਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 10 ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਸਿਲੇਬਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿੱਸਰਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ, ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਮਾਹਿਰਾਨਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਫਿਲਹਾਲ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੁੜ ਉਭਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ 'ਸਤਿਕਾਰਤ ਰਹਿਤ' ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਨਵਰੀ 2015 ਵਿਚ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਪਤਾ ਕਰ ਕੇ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ।

ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਭਵਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਬੀ.ਐਸ. ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋ-ਵੀਸੀ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਈ-ਮੇਲ ਖਾਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਕੋਲੋਂ ਸੁਝਾਅ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਬੰਧੀ ਕਾਇਦਾ-ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਇਕ ਚੰਗੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਵੇ।

ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਘਿਰੇ ਬਾਦਲ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੇ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਚਿੱਠੀ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੋ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲੋ। ਜਦੋਂ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ 'ਬੌਸ' ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਜਦ ਬਾਦਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ 17 ਜਨਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕਲੰਡਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲੇ ਸਨ। ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਿਉ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਖਾਸਤ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਵੇਲੇ ਦਾ ਸੱਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸੱਚ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੀ 'ਦਾਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਲਾ' ਹੋਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੀ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ 'ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ' ਸੀ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਤੋ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਗਏ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਨਰਮੀ ਕਿਉਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ?

ਉਂਜ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ। ਦਰਅਸਲ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਚੁੱਪ ਬੈਠੇ ਰਹੇ।

ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ 350 ਸਾਲਾ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੋ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਮੁਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਗਾਵਤੀ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੰਥਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਖਾਸੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਵਾਰੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

ਨਕਸਲੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ 25 ਜਵਾਨ ਹਲਾਕ

ਰਾਏਪੁਰ: ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੁਕਮਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ 25 ਜਵਾਨ ਹਲਾਕ ਅਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਦੱਖਣੀ ਬਸਤਰ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਕਾਲਾ ਪੱਥਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਕੀਤਾ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਹਲਾਕ ਹੋਏ ਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਥਿਆਰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ 74ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਜਵਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਸ਼ਤੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ 2000 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 376 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1392 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 1016 ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 1500 ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲੋੜ ਆਧਾਰਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਲਈ ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਗਦ-ਗਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਕਲਚਰ ਖਾਸਕਰ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਲਹਿਰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਅਫਸਰ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੇਗਾ।

ਕਾਬਲੇਗੌਰ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਤਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਕਲਚਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਉਂਝ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸਿਰਫ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਇੰਦੌਰ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਢਾਹੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਰੋਹ

ਇੰਦੌਰ: ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੰਦੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਾਜ ਮੁਹੱਲਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕਰਤਾਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਸਮੇਤ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋੜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਲਗਭਗ 400 ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀਆਂ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਫੋਰਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਜਬਰੀ ਚੁੱਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਦੀਵਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਘੜੀਸ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੰਦੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਥਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰ ਕੇ ਉਥੇ ਸ਼ਿਫਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਘਰ 50 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਣਾ ਅਤੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 4 ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਸਰੂਪ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਲੈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਜਦਕਿ ਇਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਪਈਆਂ 300 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ (ਸੋਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮੁੱਠੇ ਵਾਲੀਆਂ), ਦੋ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਰੁਮਾਲਦਾਨ ਤੇ ਗੋਲਕ ਵਿਚਲੀ 75 ਤੋਂ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਭੇਟਾ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਲਾਕਰ ਦੀ 3 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਗਦੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਬਣੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀਆਂ 40,000 ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਲੁੱਟ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਰੋਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾ ਦੱਸੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ਰੇਆਮ ਧੱਕਾ ਹੈ।

ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਝੀਂਡਾ ਬਾਰੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਰੱਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਖਾਤਰ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਅੱਠ ਮਈ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਭਾਈ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ 16 ਜੁਲਾਈ, 2014 ਦਾ ਉਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਸ. ਝੀਂਡਾ, ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ ਅਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਝੀਂਡਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਝੀਂਡਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਨਿਜੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਹੀ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ।

Matrimonial

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

US citizen or Green Card holder well settled educated match wanted for Amritdhari Saini Sikh girl, 28 yrs, 5'-3", B.Com, MBA, from an educated family. The girl is in India. Caste no bar. Contact, Ph: 216-513-5887 (USA) or +91-98786-21898 (India) 11-18

Wanted suitable US citizen, green card or H1-B visa holder handsome match for Jatt Sikh B.Sc Nursing citizen girl 27, 5'-5". Please e-mail details & photo at: gsingh9113@gmail.com or call, Ph: 224-410-5658 15-

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਉਮਰ 25 ਸਾਲ ਕੱਦ 5'-10" ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਯੂ.ਐਸ.-ਕੈਨੇਡਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 612-481-4662 16-19

Wanted suitable US citizen girl for Jatt Sikh Boy, 30, 5'-11", Canadian Citizen & USA Green Card Holder, well Settled in the USA. Contact: Ph.317-603-1000 or 317-979-4740, Email-jagbirsandhu86@yahoo.com 13+

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ

ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵੈਸ਼ਨੂੰ ਬੀ.ਟੈਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ, ਉਮਰ 32 ਸਾਲ, 6' ਲੜਕੇ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਦਾਦਕਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 416-898-7144 ਅਤੇ ਬਾਇਓਡਾਟਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਈਮੇਲ ਕਰੋ: hbhangu@hotmail.com 17-20

28 year old Dentist from India clean shaven Arora Sikh, finishing health management course in Australia by the end of April 2017, looking for a suitable educated US citizen girl to marry and settle in US. Contact: Jaytg@aol.com, Ph: 847-830-5361 15-18

30 year old handsome Gursikh priest from Jammu and Kashmir looking to marry US citizen Gursikh girl to settle down in US, presently in the Midwest (USA). Also has a 28 year old priest brother in Australia interested in marrying Gursikh US citizen girl to settle in US. Both fluent in English. Contact: jaytg@aol.com, Ph: 847-830-5361 15-18

ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਬਰਖਾ ਸਿੰਘ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਰਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਬਰਖਾ ਸਿੰਘ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲੀ। ਕੌਮੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈ ਮਾਕਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਿਆਮ ਜਾਜੂ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਬਰਖਾ ਸਿੰਘ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.

For Emergency Call anytime at 847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares available

INDIAN BAZAAR

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ 10% ਛੋਟ

Ph: 317-534-5151, 916-524-0045

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਟਲਾਂਟਾ, ਜਾਰਜੀਆ 'ਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਫੋਨ: 757-240-9348

16-18

ਸੁਖਬੀਰ ਸੀ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ 'ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ'

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ 'ਤੇ ਤੁਰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਰਹੋ ਤੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਓ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬੰਦ ਕਮਰਾ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਕੋਲੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਡੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੋ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲੋ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਉਂਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਾਰ ਸਾਡੇ 'ਬੌਸ' ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੁਖੀ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਈ ਕਰੀਬੀਆਂ ਨੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਨੂੰ ਅਕਸ਼ੇ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਖਰ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੌਣ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਦਬਾਅ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ।

ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਬਣੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਿਆਂ ਸੁਖਬੀਰ ਆਪਣੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੁਵੇਲੇ ਦਾ ਸੱਚ ਕਰਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੁਵੇਲੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਸੱਚ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੱਚ ਬੋਲਦੇ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੌਮ ਦਾ ਜਾਨੀ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਬੋਲਿਆ ਸੱਚ ਭਾਵੇਂ ਸੱਚ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਵੇਲੇ ਬੋਲਿਆ ਸੱਚ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਸੱਚ ਤੇ ਕੱਚ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰੇਗਾ।

ਹੁਣ ਹੀ ਕਿਉਂ ਜਾਗੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ: ਬਡੂੰਗਰ

ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ, ਜੇ ਉਹ ਅਸਿਹਮਤ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕੋਠੀ 'ਤੇ ਗਏ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਖਰ ਇੰਨੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਕਿਉਂ ਜਾਗੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਫਾਰਗ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਫ਼ਾਰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤੋਂ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਧਮਧਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਜੀਂਦ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸੱਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਉਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜਿੱਦ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਸੱਦੀ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਵੀ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। 12 ਜਨਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਬੇਬਾਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ (12 ਜਨਵਰੀ 2015) ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ (21 ਅਪਰੈਲ 2017) ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਫ਼ੈਸਲੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ।

ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹਟਾਇਆ: ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਚਨਚੇਤੀ ਹਟਾਏ ਗਏ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਫਰਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਆਕਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਹੀ ਰਹੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਜਥੇਦਾਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਘਿਰੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ 2015 ਵਿਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਾਗੀ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਗਏ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ 17 ਜਨਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਸਾਲ 2002 ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਮਗਰੋਂ ਬਖੇੜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਲਝਣ ਕਰ ਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਕੇ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੈਂਕ ਸੀ. ਆਈ. ਬੀ. ਸੀ. ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਲਿਮਟਿਡ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸੀ.ਆਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਬੈਂਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਕੇ ਆਨਲਾਈਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੰਡਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਓਂਕਾਰ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਕ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਸੋਨੇ ਦਾ 10 ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿੱਕੇ 24 ਕੈਰੇਟ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਚਾਂਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਇਕ ਔਂਸ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 59.25 ਡਾਲਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੇ 10 ਗ੍ਰਾਮ ਵਾਲੇ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 625 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੈਲਮਟ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਐਲਬਰਟਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੈਲਮੈਟ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਗੌਰਵ ਵੀ ਹੈ। ਦਸਤਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੈਲਮਟ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵਾਹਨ ਚਾਲਕ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਾਧਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ.-2 ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਨ 'ਚ ਕੀ ਹਰਜ!

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

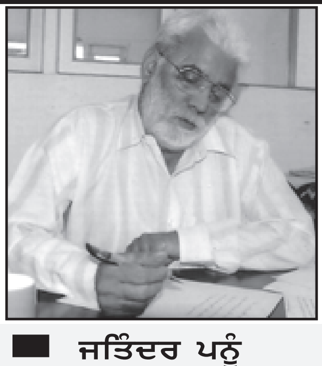

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ 'ਸਿਆਣਾ' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋਆਬਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਸਿਆਣਾ' ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਰਥ ਅਗਲੇ ਨੂੰ 'ਬੁੱਢਾ' ਕਹਿਣਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਸਿਆਣਾ' ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਉਪਰੀ ਸ਼ੈਅ' ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ 'ਇਲਾਜ' ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ 'ਅਕਲਮੰਦ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਅਕਲਮੰਦ' ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਲੋਕ 'ਅਕਲਮੰਦ' ਵੀ ਹੋਣਗੇ!

ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਹੈ, ਬਹੁਤੇ ਸੁਣ ਕੇ ਹੱਸ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਝੇੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ 'ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ' ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਡਟੇ ਖੜੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 'ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ.' ਵਾਲਾ ਰੱਟਾ ਮੁਕਾਉਣ ਦੇ ਲਈ 'ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ.-2' ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਝਗੜੇ ਵਾਲੇ 'ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ.' ਦਾ ਭਾਵ 'ਸਤਲੁਜ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ' ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ 'ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ.-2' ਦਾ ਅਰਥ 'ਸ਼ਾਰਦਾ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ' ਨਹਿਰ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਤਲੁਜ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਉਹ ਸੁਣਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਉਤਰਾ ਖੰਡ ਦੇ ਪਿਥੌਰਾਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਕਾਲੀ ਨਦੀ ਜਦੋਂ ਪੰਚੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਕੁਮਾਊਂ ਲੰਘ ਕੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਹ 'ਸ਼ਾਰਦਾ ਨਦੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਦੀ ਨੂੰ ਯਮਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬੜਾ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਟਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਡੇਢ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਰਥਰ ਕਾਟਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦਰਿਆਈ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੋਣਗੇ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਸੱਟ ਖਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਹਾਕਮ ਬਣੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸੋਚ ਲਈ ਸਰਵੇਖਣ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਭੁਗਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਰਾਜ ਸਾਂਭਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਕਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਇਕੱਠੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ 'ਸ਼ਾਰਦਾ ਯਮਨਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ' ਵੀ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਤੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਾਰਦਾ ਯਮਨਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਖਬਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਗੱਲ ਛੋਹੀ, ਪਰ ਛੋਹ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ, ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਧਾਈ।

ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ, ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤੇ ਉਸੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਬਾਦਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਖੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦਰਿਆ ਸੁਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਟੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੇ। ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਘਾਟੇਵੰਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨੀਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੀਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਏਧਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਣਾ, ਪਰ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਅਸਾਂ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂ ਇਹ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਸੋਚ ਹੇਠ ਸ਼ਾਰਦਾ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਣਾ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਏਨਾ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੋਮਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਤਲੁਜ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਰੇੜਕਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਣਾ।

ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਰਦਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਤਰੀ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਯਮਨਾ ਨਦੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਨਦੀਆਂ ਇਸ ਵਿਚ ਪੈਣ ਨਾਲ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰੇ, ਜਦੋਂ ਉਤਰਾ ਖੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੇਦਾਰ ਨਾਥ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਦੇਖੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਲੋਕ ਉਥੇ ਫਸ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾਂਘਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਲਈ ਸ਼ਾਰਦਾ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦਰਿਆਈ ਹਾਈਵੇ ਬਣਦਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਅੱਗੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਯਮਨਾ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਫਿਰ ਚੰਬਲ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਏਦਾਂ ਦਾ ਲਿੰਕ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਕੰਧ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਿਰਫ ਫਾਈਲਾਂ ਵੇਖਣ ਜੋਗਾ ਸੀ। ਅਸਲੀ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਹੱਥ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਨਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਤਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਕਿ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੋਕ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨਾੜੀ ਆਗੂ ਸਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਅੱਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਕਿ ਚਾਰ ਦਿਨ ਠਹਿਰ ਜਾਵੇ, ਇਸੇ ਖੇਡ ਵਿਚ ਦਸ ਸਾਲ ਗਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮੋੜ ਉਤੇ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਲਮਕਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਪਿਛਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਕੱਢਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਫਤੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਰਾਜ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਉਥੇ ਦੀ ਉਥੇ ਲੱਤ ਗੱਡੀ ਖੜੇ ਰਹੇ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਣ ਲਈ ਮਨ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜੜ੍ਹ ਟੁੱਕੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਈਪਾਸ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੁਣ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ.-2 ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਫਿਰ ਉਸੇ ਸ਼ਾਰਦਾ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਲਮ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਲਾਈ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਿਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਰਿਆਈ ਲਿੰਕ ਦੇ ਅਮਲ ਨਾਲ ਓਨਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਜਿੰਨਾ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕੋ ਵਕਤ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਟਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਅਕਲਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖਾਤਰ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਖਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੋਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਈਏ, ਸਾਥੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜੋ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਜਾਵੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ!

ਹਲਵਾਈ, ਡੋਸਾ ਮੇਕਰ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ
ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਲਵਾਈ ਤੇ ਡੋਸਾ ਮੇਕਰ ਅਤੇ
ਤਿੰਨ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635
11-

Desi Bazar
916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116
We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets
• FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
• FRESH GOAT MEAT
10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!
We Are Open 7 Days a Week
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Diesel Mechanic Needed
RS Transport is looking for a full-time truck mechanic in the Axton, VA area. This position performs repairs and maintenance on semi-tractor/trailers. Daily duties consist of routine maintenance and repairs of engines, chassis, driveline, hydraulic systems, brakes, A/C systems, electronic systems, and minor aluminum welding. Engine work too.

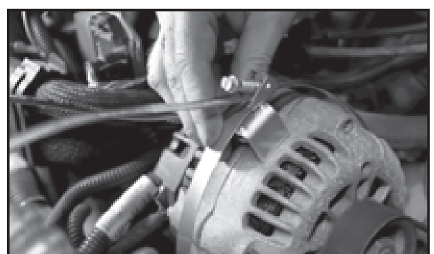

Free accommodation, must have own tools.
Call: 540-632-3671 or 540-314-5556

ਡੀਜ਼ਲ ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਆਰ.ਐਸ. ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਐਕਸਟਨ, ਵਰਜੀਨੀਆ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਟਰੱਕ ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਕੈਨਿਕ ਸੈਮੀ ਟਰੈਕਟਰ/ਟਰੇਲਰ ਦੀ ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਮੇਨਟੀਨੈਂਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਮਾਹਰ ਹੋਵੇ। ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਇੰਜਣਾਂ, ਚੇਸੀਆਂ, ਡਰਾਈਵਲਾਈਨ, ਹਾਈਡਰੌਲਿਕ ਸਿਸਟਮ, ਬਰੇਕਾਂ, ਏ.ਸੀ. ਸਿਸਟਮ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਿਸਟਮ, ਐਲਮੀਨੀਅਮ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਇੰਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।
ਮਕੈਨਿਕ ਪਾਸ ਆਪਣੇ ਟੂਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਮੁਫਤ।
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 540-632-3671, 540-314-5556
17

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 29 ਅਪਰੈਲ 2017

ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਚਾਲ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਨਸੋਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੁਣ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਆਉਣੀਆਂ ਵੀ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਘੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਮ-ਚਲਾਊ ਬਿਆਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਸੂਬੇ ਦਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ (ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ) ਉਹੀ ਆਗੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਨੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੋਰ ਮੁਤਾਬਕ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤਾ (ਏ.ਟੀ.ਐਸ) ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਨਾਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜੋ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਵੰਗਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੈਂਗਸਟਰ, ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਮਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਕੋਈ ਇਕੱਲੀਆਂ-ਇਕਹਿਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਤੁਆ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਵਾਅਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਧੂੜ ਹੇਠ ਦਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਝਾੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨਾ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸਬ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਆਵਾਮ ਦਾ ਸੰਵਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਕਦੀ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਨਾ ਜਾਂਦਾ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹਨ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਠੇਕਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਜੋ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨੀਤੀਆਂ ਵੱਲ ਅਜਿਹਾ ਵਤੀਰਾ ਸਿਰਫ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਇਹੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਹ 'ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ' ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਰਗਰ ਨੀਤੀ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਦਾਰਦ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਮਾਓਵਾਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੰਟ' ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਉਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਵਕੀਲਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਥੇ ਵਿਚਰਨਾ ਅਤੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਮੁਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪੱਥਰਾਓ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਤੇ ਰੋਹ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਰੋਹ ਦੀ ਧਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਕੂਲ-ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੇਸ ਗੋਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ 2008 ਵਿਚ ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, 29 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਹੋਏ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਅੱਠ ਜਾਨਾਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਸੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋਗਲੇਪਣ ਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸੇ ਲੀਹ ਉਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਕਲਚਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਵਰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਹੀ ਨੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦੀ, ਆਵਾਮ ਦੀ ਬੰਦ-ਖਲਾਸੀ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਧਰਮ ਮੰਦਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਧੱਕੇ?

ਬਾਣਾ ਧਰਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਬਹੁਰੂਪੀਆਂ ਦਾ, ਹੁੰਦੇ ਅਸਲ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾ ਪੀਰ ਵਾਲੇ।
ਮਾਧੋ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ, ਬੇਸ਼ੱਕ 'ਦਰਸ਼ਨੀ' ਹੋਣ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ।
ਕਹੀ ਜਾਣ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਮੂੰਹੋਂ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੇ ਟੀਰ ਵਾਲੇ।
ਕਾਹਦਾ ਰੋਹਬ ਹੈ ਪਦਵੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਦਾ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਦ ਮਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ।
ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ, ਪੱਖ ਝੂਠ-ਤੂਫਾਨ ਦਾ ਲੈਣ ਲੱਗੇ।
ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੋਊ, ਧੱਕੇ ਸੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪੈਣ ਲੱਗੇ!

ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ, ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ, ਅਸਲ ਮਸਲਾ ਲੋਕ-ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੀਹ ਤੋਂ ਲਹਿ ਗਈ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਕਰਜ਼ਈ ਹੋਣਾ ਐਸੇ ਮੁੱਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੋਟ ਬਟੋਰੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਖੂਬ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੋਣ ਲਈ ਹਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀ ਪੌੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਾਅਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਹੁੰਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਪਰ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਿਆਸਤ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਹੀ ਹੱਲ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਏ ਬਗ਼ੈਰ ਮਹਿਜ਼ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਨਾਲ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। 2008 ਵਿਚ ਵੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ 60,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਨ 2000 ਤੋਂ 2016 ਤੱਕ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 1682 ਕਾਮਿਆਂ (789 ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ 893 ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ) ਨੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਸਿਰ ਇਸ ਵਕਤ 69,355 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ; 56481 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੰਸਥਾਗਤ (ਬੈਂਕਾਂ ਵਗੈਰਾ ਦਾ) ਅਤੇ 12874 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੁੱਦੇ ਉਛਾਲ ਕੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ' ਦਸਤੂਰ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 'ਕਿਸਾਨ ਮੰਗ ਪੱਤਰ' ਨਾਂ ਦਾ ਫਾਰਮ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੈਪਟਨ, ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਕਰਜ਼ਾ ਕੁਰਕੀ ਖਤਮ, ਫ਼ਸਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਕਮ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ' ਦਾ ਮੋਹਰਨੁਮਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਉਪਰ ਲੀਕ ਮਾਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰ ਔਸਤ 1.2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 37,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਵਿੰਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਦੇਣਗੇ, ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਫਾਰਮ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ ਉਪਰ ਮਿਸ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾ ਕੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਲੈਣ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡਾ ਕਰਜ਼ਾ ਤੁਰੰਤ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਲੱਖ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਠੂਠਾ ਫੜ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਖ਼ੈਰ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮੋਦੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗਿਓਂ ਕੋਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਉਪਰ ਬਥੇਰਾ ਦਬਾਓ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੋਦੀ ਕਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਇਹੀ ਦਲੀਲ ਬਾਦਲ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹ ਕੇ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਜਿਸ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਝਵਾਨ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੈਪਟਨ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ 1.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਮਝ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ 2.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੋ ਕੈਪਟਨ ਜੁੰਡਲੀ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਲਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਦੇਖੋ। ਉਹਨੇ ਫਰਮਾਇਆ- "ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੀਮਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਡੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।" ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਅਸੀਂ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਆ ਰਹੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ... ਖਾਲੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਪਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਜ ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸੀ ਕਿਥੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਢਾਈ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ 92 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ 36,359 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਉਪਰ ਲੀਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲੋੜਵੰਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇਗਾ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਇਹ ਵਕਤੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੋ-ਟੁੱਕ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਰਫ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਮਸਲਨ, ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 15 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦੌਰਾਨ 531 ਕਿਸਾਨਾਂ/ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ, 16 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਰਵਰੀ 2017 ਤਕ 287 ਕਿਸਾਨਾਂ/ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ, ਜਦਕਿ ਸਾਲ 2016 ਦੌਰਾਨ 1290 ਕਿਸਾਨਾਂ/ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ। 2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2015 ਤਕ ਉਥੇ 18,687 ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਹਿੰਦੂਤਵ ਏਜੰਡਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਤਰ ਇਕ ਹੱਦ ਤਕ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਲਈ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਾਹਤ ਨਾਲ ਪਤਿਆ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਕਰਜ਼ੇ ਉਪਰ ਵਾਅਦਾਖਿਲਾਫ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਜੋਖ਼ਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲਾ ਵਿੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਸਮਾਜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਬਰ ਆਪ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਟ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਮੋੜਨ ਵਾਲੇ ਧਨਾਢ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਤੇ ਬੇਵਸ ਕਰਜ਼ਈ ਦਰਮਿਆਨ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਸੰਕਟ ਦੀ ਅਸਲ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੀ ਗਰੀਬ ਤੇ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਪਰ ਨਹੀਂ; ਭਾਜਪਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਟੂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਕਤਰਾ ਨਿਚੋੜ ਕੇ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ, ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਸਿਆਸੀ ਕੋੜਮੇ ਦੀ ਕਾਲੀ-ਚਿੱਟੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕਟਗ੍ਰਸਤ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਮੂਲੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਛੋਟਾਂ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਸੀਲੇ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਜੁਟਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 2013-2016 ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਨੂੰ 17.15 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਟੈਕਸ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇ ਭਾਅ ਜ਼ਮੀਨ, ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਲੁਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਮਦਨ ਕਰ ਤੋਂ ਖ਼ਾਸ ਛੋਟਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। 'ਇੰਡੀਆ ਸਪੈਂਡ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ 56,521 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ 5275 ਐਸੇ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਨੇ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਰਹੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਏਜੰਸੀ 'ਇੰਡੀਆ ਰੇਟਿੰਗ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ' ਨੇ ਉਮੀਦ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨੇੜ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਲਗਭਗ 4 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਉਪਰ ਲੀਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਐਸੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਛੋਟਾਂ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਐਸੀ ਤਤਪਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਇਸੇ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਬੰਬ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਸੰਕਟ

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮਹਾਂਬੰਬ ਦੇ ਧਰਤ ਕੰਬਾਊ ਧਮਾਕੇ ਨੇ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਅਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਵਾਲੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਂਬੰਬ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 10 ਮੀਟਰ, ਚੌੜਾਈ ਇਕ ਮੀਟਰ, ਵਜ਼ਨ 10,000 ਕਿਲੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲਾਗਤ ਇਕ ਕਰੋੜ ਸੱਠ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੰਪ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀਰੀਆ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਹਨ ਜਾਂ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਸ਼ਰ

ਡਾ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-78883-27695

ਅਲ-ਅਸਦ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਕਿਮ ਜੌਂਗ-ਉਨ ਨਾਲ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਾਈਕ ਪੈਂਸ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੈਂਸ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਰੂਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਹਿਬੜ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ (ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ) ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 9/11 ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਕੋਲ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ ਹੋਣਾ ਕਹਿ ਕੇ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਠਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਜਬਰ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਜਦੋਂ 2010 ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਿਜ਼ਾਮਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਜਬਰ, ਤਸ਼ੱਦਦ, ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਰੁਧ 'ਅਰਬ ਬਸੰਤ' ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਤਹਿਤ ਨਵੇਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਦੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਸ਼ਰ ਅਲ-ਅਸਦ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ 2011 'ਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੂਸ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਖਿੰਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਭਲ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਤੋਂ ਆਕੀ ਖ਼ਿੱਤੇ ਕਰੀਮੀਆ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੂਸ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਰੂਸ ਨੇ ਵੀ ਮੋੜਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਯਾਂਕੋਵਿਚ ਨੇ 2013 ਵਿਚ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਹਾਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਯੂਕਰੇਨ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਹ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੀਵ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਧਰ, ਰੂਸ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਕਰੀਮੀਆ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਰੀਜਨ 'ਤੇ ਕਰੀਮੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ 'ਹਮਾਇਤ' ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਕਰੀਮੀਆ ਨੂੰ ਰੂਸ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਕਰੇਨ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਹਮਾਇਤੀ 'ਯੂਰੋਮੈਡਨ' (ਜੋ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸਨ) ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਰੂਸ ਦੀ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੂਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੂਸ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਵੇਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਬਸ਼ਰ ਅਲ-ਅਸਦ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ, ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਸ਼ਰ ਅਲ-ਅਸਦ ਨੂੰ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਬਸ਼ਰ ਅਲ-ਅਸਦ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੀਰੀਆ ਅੰਦਰ ਖ਼ੂੰਖਾਰ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਭੇੜ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਉਲਝ ਗਈ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਜੰਗ 'ਚ 4 ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਲੱਖ ਲੋਕ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। 254.7 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 2010 'ਚ 70.5 ਸਾਲ ਸੀ ਜੋ 2015 'ਚ ਘਟ ਕੇ 55.4 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਵਸੋਂ 2 ਕਰੋੜ 28 ਲੱਖ ਸੀ। ਇਸ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ 40 ਲੱਖ ਲੋਕ ਉਜੜ ਗਏ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸੀਰੀਆਈ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਦੇ ਬੇਰਹਿਮ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੁੱਢੇ, ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਤੜਫ਼-ਤੜਫ਼ ਕੇ ਹੌਲਨਾਕ ਹਾਲਤ 'ਚ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਧਰ, ਇਸ ਰਸਾਇਣਕ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 59 ਟੌਮਹਾਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ 94 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੀਰੀਆ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੀ ਹੈ।

ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਫ਼ੌਜੀ ਅੱਡੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਚੀਨ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਾਇਵਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸਾਈ ਇੰਗ-ਵੇਨ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਚੀਨ ਬਾਰੇ 'ਇਕ ਚੀਨ ਨੀਤੀ' ਦੀ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਉਪਰ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਵਾਧੂ ਹੋਣ; ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜਤਾਉਣ, ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਬਣਾਉਣ; ਏਸ਼ੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਤਕ ਸਿਲਕ ਰੋਡ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਤਕ ਮਾਲ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਉਪਰ ਸੱਟ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਪਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਛਤਰੀ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਚੀਨ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਖ਼ਰਚ ਪੱਖੋਂ 'ਨਾਟੋ' ਵੇਲਾ ਵਿਹਾਅ ਚੁੱਕੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਚੌਧਰ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਰਥਿਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਨਜਿਠਣ ਲਈ ਰੂਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਠੀਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਉਪਰ ਚੌਧਰ ਜਮਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਉਹੀ ਰੂਸ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਰੋਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾ ਖ਼ਰਚੇ ਪੱਖੋਂ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਦਾਬਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਕਰੰਸੀ ਮੈਨੂਪੁਲੇਟਰ ਐਲਾਨਣ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕੰਧ ਕਰਾਉਣ, ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ, ਐਪਕ, ਪੈਰਿਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਜ਼ਿਸ਼ਨਾਂ ਲੈਂਦਾ ਟਰੰਪ ਧੋਬੀ ਪਟੱਕੇ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਲਭਾਊ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਮਹਾਂਬੰਬ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਕਰਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ 'ਚ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾਗੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਪਿੱਛੇ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਚੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਧ ਰਿਹਾ ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਦਬ, ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਪਰਵਾਸ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ-ਬੀਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਤੱਥ ਅਚਨਚੇਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਬ੍ਰਿਟੇਨ, ਜਰਮਨੀ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 97 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਖ਼ਿਆਲ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਗ਼ਾਨੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਧਰਤ ਉਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੱਤ ਹੋਵੇ, ਰੋਟੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਹਮਵਤਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਸਰਾਹਨਾ ਮਿਲੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਇੰਜ ਹੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਨੇ 1930ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਆਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਤੀਜੀ-ਚੌਥੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕੀਤੀ। ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਈ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਫਲਣ-ਫੁਲਣ ਲਈ ਸਪੇਸ ਤੇ ਮਾਹੌਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਾਗ ਲਾਉਣੀ ਔਖੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਧੀਰ ਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ 'ਪੈੜਾਂ' ਜਾਂ ਅਜਾਇਬ ਕਮਲ ਦਾ ਨਾਟਕ 'ਮੰਟੋ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ' ਜਾਂ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਫਰੰਗੀਆਂ ਦੀ ਨੂੰਹ' ਜਾਂ ਪਰਵੇਜ਼ ਸੰਧੂ ਦੀ 'ਸੌਕਣ' ਵਰਗੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਜਾਗ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੀ ਸਵਰਨ ਚੰਦਨ, ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ ਤੇ ਰਘਬੀਰ ਢੰਡ ਵੀ ਆਲਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕੱਦਾਵਰ ਹਸਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਕਲਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਸੂਹਜ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਗਾਸ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਜਾਂ ਏਸ਼ੀਆ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ? ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜਪਾਨ 'ਚ ਵਸਿਆ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸਰਦਾ-ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਨਿਰੰਤਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੁਝ ਕੁਝ ਸਰਗਰਮ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਾਰਨ ਉਪਰਲਾ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਮਿਲ ਗਈ; ਛੱਤ ਵੀ, ਪਰ ਅਦਬੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਮੀ ਨੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਮੌਲਣ ਦਿੱਤੀ। ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਂਗ ਮਲਾਇਆ (ਹੁਣ ਮਲੇਸ਼ੀਆ), ਸਿਆਮ (ਹੁਣ ਥਾਈਲੈਂਡ) ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਭਾਵ ਕੀਨੀਆ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ, ਯੂਗਾਂਡਾ ਆਦਿ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਪੂਰਬੀ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਦੋਂ ਵੇਲਾ ਆਇਆ ਤਾਂ 1960ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਜਾਂ ਉਤਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣੇ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝੇ। ਅਜਿਹੇ ਦੂਹਰੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਪੀੜਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੰਢਾਈ। ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਅਜੇ ਵੀ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੱਦ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਉਤਰੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਬੰਬਈ (ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ) ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਸਿਕ 'ਜੀਵਨ' ਛਪਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਚਿਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸਨ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬੇਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਵਿਚ ਫਿਲਮਜ਼ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ਼ਰਸ਼ਾਰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਾਲਮ 'ਸਰਸ਼ਾਰੀਆਂ' ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਲਮ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਮੁੰਬਈਆ ਅਦੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰੌਚਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਸਾਗਰ ਸਰਹੱਦੀ ਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਲੇਖਣੀਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਇੰਜ ਹੀ, ਇੰਦੌਰ ਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਿਕ ਛਪਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਮੋਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੁਣ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦਮ ਨਾ ਉਧਰੋਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਐਤਵਾਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੀ, ਬੈਂਕਾਕ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਬੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਅਜੇ ਤਕ ਸਿੱਧੀ-ਅਸਿੱਧੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪਸਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਰਵੱਈਆ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਸਵਰਗੀ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਬੰਦ 'ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਮੈਂ ਹੁਸੀਨ ਹਾਂ/ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ/ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਨੈਂ' ਵਾਲੇ ਸੰਸਥਾਈ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਚੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਵਾਲੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਤੁਰੋ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹੋ

ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਹੈ-ਦੌੜ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਰੋ ਨਾ, ਤੁਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੋ ਨਾ, ਖੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬੈਠੋ ਨਾ, ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲੇਟੋ ਨਾ। ਤੱਤ ਸਾਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਜੋਗਾ ਕੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦਾ ਰਹੇ। ਐਵੇਂ ਆਲਸ ਵਿਚ ਵਿਹਲਾ ਬੈਠਾ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਨਾ ਗੁਆਵੇ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਤਾਂ ਨਾ ਛੱਡੇ।

ਤੁਰਨਾ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦਾਤ ਹੈ ਪਰ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਉਕਾ ਹੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ। ਲੱਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਤੁਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਰਹੇ। ਬੇਸਮਝੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਰਨਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੰਦਾ ਤੰਗੀ ਤੇ ਨੰਗ ਮਲੰਗੀ 'ਚ ਹੀ ਤੁਰਦੈ। ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਬੰਦਾ ਪੈਦਲ ਕਿਉਂ ਤੁਰੇ? ਉਹ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹੇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵੇ, ਸਕੂਟਰ ਫੜੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਧਾੜੀਂ ਯਾਨਿ ਰਿਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਬਹੇ। ਉਸ ਦੀ ਟੌਅਰ, ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੈਦਲ ਚੱਲਣਾ ਤਾਂ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਤੋਂ ਮਖੌਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੂਮ ਕਹਾਉਣਾ ਹੈ!

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਉਤਲੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਦੀਆਂ ਨੇਅਮਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਰਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਗੁਆ ਲਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀਆਂ ਵੀ ਗੁਆਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਦਾਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੰਨ ਗਏ ਤਾਂ ਰਾਗ ਗਿਆ, ਦੰਦ ਗਏ ਤਾਂ ਸੁਆਦ ਗਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਜਹਾਨ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਗਿੱਟੇ ਗੋਡੇ ਗਏ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਜਹੰਨਮ ਗਿਆ! ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗਿੱਟੇ ਗੋਡੇ ਕਾਇਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਥੇਰੇ ਬੰਦੇ ਨਰਕ ਦੀ ਟਿਕਟ ਕਟਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੌ 'ਚੋਂ ਨੱਬੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪੈਰੀਂ ਤੋਰਾ ਫੇਰਾ ਛੱਡ ਬਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਦਫਤਰਾਂ, ਸਟੋਰਾਂ, ਸੋਫਿਆਂ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ, ਟੈਕਸੀਆਂ ਤੇ ਕੋਠੀਆਂ-ਬੰਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਦਿਮਾਗੀ ਮਿਹਨਤ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰੀਰਕ ਹਿੱਲਜੁਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਬੈਠੇ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਧੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੱਸ ਰਤਾ ਕੁ ਵਿਹਲ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਉੱਦਮ ਤੇ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੇਲ ਪਟਰੋਲ ਵੀ ਬਚੇਗਾ, ਹਵਾ ਵੀ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਅ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਭਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਕਲ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੁਰਨਾ ਸਹਿਜ, ਸੁਭਾ, ਸੌਖੀ, ਸਸਤੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਸਰਤ ਹੈ। ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਸੁਖਾਵੀਂ ਵਰਜਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੋਂ ਉਮਰ, ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਟਹਿਲਣ, ਵਗਣ, ਦੁੜੱਕੀ ਜਾਂ ਦੌੜਨ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ? ਕਿੰਨੀ ਵਾਟ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ? ਚੌਪਾਏ ਤੋਂ ਦੋਪਾਏ ਬਣੇ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਦੋ ਪੈਰ ਇਸੇ ਲਈ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ, ਵਗਿਆ ਤੇ ਦੌੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜੁੱਸੇ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੁਦਰਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੱਤਿਆ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੰਦਾ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਬੰਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੱਤਿਆ ਮਾਰ ਦੇਵੇ। ਕੁਦਰਤ ਉਸੇ ਨਾਲ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਦਾ ਚੱਲੇ, ਕੁਦਰਤ ਉਹਦੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਲੰਮੀ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹਯਾਤੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਬੰਦਾ ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਲੱਖ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਤੁਰਨ ਲਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਹੱਡ ਪੈਰ ਦੁਖਦੇ ਹਨ, ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਬੂਟ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਤੇ ਭੌਂਕਦੇ ਹਨ। ਹਨੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਏਗਾ, ਪੁਲਿਸ ਘੇਰ ਲਏਗੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆਂਢੀ ਗੁਆਂਢੀ ਤੇ ਰਾਹ ਖਹਿੜੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ? ਲਓ ਇਹ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਹੈ, ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਵੀ ਬਥੇਰੀ ਐ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਨੰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਜੱਗ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਸੂਮ! ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ, ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਭਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਿਹਾ, ਬਈ ਉਹ ਏਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਗੇ?

ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਦੇ ਉਲਟ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਤੁਰਨ ਤੇ ਜੌਗਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਰਾਕ ਉਬਾਮਾ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹਦਾ ਜੁੱਸਾ ਵੀ ਛਾਂਟਵਾਂ ਰਿਹਾ। ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੇਮਾਂ ਤੇ ਸਾਹਬਾਂ ਨੇ ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਦਾ ਗਾਹ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਜੂਸ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਕਾਂ ਅੰਦਰ ਮੇਮਾਂ ਤੇ ਸਾਹਬ ਰੇਵੀਏ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਗੁੱਡ ਮਾਰਨਿੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੇਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤੁਰ ਫਿਰ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਸਡੌਲ ਲੱਤਾਂ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਕ ਲਚਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਵਾਧੂ ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਜੁਆਨ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸਰੀਰ ਸਡੌਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੁੜੰਗੇ ਮਾਰਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ। 'ਕੋਈ ਕੀ ਕਹੇਗਾ' ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਵਾਧੂ ਦੀ ਟੀਕਾ ਟਿੱਪਣੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਹੇੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਕਾਰਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਹਨ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਕਾਰਾਂ ਬਰਾਬਰ ਭੱਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਦਲ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਏਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨੇ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰਾਂ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੈਦਲ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਉਣ ਜਾਣ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਾਂ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਾਰਾਂ ਰੋਕ ਲੈਣੀਆਂ ਤੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰ ਲਓ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਥੋਂ ਦਾ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਪਹਿਲਾ ਹੱਕ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰੀ ਦਾ ਹੈ।

ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼, ਆਲਸੀ ਤੇ ਫੋਕੇ ਵੇਖ-ਵਿਖਾਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਲਕ ਤੋਂ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ ਤੁਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲੈਣ। ਕਿਵੇਂ ਬਣੇਗਾ? ਇਹ ਵੀ ਭਲੀ ਪੁੱਛੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਡੈਮ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਛਾਉਣੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨਹੀਂ। ਮਾਮੂਲੀ ਉਦਮ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਵਿਹੜਾ, ਬੀਹੀ, ਫਿਰਨੀ, ਸੜਕ, ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ, ਪਾਰਕ, ਪਟੜੀ, ਪਹੇ ਤੇ ਡੰਡੀਆਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਜੀਹਦੇ ਘਰ ਪੌੜੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਵੀਹ ਤੀਹ ਵਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ-ਉਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਕੇਵਲ ਛੱਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਛੱਤ ਉਤੇ ਹੀ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਚਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਪੈ ਕੇ ਜਾਂ ਬਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਟਹਿਲਦੇ ਹੋਏ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਸਬਜ਼ੀ ਭਾਜੀ ਤੁਰ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੱਸ ਅੱਡੇ, ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਦਫਤਰ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਬਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਂ-ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਹਿਲਾਉਣ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿੰਨੀ ਕਸਰਤ ਕਰ ਲੈਣ। ਸੌ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰਾਹ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਬੱਸ ਤੁਰਨ ਤੇ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚਾਅ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।

ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਦੀ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਕਸਰਤ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭੱਸ ਡੱਕਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਜੁੱਸਾ ਫਿੱਟ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਛੇਤੀ ਕੀਤਿਆਂ ਨਿੱਕੀ ਮੋਟੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸਰੀਰਕ ਭਾਰ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੋਰਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਾਲੋਂ ਲੰਮੀਆਂ ਤੋਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਹੈ। ਹਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਪੈਰ ਤੁਰਨ ਲਈ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਉਹ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸੁਹੱਪਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸੋਹਣੇ ਸੁਡੌਲ ਜੁੱਸੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨ ਤੇ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਥਲਥਲ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੁਟਾਪਾ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰ ਵਾਲੇ ਸਿਹਲੀਆਂ ਘੜ ਦੇਣਗੇ, ਨਹੁੰ ਪਾਲਸ਼ ਲਾ ਦੇਣਗੇ, ਕਰੀਮਾਂ ਮਲ ਕੇ ਰੰਗ ਗੋਰਾ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਤਦ ਹੀ ਨਿਖਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਜੁੱਸੇ ਨੂੰ ਛਾਂਟ ਕੇ ਸਡੌਲਤਾ ਵਿਚ ਢਾਲਿਆ ਗਿਆ। ਜੁੱਸੇ ਨੂੰ ਛਾਂਟਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਸੈਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਜਦ ਕਿ 'ਬਿਊਟੀ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜੇਬਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਹਿੰਗੇ ਕਪੜਿਆਂ, ਗਹਿਣਿਆਂ, ਫੈਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਰੰਗ-ਰੋਗਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਡੌਲਤਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਡੌਲ ਬਦਨ ਉਤੇ ਪਹਿਨੀ ਸਾਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵੀ ਸਿਲਮੇ ਸਤਾਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੂਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜਚਦੀ ਹੈ।

ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਏਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੁਰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵੱਡ-ਵਡੇਰੇ ਪੰਜਾਹ ਕੋਹਾਂ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਕੇਵਲ ਲੱਤਾਂ ਹਿਲਾਣ ਲਈ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲੇ ਤੁਰਦੇ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਮਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਥਕੇਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਉਦੋਂ ਨਾ ਮੁਟਾਪੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਸ਼ੂਗਰਾਂ ਦੀ ਤੇ ਨਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰਾਂ ਦੀ। ਸਰੀਰਕ ਮਿਹਨਤ ਛੱਡਣੀ ਕੋਈ ਸਰਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਘੋਰ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਤ੍ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਹਾਏ-ਹਾਏ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਦੋ ਲੱਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਗਿਲਬਰਟ ਰਾਜਨ ਨੇ 315 ਮੀਲ ਦੀ ਵਾਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੁਕਾਬਲੇ ਛੇ ਵਾਰ ਜਿੱਤੇ। ਉਹ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਕਿੰਨੇ ਮੀਲ ਵਗਿਆ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਂਜ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋਘੱਟ ਦੋ ਲੱਖ ਮੀਲ ਤਾਂ ਵਗਿਆ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੈਸੇ 315 ਮੀਲ ਲੰਮੀ ਵਾਟ ਤੇਜ ਤੋਂ ਤੇਜ ਵਗਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੇ ਰਾਜਰ ਪਿਟਕੁਇਨ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੂਰੀ 60 ਘੰਟੇ 1 ਮਿੰਟ 15 ਸਕਿੰਟ ਵਿਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੰਜ ਉਸ ਦੀ ਵਗਣ ਰਫਤਾਰ ਸਵਾ ਪੰਜ ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਪਈ।

ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਗਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਬੇਸ਼ਕ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਜੈਸੀ ਕਾਸਟਾਨੇਡਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਹਿਊ ਨੈਲਸਨ ਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਇਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ 24 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ 142 ਮੀਲ 448 ਗਜ਼ ਵਗਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਐਨ ਸਾਬੇਰ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 24 ਘੰਟੇ 'ਚ 118.5 ਮੀਲ ਪੰਧ ਤੈਅ ਕੀਤਾ।

ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਵਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਕਲੱਬ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 1910 ਨੂੰ 62137 ਮੀਲ ਯਾਨਿ ਇਕ ਲੱਖ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਗਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਰੰਭਿਆ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ 'ਐਪਰਲ ਫੂਲ' ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਖੌਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਦੌੜਾਕ ਦੌੜੇ ਤੇ ਰੁਮਾਨੀਆ ਦਾ ਦਮਿਤਰੀ ਡਾਨ ਪ੍ਰਥਮ ਆਇਆ।

ਖੈਰ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਏਨਾ ਹੀ ਉਦਮ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਮੀਂਹ ਆਵੇ, ਨ੍ਹੇਰੀ ਜਾਵੇ, ਪੰਜ ਸੱਤ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੁਰਨਾ ਹੀ ਤੁਰਨਾ ਹੈ। ਤੇ ਏਨਾ ਕੁ ਲੱਖ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਬੰਦਾ ਮਨ 'ਚ ਧਾਰ ਲਵੇ ਕਿ ਬਿਨਾ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਦੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਾਰਾਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ, ਰਿਕਸ਼ਿਆਂ-ਟੈਂਪੂਆਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ-ਗੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਜਾਣਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ, ਖੱਜਲ ਖੁਆਰੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਸਹੇੜੀ ਬਿਮਾਰੀ। ਮਨ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਈਏ ਕਿ ਲੋਕ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹਨ? ਤੁਰਨਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਕੋਈ ਐਬ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਤੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਮਿਹਣਾ?

ਜਿਹੜੇ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਤੁਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਰਲ ਕੇ ਸੈਰਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਪਿਆਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਬੁੱਢੇ-ਬੁੱਢੀਆਂ ਤੁਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਜੁਆਨੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲ ਵਿਚ ਤੁਰਦਿਆਂ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਉਹ ਹੁਲਾਰੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿਰਫ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਤੁਰ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖੇ। ਵੇਖੇ ਕਿ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਸ਼ਾ ਹੈ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਅਨੰਦ ਹੈ!

ਸ਼ਾਇਰੀ

ਜਾ ਕੇ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ

ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੀਰ ਵਹਾਉਨੀ ਆਂ,
ਮੈਂ ਕੂੰਜ ਵਾਂਗ ਕੁਰਲਾਉਨੀ ਆਂ,
ਚੇਤੇ ਕਰ ਬੀਤੇ ਵੇਲੇ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਹੁਣ ਬੈਠੀ ਪਛਤਾਉਨੀ ਆਂ।
ਤੂੰ ਲਵ ਮੈਰਿਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੇ,
ਹਾਏ ਯਾਰਾ ਨਿਕਲ ਗੱਦਾਰ ਗਿਆ।
ਜਾ ਕੇ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ,
ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ ਗਿਐਂ।
ਚੇਤੇ ਕਰ-ਕਰ ਰੋਨੀ ਆਂ,
ਜਦ 'ਕੱਠੇ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ।
ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ,
ਭੋਰਾ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਸੀ।
ਫਿਰ ਕਲੀਆਂ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ,
ਇਹ ਸਾਡਾ ਸੋਹਲ ਪਿਆਰ ਜਿਹਾ...।

ਛੱਡ ਕੇ ਪਰਵਾਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ,
ਆਪਾਂ ਨਵਾਂ ਜਹਾਨ ਵਸਾ ਲਿਆ ਸੀ।
ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ,
ਆਪਾਂ ਲਵ ਮੈਰਿਜ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ।
ਆਪਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਗਏ ਸੀ,
ਇਹ ਹਾਰ ਭੈੜਾ ਸੰਸਾਰ ਗਿਆ...।

ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਵਾ ਕੇ ਤੂੰ,
ਜਾ ਬੈਠਾ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ।
ਨਾ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਕਾਲ ਕੋਈ,
ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਵਿਚ ਦਰੇਗਾਂ ਦੇ।
ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ,
ਤੂੰ ਨਵਾਂ ਵਸਾ ਸੰਸਾਰ ਲਿਆ...।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੀ ਕੁੜੀ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ,
ਪਰ ਤੂੰ ਸੀ ਪੁੱਤ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣੇ ਬੇਕਦਰਾ,
ਇਹ ਮਹਿੰਗਾ ਵਣਜ ਪਿਆਰਾਂ ਦਾ।
ਪੈਸੇ ਵਾਲੀ ਤੱਕੜੀ ਵਿਚ,
ਹਾਏ ਤੂੰ ਤੋਲ ਪਿਆਰ ਗਿਆ...।

ਹੁਣ ਸਖੀਆਂ ਮਿਹਣੇ ਮਾਰਦੀਆਂ,
ਤੇ ਮੇਰਾ ਸੀਨਾ ਸਾੜਨ ਵੇ।
ਪੰਮੇ ਜੱਟਪੁਰੇ ਵਾਲੇ ਵਰਗੇ,
ਬਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰਨ ਵੇ।
'ਮਾਹੀ ਲੰਮਿਆ ਵਾਲਾ' ਵੀ,
ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਬਣ ਦਿਲਦਾਰ ਗਿਆ...।

-ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਹੀ, ਪਿੰਡ ਲੰਮਾ
ਫੋਨ: +91-99143-64728

ਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤਾਂ

ਕਿੱਥੇ ਜੰਮੇ ਸਾਂ
ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਗੁਜਰਿਆ।
ਕਰ ਮਸੀਬਤਾਂ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ
ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ।
ਪੜ੍ਹਨਾ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚ
ਪਰ ਕੁਝ ਸੰਜਮ ਰੱਖ ਕੇ
ਕਿਤੇ ਤੇਲ ਮੁੱਕ
ਲਾਟ ਨਾ ਝੁਲਸ ਜਾਵੇ।
ਹਨੇਰਾ ਘੁੱਪ ਜੇ ਹੋ ਗਿਆ
ਖੜਕੇ ਕੁੰਡਾ ਜੇ ਦਰ 'ਤੇ
ਨਹੀਂ ਭਾਪ ਸਕਦਾ ਕੌਣ ਹੈ ਆਇਆ।
ਕਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ
ਰੱਖ ਫਾਕੇ ਕਰ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਈ
ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੋਚ ਹੋਰ ਕਾਰਗਰ ਹੋਈ।
ਕਿੰਜ ਕਰਨੀ ਬੰਦਖਲਾਸੀ
ਸਮਝ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕੰਨੀ ਪਈ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਅਤੇ ਉਤਰਦੀ
ਲਹਿਰ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ।
ਘੱਤ ਵਹੀਰਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ
ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਪਨਾ।
ਪਾਰ ਕਰ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ
ਕਿਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸਫਰ 'ਬਾਈ ਰੋਡੇ' ਦਾ
ਕਿਤੇ ਪੁੱਜ ਗਏ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਲਪਨਾ ਕੋਈ।
ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਗੱਡੀਆਂ
ਤੁਰ ਪੈਦਲ, ਬੈਠ ਬੇੜੀਆਂ 'ਚ
ਪਾਰ ਕਰ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸਾਗਰ
ਆਖਿਰ ਦਸਤਕ ਕਿਤੇ
ਨਵੇਂ ਜਹਾਨ ਲੈ ਆਈ।
ਖਾ ਠੋਕਰਾਂ ਮਾਰ ਠਿੱਬੀਆਂ
ਅੰਤ ਮੰਜ਼ਿਲ
ਤੱਟ ਸਾਗਰ ਦੇ ਲੈ ਆਈ।
ਨਾ ਹੋਵੇ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਜੇ
ਜਿਥੇ ਚਾਹੇ ਜਾ ਆਵੇ।
ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦਾ ਕੁਝ
ਕਿਥੇ ਛੱਲ ਜਾਵੇ ਲੈ।
ਘੋਲ ਹੈ ਰਾਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ
ਜਿਥੇ ਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤਾਂ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਕੱਖ

ਜ਼ਮਾਨਾ ਵੀ ਉਹਦੇ ਪੱਖ ਹੋਇਆ।
ਉਹ ਜਦੋਂ ਦਾ ਸਾਥੋਂ ਵੱਖ ਹੋਇਆ।
ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਉਹਦੇ,
ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ।
ਬੇਦਖਲ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਬਦਨਾਮ ਸਾਨੂੰ,
ਉਹਦਾ ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਹੱਕ ਹੋਇਆ।
ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਹੋਏ ਹਾਂ,
ਉਹ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਦਾ ਸੱਪ ਹੋਇਆ।
ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰੇ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਹੋਏ,
ਭੱਟੀ ਲੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕੋ ਕੱਖ ਹੋਇਆ।

-ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ
ਫੋਨ: 91-98729-89193

ਲਘੂ ਫਿਲਮ 'ਓਸੇ ਪੈਂਡੇ' ਦਾ ਦੋ ਐਵਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ 50 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 12 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ 17 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ 65 ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੇਲੇ

ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ

ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਓਸੇ ਪੈਂਡੇ' ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 13 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਫਿਲਮ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ।

ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 'ਓਸੇ ਪੈਂਡੇ' ਨੂੰ 2 ਐਵਾਰਡ ਮਿਲੇ। ਪਹਿਲਾ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਧੀਆ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਇਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਏ। 'ਓਸੇ ਪੈਂਡੇ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੀਬੀ ਅਨਮੋਲ ਕੌਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ ਹਨ। ਸ. ਛਾਬੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਐਵਾਰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਇਕ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਸਦੇ ਸ. ਛਾਬੜਾ ਇਕ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਸਿੱਖ ਟੀ.ਵੀ. ਨਾਂ ਦੇ ਟੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਈ ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਬਣਾ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮ 'ਓਸੇ ਪੈਂਡੇ' ਮਿਆਮੀ (ਫਲੋਰੀਡਾ), ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਚਾਇਨਾ, ਅਤੇ ਦਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸ. ਛਾਬੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਖਾਸ ਕਰ ਜੁਗਲੀ ਸੁਗਲੀ ਅਤੇ ਸੰਦਲ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

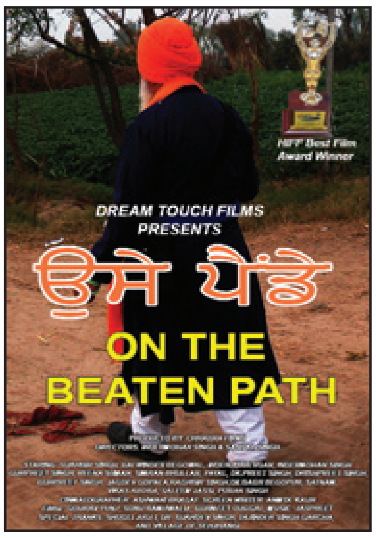

ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ

ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ

ਸੰਨੀ ਧੂੜ

ਦੀ ਇਕ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਰੈਂਡਨ ਡਿਲਨ ਨੇ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਆਪਣੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਧੂੜ ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੈਣੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸੈਣੀ ਸਭਾ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਵੀ ਹਨ।

ਕੋਹਿਨੂਰ ਬਾਰੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਾਂਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਕੋਹਿਨੂਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਉਥੇ ਇਸ ਹੀਰੇ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੋਹਿਨੂਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪਈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਤਲਾਸ਼ੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੂਤਾਵਾਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਲਈਆਂ 4620 ਜਾਨਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਸਮ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 4620 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ 4246 ਲੋਕ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਤੇਲੰਗਨਾ ਦੇ ਹਨ। ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2016 ਵਿਚ 1600 ਲੋਕ ਅਨਿਸ਼ਚਤ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਤੇ 557 ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰੇ, ਸਾਲ 2015 'ਚ 2081 ਤੇ ਸਾਲ 2014 'ਚ 549 ਲੋਕ ਇਸ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ। ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ 1443 ਲੋਕ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ 'ਚ ਮਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 1393 ਲੋਕ ਇਕੱਲੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਨ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.
Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.
File your taxes on time, Tax planning, start new business, to resolve tax related matters with IRS. Free consultation for tax matters. Translation from Punjabi to English and Notary Services.
ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
Ph:248-982-2036
Fax:616-855-5575

Mohan Singh M.COM, MBA (Finance), ACA
Master in Taxation.
IRS Enrolled agent,
Notary Public
Office Locations
38969 Cheshire Dr., Northville, MI 48167
38565 Joy Rd., Westland, MI 48185
Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com
For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

Sistar Mortgage
Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

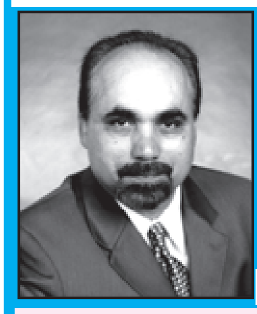

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
Residential & Commercial Loans
(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
Loans Available In Most States!
*Refinance up to 125% value of the house.
•Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance). •Self Employed and H1 Visa •Jumbo loans •Commercial Property With Business or Business Only. •Business Equity Line of Credit. •Multi Unit Investment Property.

Personalized Service-Committed To Quality
Purchase & Refinance Your Home Loans

ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਘਰ ਉਪਰ ਲੋਨ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
Solutions Financial Mortgage Company
1701 E. Lake Avenue #280,
Glenview, IL 60025
Office: 847-834-0100
Fax: 847-834-0106
AMRIK P. SINGH
Mortgage Loan Originator
NMLS # 232904
Cell 312-608-0006
Illinois Residential Mortgage Licensee.
Email: asingh@solutionsfn.com
Web: www.solutionsfn.com

Michigan Truck Driving School
6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174
ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

*ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ
Raj Jamarai Cell:734-644-1010 Office:734-747-4298

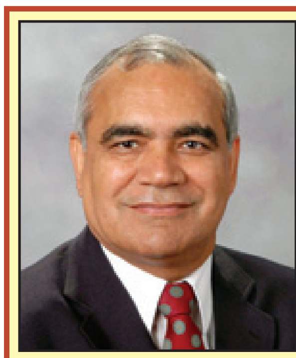

Madan Khatri
Want to Buy/Sell
Homes, THs, Condos!
Call Madan Khatri
Ph: 847-530-1550
www.PropertyZoo.com
CALL TO BUY / SELL HOME TODAY!
Top Producer at the office in 2011-2013-2014
*****A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!!!*****
BHHS American Heritage
1010 Rohwing Road, Elk Grove Village, IL

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਾਰਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਡਾਂ ਨੇ ਲਾਈਆਂ ਰੌਣਕਾਂ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਹਰਜੀਤ ਢੇਸੀ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਗਾਰਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਸਤਾਰਵਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਰੱਸਾ ਕਸ਼ੀ, ਸ਼ਾਟ ਪੁੱਟ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਦੌੜਾਂ, ਕਬੱਡੀ, ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ ਚੇਅਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟਣ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਅਰਕੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ।

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖੇਡ ਕਲਾ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ।

ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਡੈਲਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਵਿਚ ਅਮੀਗੋ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਗੁਰਦਾਵਰ ਦੋਸਾਂਝ ਅਤੇ ਮਨਧੀਰ ਬੱਲ ਨੇ ਰੋਚਕ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ।

ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਡੀ.ਐਫ.ਡਬਲਿਊ. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਐਵਾਰਡ ਧਾਲੀਵਾਲ ਲੈਬ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਰਣਧੀਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਰੰਧਾਵਾ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਵਲੋਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਰੀਨਾ ਕੁਲਫੀ, ਜੈਜ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ, ਤਾਜ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ, ਦਵਿੰਦਰ ਤੂਰ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਭ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇ.ਪੀ. ਸਾਂਡਰਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਸਾਢੇ 47 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ 'ਸੈਂਟਰਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਵੈਪਨਜ਼ ਐਂਡ ਟੈਕਟਿਕਸ, ਇੰਦੌਰ' (ਸੀ.ਐਸ.ਡਬਲਯੂ.ਟੀ.) ਨੇ ਇਹ ਪਿਸਤੌਲ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਬਣਿਆ .32 ਕੋਲਟ ਪਿਸਤੌਲ ਆਖਰੀ ਵਾਰ 7 ਅਕਤੂਬਰ 1969 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਕੈਡਮੀ ਫਿਲੌਰ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉਤੇ ਅੱਠ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਇੰਦੌਰ ਦੇ ਸੀ.ਐਸ. ਡਬਲਯੂ.ਟੀ. ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਿਸਤੌਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸੀ.ਐਸ.ਡਬਲਯੂ.ਟੀ. ਨੂੰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੰਗਰੂਟਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਵਕੀਲ ਐਚ.ਸੀ. ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਹ ਪਿਸਤੌਲ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ (ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ) ਦੇ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਕ ਰਹੇਗੀ।

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਐਸ.ਡਬਲਯੂ.ਟੀ. ਇੰਦੌਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਈ.ਜੀ. ਪੰਕਜ ਨੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਹੱਥ ਇਹ ਪਿਸਤੌਲ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਚਰਚਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਕ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹੇ ਜਾਵੋਗੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 10 ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਚਾਹਤ ਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬੱਚੀ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 20 ਕਿੱਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਜ਼ਨ ਵੇਖ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹਨ। ਚਾਹਤ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਇੰਨਾ ਵਧ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੋਟੀ ਚਮੜੀ 'ਚ ਸਿਰਿੰਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਾਮਬਾਗ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਚਾਹਤ ਜਨਮ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 4 ਕਿੱਲੋਗ੍ਰਾਮ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਲੰਘਦੇ ਗਏ ਚਾਹਤ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਧਣ ਲੱਗਾ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚਮੜੀ ਦੀ ਮੋਟੀ ਪਰਤ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਹੱਥ-ਪੈਰ, ਢਿੱਡ ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਚਮੜੀ ਲਟਕ ਗਈ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੁਸਤ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਚਾਹਤ ਦਾ ਮਰਜ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ

ਔਸਤਨ ਵਜ਼ਨ 5-6 ਕਿੱਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚਾਹਤ ਦਾ ਆਕਾਰ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ। ਵਜ਼ਨ ਜਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਨ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਚਾਹਤ 20 ਕਿੱਲੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾ ਕੁਝ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਪੀਂਦੀ ਹੈ।

ਬੱਚੀ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੋਦ 'ਚ ਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰੀ ਸਰੀਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਚੁੱਕੀ ਰੱਖਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹਿਰਹਾਲ ਇਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਚੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੂਰਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚਾਹਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ 'ਚ ਅਸਮਰਥ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਸਨ, ਉਹ ਚਾਹਤ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿਚ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਬੱਚੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਾਰਮੋਨਸ 'ਚ ਗੜਬੜੀ ਕਾਰਨ ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਸਲਾਂ 'ਚ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਕਸੀਟਾਸਿਨ ਦਾ ਟੀਕਾ ਤੇ ਹਵਾ 'ਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚੇ ਦੇ ਹਾਰਮੋਨ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਨੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ): ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਘਾੜੇ ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਦਾ 126ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਵਲੋਂ ਅੰਬੇਦਕਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੰਘੀ 14 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਕੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਤਾ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਘੜਨ ਲਈ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਲਿੰਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ।

ਅੰਬੇਦਕਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ, ਖੇਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਤਾ ਭੂਸ਼ਣ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਟਿਯਮ ਨ੍ਰਿਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮਹੇਸ਼ ਵਾਸਨਿਕ ਨੇ ਅੰਬੇਦਕਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਬਾਰੇ ਇਕ ਫੋਟੋ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕੌਂਸਲ ਓ.ਪੀ. ਮੀਨਾ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ

ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਹੋਈ 91 ਸਾਲ ਦੀ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ 91 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਰੋਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲੀ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਬਲਕਿ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਰੇਡ ਅਧਿਕਾਰਕ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜੇ ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ

ਮੌਸਮ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Punjabi Heritage Society, Kalamazoo (MI)

PRESENTS

Youth Festival Of Midwest Michigan

May 13, 2017 (Saturday)

From 6 p.m. until Midnight

@ "The Renaissance" Banquet Hall

3750 E. Kilgore Road, Portage, MI 49002

Singers

Rajn Sandhu
(Audi Vs Thar fame singer)

Tara Multani

ਆਓ ਅਮੀਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੀਏ

ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਡਾਂਸ, ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਸਕਿੱਟ, ਬੋਲੀਆਂ, ਜਾਗੋ ਅਤੇ ਡੀ ਜੇ

Enjoy and come celebrate with us the energy and spirit of Punjabi Culture Gidha, Bhangra, Dance, Songs, Skits, Boliyan, Jaggo, Live singers and open DJ.

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
(ਢੀਂਡਸਾ ਬ੍ਰਦਰਜ਼)

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

Prominent person and talented children will be honored.
Donors/Sponsors are welcome and will be honored on stage.

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

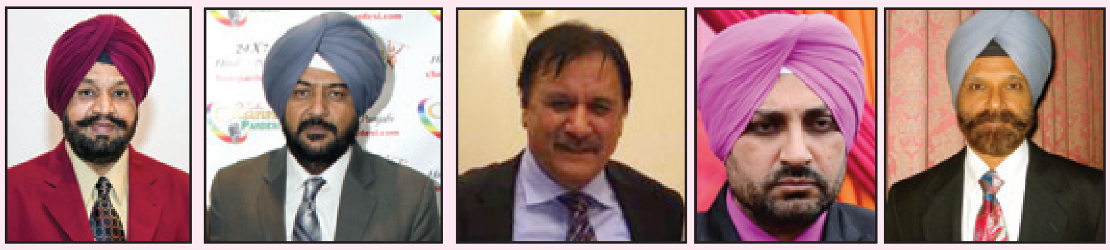

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ | ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ | ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ | ਰਸਟੀ ਸੇਖੋਂ | ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ | ਰਿੰਪੀ ਖੱਟੜਾ | ਧਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ | ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ | ਦਿਲਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਨਰੇਸ਼ ਖਟਾਣਾ | ਕਰਨ ਗਿੱਲ | ਪਰਮੇਸ਼ਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਂਦਾਰਾ | ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ

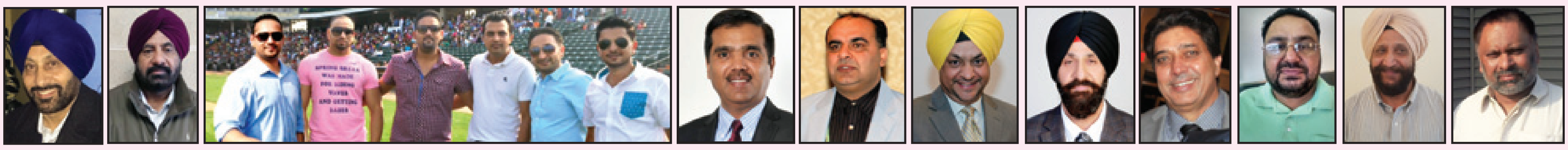

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ | ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ | ਸਰਬਜੀਤ ਖੱਟੜਾ, ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਮਾਨ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ | ਜੈਯ ਸ਼ਰਮਾ | ਹੈਪੀ ਹੀਰ | ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ | ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ | ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ | ਕੁਲਦੀਪ ਲੰਗ | ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ | ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿੰਗ

Sponsors & Supporting Organizations: Eby Brown, HT Hackney, Masters Food, Costco, Sam's Club, United Petroleum, Pri-Mart Petroleum, J & H Oil, Paradise Insurance, Mercer Company, O.W. Larson Company, S.A.S. Abrahim, U.S. Oil, Marathon Flint Company,; Punjabi American Youth Club, Indiana; Sher-e-Punjab Sports Club, Chicago; Punjab Sports & Cultural Club, Chicago; Singh Sabha Gurdwara, Kalamazoo.

For More Info., Call: (269) 267-9621 or (850) 225-6388

Avtar Singh, Darshan Gill, Sikander Aujla, Rana Sekhon, Sukhbir Sohi, Tejinderbir Singh (TJ), Kulvinder Gill, Khem Singh Virk, D.S. Mangat, Balwinder Gilzian, Karnail Singh, Vikrant Bawa (Vick), Manjinder S. Benipal, Satpal Singh, Jaspal Singh (Jassi), Pali Gurdip Dhaliwal, Bhalinder Gill

ਡੇਅਟਨ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ

ਡੇਅਟਨ, ਓਹਾਇਓ: ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਅਟਨ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਵਿਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਵੇਰੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜ ਨੌਜਵਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀਆਂ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਲਟ ਵਜੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਝਾੜੂਬਰਦਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਅੱਗੇ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਫਲੋਟ ਉਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਵਡੇਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਪਹੁੰਚੇ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਿਆ।

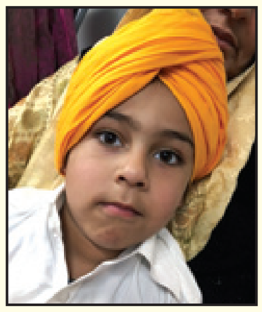

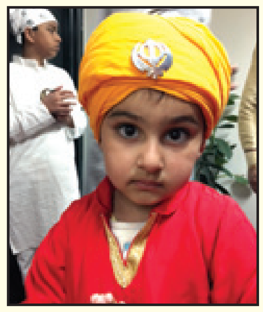

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਡਰੀਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ-2016 ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ 125 ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਿਜੀਕਰਨ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਖੁਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਰਜੇ ਵਾਲੀ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵੱਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਇਹ ਪੱਖ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਸੀਆਂ, ਸੂਬੇ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ 2016 ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਵੀ ਖੁਰ ਜਾਵੇਗੀ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜੋਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜੋਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਗੈਰ ਅਧਿਆਪਕ ਅਮਲਾ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 300 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲਗਭਗ 50 ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਗੈਰ ਅਧਿਆਪਕ ਅਮਲਾ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਠਾਣੇਦਾਰਨੀ ਦਾ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਐਸ.ਆਈ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤੇ ਬੈਂਡ ਵਾਜੇ ਨਾਲ ਬਰਾਤ ਗਈ। ਵਿਆਹ ਬਾਅਦ ਲਾੜਾ ਬਣੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਰੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਈ।

KULJEET (KJ) SINGH
Managing Broker Realtor
GAYA Realty

Interested in:
■Buying ■Selling
■Investing ■Renting
ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣੀ ਹੋਵੇ, ਵੇਚਣੀ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣੀ, ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ

Kuljeet Singh

Over 20 Years of Experience
Contact Information:
Cell: 224-305-3250
Email: ksingh4622@gmail.com
MLS REALTOR
Serving All Chicagoland & Surrounding Suburbs

ਪਲੈਜ਼ੈਂਟ ਟਰੈਵਲ ਐਂਡ ਟੂਰਜ਼
Pleasant Travel & Tours
6257 N. Clark Street, Chicago, IL 60660
Serving Community For Over 25 Years
Fly to Any Destination with the Best Price
Chicago-Amritsar = $ 795.00 Chicago-Delhi = $695.00
Chicago-Mumbai = $ 695.00 Restriction do apply
Ph:773-508-1927
ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰੇਟ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ
Pleasanttravel@hotmail.com
www.pleasanttravelchicago.com
TURKISH AIRLINES ETIHAD AIRWAYS QATAR AIRWAYS Emirates

Noblesville Trucks and Trailers Repair Shop
15203 Stony Creek Way, Noblesville, IN 46060

ਇਥੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਪੇਅਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Clutch transmition differential drive line ਦੀ ਰਿਪੇਅਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
*ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਰੀਫਲ ਆਇਲ ਚੇਂਜ
*ਟਰੱਕਾਂ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰਾਂ ਦੀ ਸਸਪੈਂਸ਼ਨ ਬੁਸ਼ਿੰਗ
*ਏਅਰ ਡਰਾਇਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ, ਕੰਪਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਕਿੰਗ ਪਿੰਨਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

24 ਘੰਟੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ
(150 ਮੀਲ ਦੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ)
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਵਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰ ਵੀ ਵੇਚਦੇ ਹਾਂ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 317-800-2976
ਫੈਕਸ: 317-774-9665

ਸਫਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰੀ=ਸੀ

ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੱਧੂ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਲੈਤ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਸਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਉਹਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਪੂਰੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁੱਚੀ ਤੇ ਸੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਢਲਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

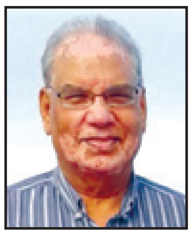

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੱਧੂ
e-mail: sidhu@ntlworld.com

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਉਸਤਾਦਾਂ 'ਚੋਂ ਬੁੱਢਾ ਮਾਸਟਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਿਲਾਪ ਚੰਦ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਲ ਪੈ ਗਈ, ਬੁੱਢਾ ਮਾਸਟਰ; ਇਹੋ ਨਿਭ ਗਿਆ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ। ਇਹ ਨਕੋਦਰ ਦੇ ਭੱਲਿਆਂ ਮੁਹੱਲੇ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਇਕਹਿਰੇ-ਜਿਹੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਪੰਜਾਹ-ਪਚਵੰਜਾ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਣਾ। ਬਹੁਤ ਮਾੜਕੂ ਜਿਹਾ। ਬਾਹਲਾ ਹੀ ਹੰਭਿਆ ਹੋਇਆ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੁੱਲੇ ਵਾਲੀ ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ ਸਜਾਈ ਹੋਣੀ, ਮਾਂਡੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ। ਕੁੱਲਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਪੱਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਿੱਟੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਪਰ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਡਿਗੂੰ ਡਿਗੂੰ ਕਰਦਾ ਤੁਰਲਾ। ਪਿੱਛੇ ਲੰਮਾ ਸਾਰਾ ਛੱਡਿਆ ਲੜ ਹੇਠਾਂ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਦਾ ਕਾਜਾਂ ਵਾਲਾ ਲੰਮਾ ਝੱਗਾ। ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਖੀ ਤੇ ਜੇਬ ਹੁੰਦੀ, ਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਵੀ; ਜੇਬਾਂ ਉਤੇ ਕਾਜ 'ਚ ਬਟਨ। ਤੇੜ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਜਾਮਾ ਹੁੰਦਾ। ਦਾਹੜੀ ਸਫਾਚੱਟ ਹੁੰਦੀ।

ਬੁੱਢਾ ਮਾਸਟਰ ਨਕੋਦਰੋਂ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਨੌਂ ਕੁ ਮੀਲਾਂ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰਕੇ। ਪੈਡਲ ਦੱਬਦੇ ਦਾ ਇਹਦਾ ਏਨਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਅੜਿੰਗ-ਬੜਿੰਗ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਦਿਸਦਾ। ਏਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਇਹਤੋਂ ਪੈਡਲ ਦੱਬਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਇਹਦਾ ਸਾਈਕਲ ਖੜ ਜਾਣਾ ਤੇ ਇਹਨੇ ਆਪ ਡਿੱਗ ਪੈਣਾ। ਹੁਣ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਮਰ ਸ਼ਾਇਦ ਏਨੀ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਓਸ ਉਮਰੇ ਸਾਨੂੰ ਨਿਆਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਬੁੱਢਾ ਲਗਦਾ। ਇਹੀ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਪੱਕ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬੁੱਢਾ-ਮਾਸਟਰ, ਬੁੱਢਾ-ਮਾਸਟਰ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ।

ਉਹਦੀ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਪਿੱਛਿਓਂ ਝੰਗ ਦਾ ਸੀ। ਜਰੂਰ ਵੱਡੇ ਰੌਲਿਆਂ 'ਚ ਉਜੜ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਣਾ! ਕਈ ਨਿਆਣੇ ਉਹਦੀ ਝਾਂਗੀ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਵੀ ਉਤਾਰਦੇ। ਉਹਦੀਆਂ ਰਾਲਾਂ ਵੀ ਵਗਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਇਹ ਉਹਦੇ ਵੱਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਲਾਂ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਉਹ ਵਿਚ ਵਿਚ ਸੜ੍ਹਾਕੇ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਵਿਚੋਂ ਡਿੱਗ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵਕੂਆ ਦੇਖ ਕੇ ਹਾਸਾ ਮਸੀਂ ਰੋਕਣਾ। ਜਿਹੜਾ ਹਾਸਾ ਰੋਕ ਲੈਂਦਾ, ਉਹ ਬਚ ਜਾਂਦਾ; ਜਿਹਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਦੀ ਸ਼ਾਮਤ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਸਹਿ ਸੁਭਾਅ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਥੁੱਕ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ ਚਲਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੂਹਰੇ ਖੜੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਨਿਆਣੇ ਉਹਦੇ ਲਾਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੜੋਂਦੇ। ਦੂਸਰੇ ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਦੇ ਤੇ ਰਤਾ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ। ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਸਾਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਉਰਦੂ ਫਾਰਸੀ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਲੋਂ ਹੱਥ ਤੰਗ ਸੀ। ਬੱਸ, ਬੁੱਤਾ ਹੀ ਸਾਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗਾ ਉਹ ਦੋ ਕੁਰਸੀਆਂ ਲਾਗੇ-ਲਾਗੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ। ਇਕ 'ਤੇ ਆਪ ਬਹਿੰਦਾ, ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ। ਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਸਿਰੋਂ ਪੱਗ ਲਾਹ ਕੇ ਵੀ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਆਣੇ ਨੂੰ ਪੈਰ ਨੱਪਣ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ। ਉਮਰੋਂ ਹੀ ਸਿਆਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਦੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਨੌਂ ਦਸ ਮੀਲ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੋਣਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੇਟ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਕਲਾਸ 'ਚ ਲੇਟ ਆਉਂਦਾ।

ਉਹਦੀ ਕੁੱਟ ਬਹੁਤੀ ਮਾੜੀ ਸੀ। ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਸਾਈਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੋਂਹਦਾ। ਜੇ ਉਹਦਾ ਵੱਸ ਚਲਦਾ ਤਾਂ ਜਾਨ ਹੀ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ! ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਬਦਨਾਮ (ਮਸ਼ਹੂਰ) ਤਰੀਕੇ ਸੀ ਉਹਦੇ: ਮੇਜ਼ ਕੋਲ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੋਟੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਵਗ੍ਹਾਵੀਂ ਸੋਟੀ ਮਾਰਦਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਸੁਆਲ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੇ-ਲਾਗੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਜਦੋਂ ਨਿਆਣੇ ਨੇ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਲੈ ਬਈ, ਐਤਕੀਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਵਿਸਾਹ ਕੇ ਚਿੱਤੜਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸੋਟੀ ਮਾਰਨੀ, ਵੱਟ ਕੇ। ਬੱਚੇ ਨੇ ਸੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਭੱਜੇ ਫਿਰਨਾ, ਨਾਲੇ ਚਿੱਤੜਾਂ ਨੂੰ ਪਲੋਸੀ ਜਾਣਾ। ਜਾਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਅਵੇਸਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਟੀ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਘਸੁੰਨ ਵੱਟ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣੀ ਵੱਖੀ 'ਚ ਠੋਕ ਦੇਣਾ। ਬੋਟਾਂ ਵਰਗੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਚਪੇੜਾਂ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ; ਜੇ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸਦਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਖਿਝ ਕੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੀਆਂ ਚਪੇੜਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਅ ਸਾਂਅ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਣੀ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਬੁੱਢੇ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਰੀ ਤਰੀਕਾ, ਲੱਤਾਂ ਹੇਠ ਦੀ ਕੰਨ ਫੜਾ ਕੇ ਧੁੱਪੇ ਖੜੇ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹਦੇ ਬਾਲਕੇ ਥੱਕ ਕੇ ਹਿੱਲਣ-ਜੁੱਲਣ ਲਗਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਲਕੜੇ ਦੇਣੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਖੜੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਤੋਂ ਪੱਕੀ ਇੱਟ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਡੇ ਹੋਇਆਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਉਭਰੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੱਕੀ ਇੱਟ ਕੰਗਰੋੜ 'ਤੇ ਵੱਜਦੀ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਬੱਚੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਕਰਾਹ ਉਠਦੇ, ਤੜਫਦੇ। ਕਈ

> ***ਬੁੱਢੇ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਰੀ ਤਰੀਕਾ, ਲੱਤਾਂ ਹੇਠ ਦੀ ਕੰਨ ਫੜਾ ਕੇ ਧੁੱਪੇ ਖੜੇ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹਦੇ ਬਾਲਕੇ ਥੱਕ ਕੇ ਹਿੱਲਣ-ਜੁੱਲਣ ਲਗਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਲਕੜੇ ਦੇਣੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਖੜੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਤੋਂ ਪੱਕੀ ਇੱਟ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਡੇ ਹੋਇਆਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਉਭਰੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੱਕੀ ਇੱਟ ਕੰਗਰੋੜ 'ਤੇ ਵੱਜਦੀ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਬੱਚੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਕਰਾਹ ਉਠਦੇ, ਤੜਫਦੇ। ਕਈ ਬੁੜ੍ਹਕ ਬੁੜ੍ਹਕ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਜਾ ਡਿੱਗਦੇ।***

ਬੁੜ੍ਹਕ ਬੁੜ੍ਹਕ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਜਾ ਡਿੱਗਦੇ। ਅੜ੍ਹਾਟ ਪਾਉਂਦੇ; ਕਈ ਤਾਂ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਠ ਕੇ ਭੱਜ ਵੀ ਜਾਂਦੇ। ਕਈ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋਣ ਲਗਦੇ; ਚੀਕਾਂ ਲੇਰਾਂ ਮਾਰਦੇ। ਕਈ ਵਿਰਲੇ ਕਸੀਸ ਵੱਟ ਕੇ ਜਰ ਲੈਂਦੇ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੀਨ ਮੇਰੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਸਾਈਪੁਣੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਾਲਕੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਬੁੱਢਾ ਮਾਸਟਰ ਨਾ ਮਰਦਾ, ਨਾ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਛੱਡਦਾ! ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਵਰਤਾਅ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਸੁਆਰਦਾ ਸੀ, ਮਾਸਟਰ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਉਹਦਾ ਭਗਵਾਨ। ਹੁਣ ਮਨ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਹਾਰ ਗੁਰੂਦੇਵ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਟਾਂ ਵਾਂਗ ਪਰਾਂ ਹੇਠ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਸਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਕਿਵੇਂ ਕੋਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ!

ਇਕ-ਦੋ ਹੋਰ ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ, "ਮੈਂਅ ਕਿਤਨੀ ਦਫਾ ਆਖਿਆ ਏ ਪਈ ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵੱਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਗੱਅਰ ਬੈਅਠੋ। ਮੈਂਡਾ ਸਿਰ ਪਏ ਖਾਂਦੇ ਓ; ਸਮਾਂ ਕਿਉਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰੇਂਦੇ ਹੋ। ਕੋਈ ਹੋਅਰ ਬੰਦੋ ਬਸਤ ਕਰੋ ਚਾ। ਜਾ ਕੇ ਗੱਅਰ ਦਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਓਅ ਚਾ।" ਹੁਣ ਸੋਚੀਦਾ ਹੈ, ਬਈ ਭਲਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦੀ; ਦੇਖੋ, ਰਿਜ਼ਕ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਰਸਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਸਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਜਾਂ ਸੱਚੀਓਂ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਘਰੇ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਣ ਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਛੱਡਣ। ਪਰ ਇਹਦਾ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ? ਉਹੀ ਜਾਣੇ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਸਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਾਲਜਾਂ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਈ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਮਾਸਟਰ ਲੱਗੇ। ਕਈ ਹੋਰ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮੀਂ ਵੀ ਲੱਗੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਕੋਦਰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਿਆ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਮਾਸਟਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਬੱਸ ਜਿੱਦਾਂ ਕੋਈ ਸੱਪ ਹੀ ਸੁੰਘ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ ਚੋਰੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਸੁੱਕਾ ਦੁੱਧ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਘੱਲਦੀ ਸੀ, ਬਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਘੋਲ ਕੇ ਤੱਤਾ ਕਰੀਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਲਈ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੇ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ। ਮਾਸਟਰਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੱਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਓਨਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦਿੰਦੇ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਆਏ ਸੁੱਕੇ ਦੁੱਧ 'ਚੋਂ ਬੁੱਢਾ ਮਾਸਟਰ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਵੇਚ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹਦਾ ਭਗਵਾਨ ਜਾਣਦਾ ਹੋਊ, ਪਰ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਦਾ ਇਹਦਾ ਥੈਲਾ ਕਦੇ ਕਦੇ ਵਾਹਵਾ ਭਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਵੱਧ ਫੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ। ਨਕੋਦਰ ਇਹਨੇ ਹੱਟੀ ਵੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੱਟੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਵੇਂ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰ ਹੀ ਸੀ, ਦੋ-ਚਾਰ ਚੀਜਾਂ ਹੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਹੋਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਰੇ ਲਾ ਕੇ, ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਕੁੱਕੜ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੇ ਆਂਡੇ। ਇਹ ਆਂਡੇ ਵੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਵੇਚਦਾ ਸੀ। ਛੱਲੀਆਂ, ਮਿਰਚਾਂ, ਗੰਨੇ, ਗੁੜ ਤਾਂ ਆਮ ਸੁਣੀਂਦੇ ਸੀ ਪਰ ਕੁੱਕੜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਦਾਂ ਘਰ ਨੂੰ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੋਊ? ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਚੁੱਭਦੇ ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਉਡਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੰਨ ਰਸੀਏ ਨਿਆਣੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਏਦਾਂ ਚੱਕ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰਕੇ ਛੱਡਦੇ।

ਇਕ ਵਾਰ ਕਲਾਸ 'ਚ ਇਹ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਮਸ਼ਕ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਬਾਲੜੀ ਨੂੰ ਇਹਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਬਹੁਤੀ ਸੰਗਾਊ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਦਬਾਈ ਹੋਈ ਬੱਚੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਸੀ। ਵਿਚਾਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਤੇ ਈ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਕਹੀ ਜਾਵੇ, "ਮੈਂ ਆਖੀ ਜਾਨਾਂ ਏਂ, ਮੁੜ ਦੀਅਹ ਜਾਅਵੀਏ, ਜੋ ਵੀ ਚਾਅ ਬੋਲਣਾ ਏਂ, ਹੁੱਚੀ ਬੋਲ, ਹੁੱਚੀ ਬੋਲ; ਮੂੰਅ ਇੱਚ ਕੀ ਪਈ ਮਿਣ ਮਿਣ ਕਰਨੀ ਏਂ। ਕਿਸੀ ਕੋ ਸੁਣੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸਈ।" ਕੁੜੀ ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ ਤਾਂ ਜੀਭ ਤਾਲੂ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੁਛ ਕਹੇ ਹੀ ਨਾ। ਲੱਤਾਂ ਕੰਬੀ ਜਾਣ। ਰੋਣ ਹਾਕੀ ਹੋਈ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਡਰ ਤੇ ਨਿਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋਈ ਜਾਵੇ। ਮਾਸਟਰ ਲਾਗੇ ਬੈਠੇ, ਹਿਣ ਹਿਣ ਕਰਦੇ ਮਨੀਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਜੀਅ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਆ, ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰੀ ਬਣਿਆ- ਸੀ। ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਕਦੇ ਕੁਸਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਹਿੜ ਹਿੜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਕੁੜੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਚਾਰੀ ਪਾਣੀਓ-ਪਾਣੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਸਟਰ ਬਿਨਾ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਧੀ-ਧਿਆਣੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕੁੜੀ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰੀ, ਬਚਾਅ ਲਈ ਮੋਢੇ 'ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ। ਬਾਲੜੀ ਧੀ ਧਿਆਣੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਕੰਨ ਪਕੜ, ਚੱਵਲੇ ਕੰਨ ਪਕੜ, ਮੈਂ ਆਹਨਾਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਪਕੜ ਕੰਨ। ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਦੱਸਸਾਂ ਤੈਨੂੰ, ਰਾਅਰੇ ਨੂੰ ਬਿਆਰੀ ਸੀ, ਕੀਅ ਓਂਅਦੀ ਏ; ਏਅਹ ਤੈਂਅਨੂੰ ਕੇਅਸ ਕੰਜਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਇਆ ਏ, ਮੁੜ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਚਾ?"

ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਅੱਗ ਬਬੂਲਾ ਹੋਏ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਧ-ਬੁਧ ਵੀ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨ ਫੜਾਏ ਜਾਣੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਇਸ ਧੀ-ਧਿਆਣੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਅਈ੍ਹ ਤਈ੍ਹ ਫੇਰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀਆਂ ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਨਾ ਭੁੱਲ ਸਕਦੀਆਂ: ਵਾਹਵਾ ਸਰਦੇ ਪੁੱਜਦੇ ਘਰ ਦੀ ਧੀ ਸੀ, ਇਹ ਬੀਬੀ। ਉਹ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਕਾਰਸ਼ੈਤਾਨੀ ਤਾਂ ਚੌਧਰ ਦੀ ਭੋਖੜ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮਨੀਟਰ ਦੀ ਸੀ; ਜਿਹਨੇ ਆਪਣੀ ਫੋਕੀ ਪੈਂਠ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰੀ 'ਸੀ' ਬਣਾ ਕੇ ਕੁੜੀ ਲਈ ਡਾਢੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨਿਓਟੀ ਧੀ-ਧਿਆਣੀ ਬਹੁਤੀ ਨਿਮੋਸ਼ੀ ਮੰਨ ਗਈ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਸਕੂਲ ਆਉਣੋਂ ਹਟ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ 'ਮਿਹਰਬਾਨੀ' ਸਦਕਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਿਆਨ-ਵਿੱਦਿਆ ਤੋਂ ਊਣੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਬੱਸ ਘਰ ਦਾ ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਕਰਨ ਜੋਗੀ।

'ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰੇ' ਵਾਲਾ ਹਲਵਾਈ ਸਾਧੂ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ

ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਸੋਨਮ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰੇ' ਵਿਚ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੇ ਰੌਣਕੀ ਪਾਤਰ ਸਾਧੂ ਨਾਥ ਹਲਵਾਈ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ ਮੇਲੀਆਂ-ਗੇਲੀਆਂ ਦੇ ਪੈਣ-ਬੈਠਣ ਲਈ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਮੰਜੇ-ਬਿਸਤਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰੇ' ਵਿਚ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ

ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਧੂ ਨਾਥ ਹਲਵਾਈ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੇ ਰੌਣਕੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਕਿ ਇਸ 85 ਸਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਾਤਰ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮੇਕਅੱਪ 'ਤੇ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਮੇਕਅੱਪ ਕੁੜੀ ਜੰਨਤ ਕੌਰ ਸੇਠੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਜੋ ਝੁਰੜੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਨੇ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੇਕਅੱਪ 15 ਘੰਟੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ।

ਸੁਨਾਮ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗੰਢੂਆਂ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੇਂਡੂ ਕਲਚਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਬਹੁਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਅਰਦਾਸ' ਫਿਲਮ ਵਿਚਲਾ ਲਾਲਾ ਸੰਭੂ ਨਾਥ ਅਤੇ 'ਮੰਜੇ-ਬਿਸਤਰੇ' ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ ਨਾਥ।

ਹੁਣ ਤੱਕ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ-ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਕਰਮਜੀਤ ਦੀਆਂ 'ਚੰਨਾਂ ਮੇਰਿਆ' ਅਤੇ 'ਵੇਖ ਬਰਾਤਾਂ ਚੱਲੀਆਂ' ਫਿਲਮਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅੰਗਰੇਜ਼' ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਚਰ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਚੰਗੀ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਜਰੀਏ ਇਹ ਵਿਰਾਸਤ ਸਾਂਭੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਇੱਕ ਫਿਲਮ 'ਲਾਵਾਂ-ਫੇਰੇ' ਬਤੌਰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਗਾਇਕੀ

ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ

ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਜਾਗਦੀਆਂ ਜਮੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ 'ਪਿੰਡ ਵਿਕਾਊ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਕੁਰਸੀ' ਵੀ ਗਾਏ ਹਨ। ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਗਾਇਕਾ ਨਿਸ਼ਾ ਬਾਨੋ ਬਤੌਰ ਸਹਿ ਗਾਇਕਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਟੇਜਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀ ਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: 91-98146-07737

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ।

ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਗਰੁਪ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਪੰਜ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦਸ ਤੋਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਦਸਤਾਰਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਬੀ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਵੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਕੇਸ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਸਰਦਾਰੀ ਬਖਸ਼ੀ।

ਦਸਤਾਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ 5 ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 5 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਮਾਲਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਸਜਾਇਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਹਿੰਮਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਹਰਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਦੂਜੇ 10 ਤੋਂ 18 ਸਾਲ ਦੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਹਰਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ, ਦੂਜਾ ਕਰਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ ਮਾਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਦੂਜੇ ਦੋ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਰਪ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਤਿੰਨ ਇਨਾਮ ਈਡੀ ਗਰੁਪ, ਏਅਰ ਕਾਰਗੋ ਤੇ ਭਾਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

TRUCK STOP 40

SAYRE, OK 73662

ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮਕੈਨਿਕ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 832-512-7172

580-447-9366

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ
*ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

www.Transportationfunding.com

Transportation Funding Group, Inc.

Minneapolis , MN 55426

ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਤਾਕੀ 'ਚੋਂ ਦਿਸਦਾ ਭਵਿਖ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਪ੍ਰੋ. ਰਮਨ

ਰੂਸ ਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਮਹਾਨਾਇਕ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਇਲੀਇਚ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਟਿਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਇਸ ਟਿਪਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿਖ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਸ਼, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਭਵਿਖ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਬਾਰੂਦ ਇਸ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮਚਣ ਵਾਲੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੁਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਚੀਥੜੇ ਜੋ ਹੁਣ ਉਡਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਉਡਣਗੇ। ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਾਮਜ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਜੋ ਖਾਕਾ ਪੇਸ਼ ਹੈ, ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਬ ਬੜੇ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਉਛਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਹਿੰਸਕ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਗਾਇਕੀ ਸਭ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਟਪ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਪਰੰਪਰਕ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ, ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦਾ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਐਬ ਅਜੋਕੇ ਵਿਗੜੈਲ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਮਾਰੂ ਹਮਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਪਰ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਗਾਇਕੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਸੋਚ, ਉਸ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਨਾਕਾਰਾਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕ ਜਿਥੇ ਮਾਰ -ਧਾੜ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਜ਼ਰੀਏ 'ਗਾ' ਕੇ ਖ਼ੂਬ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ 'ਜੀਅ' ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਹੋਣੀ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੀ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੋਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਸਬੰਧੀ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਗਾਇਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿੰਨੀ ਲੱਠਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਰਾਮੁਕ ਹਰਕਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਸਰਤਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਹਾਲ ਹੀ ਘੜੀ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੀ, ਖਰੂਦ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਚਮਲਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਤਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਇਕ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮਦੇ ਤੇ ਧਮੱਚੜ ਪਾਉਂਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਉਪਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਮੰਦਾ-ਚੰਗਾ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਦਲੀਲ ਦੀ ਥਾਂ ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਕੋਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਆਸ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਲਚੀਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸੁਰੀਲਾ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਔਰਤ ਜਾਤ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਕੋਈ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਗਾਇਕ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿ ਗਾਇਕਾ ਨੂੰ 'ਚਪੇੜ ਮਾਰੂੰ' ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ। ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਗਾਣੇ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਾਂਹ-ਮਾਤਰ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੰਗੇਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰਨ ਨੰਗੇ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਔਰਤ ਦਾ ਗਲੈਮਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਤਨਜ਼ੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ- 'ਕਿਉਂ ਬਈ, ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸੈਕਸ-ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ?' ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਛਿੱਥਾ ਜਿਹਾ ਪੈ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- 'ਨਹੀਂ ਜੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਕਾਲਜ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵੀ ਸਾਬਣ ਤੇਲ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵਾਂਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਗਾਣੇ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੜਦੁੰਗ ਮਚਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਥੋਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਨੱਠ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ, ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਇਸ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਰਦ ਦੇ ਦਾਬੇ ਥੱਲੇ ਰਹੀ ਔਰਤ ਇਸ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਜੇ ਮੰਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਭੂਤਰੇ ਹੋਏ ਸਾਨ੍ਹ ਵਾਂਗ ਨਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ ਕਾਹਦੇ ਹੋਏ! ਅਜਿਹੇ ਗਾਇਕ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਮੰਚ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਗਾਰਡ ਲੱਗੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਭੂਤਰਿਆ ਗਾਇਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਵੜੇ... ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨਿਆਂ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ...।" ਇਸ ਗਾਇਕ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਢੁੱਡ ਮਾਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਨੇ ਇਸ ਗਾਇਕ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਗਾਇਕ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ।

ਗਾਇਕੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਦਾ ਅਤਿ ਕੋਮਲ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰ-ਪ੍ਰੇਰਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਗਹਿਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕ, ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੇ। ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਬਾਰੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕ ਕੋਲੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, "ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਕੋਈ ਮਾਂ ਭੈਣ ਨਹੀਂ ਹੈ?" ਗਾਇਕ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਆਇਆਂ, ਉਹ ਵੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਹਨ।" ਆਵਾ ਊਤ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁੱਲੜ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਤਾਕੀ ਵਿਚੋਂ ਦਿਖਦਾ ਭਵਿਖ ਬੜਾ ਅਟਪਟਾ ਤੇ ਬੇਤੁਕਾ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 6 ਮਈ 2017 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-271

ਤੇਰਾ ਬੋਲਣਾ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਵੇ, ਜਸ ਵਧੇ ਤੇ ਮਿਲਣ ਸਨਮਾਨ ਤੈਨੂੰ।
ਸੁਰ-ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਹੋਵੇਂ, ਸਰਸਵਤੀ ਦਾ ਮਿਲੇ ਵਰਦਾਨ ਤੈਨੂੰ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-269

ਦਿਨ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਆਇਆ ਯਾਰੋ
ਅੱਜ ਪੂਰੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾਵਾਂਗੇ।
ਅੰਦਰੋਂ ਹਾਸੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਆਵਣ
ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।
ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਢੋਲਕੀ
ਤਾਲ ਨਾਲ ਤਾਲ ਮਿਲਾਵਾਂਗੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਨਾਨਕੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ
ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਢੋਲਕੀ ਲਿਆਏ।
ਤੱਕ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ
ਪਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਏ।
ਬਿਠਾ ਕੇ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਪੋਜ਼ ਬਣਾਇਆ
ਦੇਖੋ ਲੱਗਦਾ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰਾ।
ਬਾਬੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਚੰਨ ਹੈ
ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ
ਫੋਨ: 408-912-3438

ਭੋਲੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ
ਉਹਦੇ ਜਿੱਡਾ ਹੀ ਢੋਲ।
ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਖਿੜ ਗਿਆ ਸਾਰਾ
ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ।
ਢੋਲ ਦਾ ਡਗਾ ਨੱਚਣ ਲਾਵੇ ਸਭ ਨੂੰ
ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਇਹ ਤੋਹਫਾ ਅਨਮੋਲ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਢੋਲ ਵੱਜਦੇ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ
ਪਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ
ਇਹ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦਾ ਉਪਹਾਰ।
ਤਿਓਹਾਰ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਬੱਚਾ
ਰੰਗ-ਬਰੰਗਾ ਤੋਹਫਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ
ਕਰਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ।
ਨੰਨ੍ਹੇ ਮੁੰਨੇ ਦੀ ਮੁਸਕ੍ਰਾਹਟ 'ਚੋਂ
ਰੂਹਾਨੀ ਨੂਰ ਜਦੋਂ ਝਲਕਦਾ
ਲੈਂਦਾ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਪਿਆਰ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਕੁਲਬੁਰਛਿਆਂ ਵਾਲਾ।
ਫੋਨ: 91-98784-69639

ਦਾਦੀ-ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਅ
ਕਾਮਨਾ ਹੋਈ ਪੂਰੀ
ਬੱਚਾ ਸਾਹਵੇਂ ਕਿਲਕਿਲੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ।
ਲੈ ਆਂਦੀ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਢੋਲਕੀ।
ਠੋਰੇ ਜਦ ਪੋਤਾ ਨਰਮ ਨਰਮ ਪੋਟੇ
ਤਾਲ ਸੁਰ ਉਠਦੀ
ਖਿੜਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਰੋਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ।
ਖੇੜਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਚਮਨ 'ਚ ਜਿਵੇਂ
ਜਦ ਮਾਲੀ ਦੇਖ ਸਾਹਵੇਂ
ਖਿੜ੍ਹੀ ਦੁਪਹਿਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ
ਰਹਿ ਨਾ ਸਕਦਾ ਨੱਚਣ ਤੋਂ
ਦੇਖ ਹਕੀਕਤ ਸਾਹਵੇਂ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
Fax:847-705-9388, e-mail:punjabtimes1@gmail.com

ਸੁਰਮਾ ਪੰਜ ਰੱਤੀਆਂ

ਸੁਰਮੇ ਅਤੇ ਕੱਜਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ-ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਰੀਤਾਂ-ਰਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੀਤਾਂ-ਰਸਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਰਮੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਰਮੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਜਿੰਨੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ, ਉਤਨੀ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਤੋਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੱਜਲ ਅਤੇ ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤ ਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਜਿਉਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਸੁਰਮਾ ਤੇ ਕੱਜਲ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਗੀਤ, ਰੀਤਾਂ, ਰਸਮਾਂ, ਸ਼ਗਨ-ਸਾਰਥ, ਕੁਝ ਅਖਾਣ, ਬੁਝਾਰਤਾਂ, ਅੜਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਕੁਝ ਗੀਤ ਇਉਂ ਹਨ:

*ਸੁਰਮਾ ਪੰਜ ਰੱਤੀਆਂ
ਕਿਹੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਪਾਇਆ।
*ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਕੀ ਪਾਉਣਾ
ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਨੀ ਕਬੂਤਰ ਵਰਗੀ।
*ਬਾਰੀ ਬਰਸੀਂ ਖੱਟਣ ਗਿਆ ਸੀ
ਖੱਟ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਪਾਵੇ,
ਨੀ ਸੁਰਮਾ ਤਾਂ ਪਾਈਏ
ਜੇ ਮਟਕਾਉਣਾ ਆਵੇ।

ਸੁਰਮੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਿੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੈਗੰਬਰ ਮੂਸਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਹਿਤ ਕੋਹਿਤੂਰ ਪਹਾੜ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ

ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ

ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨੂਰ ਦੀ ਤਾਬ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਅੱਲਾ ਦੇ ਨੂਰ ਦੀ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਕਿਰਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੂਸਾ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਨੂਰ ਦੀ ਕਿਰਨ ਉਜਾਗਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਚੱਟਾਨ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ। ਚੱਟਾਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਕਿਰਨ ਦੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਕਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸੇ ਕਾਲੇ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੁਰਮਾ ਬਣਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸੁਲੇਮਾਨੀ ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਿਸਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਭ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੁਰਮਾ ਰਗੜਨ ਲਈ ਖਰਲ-ਵੱਟਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਆਮ ਘਰ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਖਰਲ-ਵੱਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਸੁਰਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਸੁਰਮੇ ਦੀਆਂ ਡਲੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਖਰਲ ਵਿਚ ਤੋੜ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸੁਰਮਾ ਪੀਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਨਣਾ ਪੱਖ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਰਗੜਾਈ ਵੇਲੇ ਚੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਵੀ ਸੁਰਮੇ ਵਿਚ ਰਚ ਜਾਣ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸੁਰਮਾ ਪੀਸਣਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਤਕ ਪੰਜ-ਦਸ ਮਿੰਟ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਗੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਧੀ ਰਗੜਾਈ ਪਿਛੋਂ ਸੁਰਮੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਅਰਕ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਰਗੜਾਈ ਨਾਲ ਅਰਕ ਸੁਰਮੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਚ ਕੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਮਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਸਿਆਣੀ ਔਰਤ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਸਲਾਈ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਰੜਕਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੁਰਮੇ ਦੇ ਠੀਕ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਕੱਪੜ-ਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੱਜਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਰੋਈ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਕੱਜਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਨਿੰਮ ਦੇ ਤਣੇ ਵਿਚ ਪਾੜ ਪਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰੂੰ ਦਾ ਫੰਬਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੂੰ ਇਕੀ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿੰਮ ਦਾ ਅਸਰ ਸੋਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਰੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਵੱਟੀਆਂ ਵੱਟ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੀਵਾ ਤੇ ਡੋਡਰੂ ਵਾਲੀ ਚੱਪਣੀ ਧੋ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਕਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਵੀ ਕੋਹਲੂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਢਵਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤੇਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਲਾ ਨਾ ਪਵੇ। ਦੀਵਾ ਬਾਲ ਕੇ ਦੁਆਲੇ ਦੋ ਇੱਟਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਤੇ ਡੋਡਰੂ ਵਾਲੀ ਚੱਪਣੀ ਮੂਧੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੱਪਣੀ ਉਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਕੱਜਲ ਦਾ ਗੁਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਲ ਲਾਹ ਕੇ ਖਰਲ-ਵੱਟੇ ਨਾਲ ਪੀਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੱਜਲ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਨਰੋਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਔਰਤ ਸ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਤਕ ਰੋਜ਼ ਕੱਜਲ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕੱਜਲ ਨਾਲ ਜੱਚਾ ਤੇ ਬੱਚਾ, ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਦੁਖਣੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਭੋਲੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਨੁਹਾ-ਧੁਆ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਲੋਰੀ ਦੇ ਬੋਲ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ:

ਤੋ ਵੇ ਤੋਤੜਿਆ
ਤੋਤਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸਕੰਦਰ ਦਾ
ਪਾਣੀ ਭਰਦਾ ਮੰਦਰ ਦਾ
ਕੰਮ ਕਰੇ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਦਾ
ਕੱਜਲ ਪਾਵੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ।

ਮਮਤਾਵਾਨ ਹੋਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਨਜ਼ਰ ਟਪਾਰ ਕਰਨੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਪਿਛੇ ਜਾਂ ਮੱਥੇ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੱਜਲ ਜਾਂ ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਕਾਲਾ ਟਿੱਕਾ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੰਦਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਭਰਵੱਟੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਵਾਲ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਜਾਣ, ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਧੌਲਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕੁਝ ਸ਼ੌਕੀਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਦਮੀ ਵੀ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਦਮੀ ਕੁਝ ਖ਼ਾਸ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਲੇ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਜਾਣ ਵੇਲੇ, ਪਰ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਜ਼ਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਰਿਤਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ।

ਕੰਜ ਕੁਆਰੀ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਬਹੁਤਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕੁਆਰੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣਾ ਉਹਦੇ ਸ਼ੋਖ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਆਰੀ ਕੁੜੀ ਤੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵੇਖੋ:

ਧਾਰੀ ਬੰਨ੍ਹ ਸੁਰਮਾ ਨਾ ਪਾਈਏ,
ਧੀਏ ਘਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ।
ਜਾਂ
ਸੁਰਮਾ ਨੌਂ ਰੱਤੀਆਂ
ਪਾਉਂਦੀ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਤਾਇਆ।
ਰੋ ਰੋ ਕੱਢ ਸੁੱਟਿਆ
ਕਿਹੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਪਾਇਆ।

ਪਰ ਸੁਰਮੇ ਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਪਨਮਈ ਉਡਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਵਿਚ ਹਵਾ ਵਿਚ ਘੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

ਜੇ ਤੂੰ ਘੋੜਾ ਬੀੜਿਆ
ਮੇਰੇ ਸਾਲੂ ਦੀ ਕਰੀਂ ਵੇ ਤਿਆਰੀ
ਵੇ ਬੀਬਾ, ਮੇਰੇ ਸਾਲੂ ਦੀ ਕਰੀਂ ਵੇ ਤਿਆਰੀ

ਮਾਹੀ ਛੈਲਾ, ਗਹਿਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਅੱਖਾਂ ਗਹਿਰਮ ਗਹਿਰੀਆਂ
ਵਿਚ ਕਜਲੇ ਦੀ ਧਾਰੀ
ਵੇ ਬੀਬਾ, ਵਿਚ ਕਜਲੇ ਦਾ ਡੋਰਾ
ਮਾਹੀ ਛੈਲਾ, ਅੱਖਾਂ ਗਹਿਰੀਆਂ।

ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਧਾਰੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਗਾਏ ਸੁਹਾਗ ਗੀਤ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਢੋਲਕ ਦੇ ਗੀਤ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਕੱਜਲ ਨੂੰ ਫਿੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਸੁਰਮਾ ਵਿਕਣਾ ਆਇਆ
ਕਿ ਇਕ ਲੱਪ ਸੁਰਮੇ ਦੀ
ਸਾਵਾ ਇਕ ਲੱਪ ਸੁਰਮੇ ਦੀ।
ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਲੀਤਾ ਪੈਸੇ ਧੇਲੇ,
ਸੱਸ ਨੇ ਟਕਾ ਭਨਾਇਆ
ਕਿ ਇਕ ਲੱਪ ਸੁਰਮੇ ਦੀ।
ਹੋਰਾਂ ਪੀਠਾ ਸਿਲ-ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ
ਸੱਸ ਨੇ ਚੱਕੀ ਪਿਹਾਇਆ
ਕਿ ਇਕ ਲੱਪ ਸੁਰਮੇ ਦੀ।
ਹੋਰਾਂ ਪਾਇਆ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਬੋਤਲ,
ਸੱਸ ਨੇ ਮੱਟ ਭਰਾਇਆ
ਕਿ ਇਕ ਲੱਪ ਸੁਰਮੇ ਦੀ।
ਹੋਰਾਂ ਪਾਈ ਇਕ ਸਿਲਾਈ
ਸੱਸ ਨੇ ਲੱਪ ਭਰ ਪਾਇਆ
ਕਿ ਇਕ ਲੱਪ ਸੁਰਮੇ ਦੀ।

ਤੈਨੂੰ ਨਵੀਂ ਬੰਨੀ ਦਾ ਚਾਅ
ਅੰਦਰ ਵਿਛਾਵਾਂ ਮਖ਼ਮਲ ਦਿਓਰਾ
ਬਾਹਰ ਕਰਾਂ ਛਿੜਕਾਅ
ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ,
ਤੈਨੂੰ ਨਵੀਂ ਬੰਨੀ ਦਾ ਚਾਅ।

ਸੁਰਮਾ ਪਵਾਈ ਦੀ ਰੀਤ ਵੇਲੇ ਆਪਸ 'ਚ ਹਾਸਾ-ਠੱਠਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲਾੜਾ ਭਰਜਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਮਾ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਤੇ ਚੰਦਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਲਾੜੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤ ਦਰਅਸਲ ਟੂਣਾ-ਚਿੰਤਨ ਉਪਰ ਹੀ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਟੂਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਮਾ ਚੰਦਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਤੋਂ ਲਾੜੇ ਦੀ ਉਦੋਂ ਤਕ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਡੋਲੀ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ।

ਨੌਕਰ ਮਾਹੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਟਿਕਾਣਾ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਸੰਸੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ:

ਸੁਰਮਾ ਨਾ ਪਾਈਂ ਲਾਜੋ,

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਕ ਰਸਮ 'ਸੁਰਮਾ ਪਵਾਈ' ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਾੜਾ ਬਣ-ਫੱਬ ਕੇ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭਰਜਾਈ ਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਰਜਾਈਆਂ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲਾੜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਨਿਖਰੇ ਤੇ ਚੰਦਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਰੀਤ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਈ ਵੇ ਦਿਓਰਾ ਰਸ ਭਰੀ
ਦੂਜੀ ਗੁਲਨਾਰ
ਤੀਜੀ ਸਲਾਈ ਤਾਂ ਪਾਵਾਂ ਦਿਓਰਾ
ਜੇ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇਵੇਂ ਚਾਰ।
ਜਾਂ
ਕਿੰਨ ਪਾਈਆਂ ਤੈਨੂੰ ਸੁਰਮੇ ਸਲਾਈਆਂ
ਕਿੰਨ ਗੁੰਦੀ ਤੇਰੀ ਵਾਗ ਵੇ।
ਭਾਬੋ ਪਾਈਆਂ ਤੈਨੂੰ ਸੁਰਮੇ ਸਲਾਈਆਂ
ਭੈਣ ਗੁੰਦੀ ਤੇਰੀ ਵਾਗ ਵੇ
ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਭਾਬੋ ਸੁਰਮਾ ਪਵਾਈ
ਬੂਰੀ ਝੋਟੀ ਭੈਣ ਦੀ ਵਾਗ ਵੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੀਤ ਹੈ:

ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਸੁਰਮਾ ਦੋ ਜਣੇ ਵੇ ਦਿਓਰਾ
ਦੋਵੇਂ ਸਕੇ ਭਰਾ
ਇਕ ਪਾਈਏ, ਇਕ ਵੇਖੀਏ

ਸੁਰਮਾ ਨਾ ਪਾਈਂ ਨੀ
ਵਿਚ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਵੱਸਣਾ,
ਅਸਾਂ ਮਿਹਣਾ ਨਾ ਲਾਈਂ ਨੀ।

ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਾ ਅੱਗਿਉਂ ਉਹੀ ਜੁਆਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਘਰ ਦੀ ਲਾਜ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਸੁਆਣੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਭਰੀਓ ਸਲਾਈ ਜੀ,
ਮੈਂ ਨੈਣੀਂ ਨਾ ਲਾਈ ਜੀ,
ਤੈਥੋਂ ਤਾਂ ਡਰਦੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਡੋਲ੍ਹ ਗਵਾਈ ਜੀ।

ਜਿਸ ਔਰਤ ਦਾ ਕੰਤ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲੱਗਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਸੁਣ ਕੁੜੀਏ,
ਤੇਰੀ ਰਹਿਤ ਮਲੂਕ
ਤੇਰੇ ਬੋਲ ਮਲੂਕ
ਆਖੇਂ ਤਾਂ ਨੈਣੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪਾ ਨੀ ਲਈਏ।

ਕੰਤ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਦਾ ਅੱਗਿਉਂ ਇਹੀ ਜੁਆਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਸੁਣ ਮੁੰਡਿਆ ਵੇ,
ਨੈਣ-ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਜੋੜ
ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਜੋੜ
ਨਾਰ ਬਿਗਾਨੀ ਨੈਣੀਂ ਨਾ ਵੇ ਪਵੇ।

ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਜਿਕ ਰੀਤਾਂ ਵੀ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਰੋੜਿਆਂ ਵਿਚ 'ਅੱਖ ਸਲਾਈ' ਦੀ ਰੀਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਨਨਾਣ ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਮਚੂ ਨਾਲ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੀਤ ਸਮੇਂ ਗਰਭਵਤੀ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਕੁਝ ਚੌਲ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਕਾ ਕੇ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰੀਤ ਪਿਛੋਂ ਗਰਭਵਤੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੰਮਣ ਤਕ ਸੁਰਮਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ। ਇਸ ਰੀਤ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪਲਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਓਨੇ ਚਿਰ ਤਕ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਿਆਗ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਮਾ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਮੌਖਿਕ ਅੜਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਲਝਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਅੜਾਉਣੀ ਹੈ:

ਇਕ ਰੱਤੀ ਸੁਰਮਾ ਨੌਂ ਜਣੀਆਂ
ਤੇ ਨੌਂ ਮਣ ਸੁਰਮਾ ਕੈ ਜਣੀਆਂ?

ਬੱਚੇ ਜੁਆਬ ਲੱਭਣ ਲਈ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਕਸਰ ਥੱਕ-ਹਾਰ ਕੇ ਸਲੇਟਾਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਣਗਿਣਤ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਵੀ ਵੇਖੋ:

ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਮੈਂ ਖੂਹੀ ਬਣਾਈ
ਲੱਪ ਕੁ ਪਾਣੀ ਝੱਲੇ
ਖੋਤਾ ਮੇਰਾ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਾ
ਪੂਛਲ ਪਈ ਹਿੱਲੇ।
(ਜੁਆਬ: ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ)

ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਟਕਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਮੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਖਾਣ-ਮੁਹਾਵਰੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਾਣਾਂ-ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਤੀਵੀਆਂ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਕਾਲਾ ਤਿਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਆਭਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਨਾ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਗਨਾਂ-ਸਾਰਥਾਂ ਦੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਇਕ ਉਦਾਸ ਰਸਮ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬਣ ਸੁਹਾਗਣ-ਭਾਗਣ ਮਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਧੂੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਦੀ ਭਟਕਦੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਵਾਪਸ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਨਾ ਲੱਭੇ ਤੇ ਉਹ ਭੂਤ ਬਣ ਕੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਰੀਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗਣ ਹੋਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੁਜਬ ਉਹਦੇ ਕੰਨ ਜਾਂ ਨੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕ ਸੋਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਤਾਰ ਨੱਕ ਜਾਂ ਕੰਨ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰਸਮ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਉਤੇ ਓਢਣਾ (ਦੋ ਲੀੜੇ, ਫੁਲਕਾਰੀ ਤੇ ਦੁਪੱਟਾ) ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਹਾਗਣ ਦੀਆਂ ਬੰਦ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਮਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੀਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਪਿਛੋਂ ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗਣ ਦੀ ਬਲਦੀ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਹਾਗਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤ ਕਦੋਂ ਦੀ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਕਾਲੀ ਧਾਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਮੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਿੱਕੇ ਬਾਲ ਦੀ 'ਨਜ਼ਰ ਟਪਾਰ' ਦੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹੇ ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਭਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਤਕ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੀਝਾਂ ਤੇ ਸ਼ਗਨਾਂ-ਸਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ

ਪਿਛਲੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹਲੀਮੀ ਦੇ ਗੁਣ ਦਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਾਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਿਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਲੀਮੀ ਦੇ ਇਸੇ ਗੁਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਪੁਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧਰੂ ਜਾਂ ਧਰੁਵ ਭਗਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਰੂ ਭਗਤ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹਲੀਮੀ ਦਾ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ, ਹਲੀਮੀ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਗੁਣ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਧਰੂ ਭਗਤ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਵਰਸਾਇਆ ਅਤੇ ਧਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਉਚੇ ਮਾਣ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਮਾਣੇ ਤੋਂ ਮਾਣ ਵਾਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਉਚੇ ਅਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਦਾ ਲਈ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ (ਪੁਰਾਣਕ ਮਿੱਥ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰੂ ਇੱਕ ਤਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਥਾਂ ਚਮਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ)। ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਚੰਦਰਮਾ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਤੇਤੀ ਕਰੋੜ ਦੇਵਤੇ (ਹਿੰਦੂ ਮਿੱਥ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਤੀ ਕ੍ਰੋੜ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ) ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਧਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ, ਉਸ ਦਾ ਜੱਸ ਅਤੇ ਪਰਤਾਪ ਵੇਦਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਉਸ ਦੀ ਗਤੀ ਅਕੱਥ, ਰਹੱਸਮਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸੁਖ ਫਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਭੋਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ:

ਹੋਇ ਨਿਮਾਣਾ ਭਗਤਿ ਕਰਿ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਧ੍ਰੂ ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ।
ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਹੋਇ ਭੇਟਿਆ
ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ਆਪਿ ਦਿਵਾਇਆ।
ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚਿ ਮੁਕਤਿ ਕਰਿ
ਨਿਹਚਲੁ ਵਾਸੁ ਅਗਾਸਿ ਚੜਾਇਆ।
ਚੰਦੁ ਸੂਰਜ ਤੇਤਿਸ ਕਰੋੜਿ
ਪਰਦਖਣਾ ਚਉਫੇਰਿ ਫਿਰਾਇਆ।
ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਵਖਾਣਦੇ
ਪਰਗਟੁ ਕਰਿ ਪਰਤਾਪੁ ਜਣਾਇਆ।
ਅਬਿਗਤਿ ਗਤਿ ਅਤਿ ਅਗਮ ਹੈ
ਅਕਥ ਕਥਾ ਵੀਚਾਰੁ ਨ ਆਇਆ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ॥੨੧॥

ਧਰੂ ਭਗਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮਨ! ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ। ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆਂ ਮਨੁੱਖ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਾਮਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਲਮੀਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਵਡਿਆਈ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰੂ ਭਗਤ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਰਤੱਖ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਿਆ:

ਸੁਣਿ ਸਾਖੀ ਮਨ ਜਪਿ ਪਿਆਰ॥
ਅਜਾਮਲੁ ਉਧਰਿਆ ਕਹਿ ਏਕ ਬਾਰ॥
ਬਾਲਮੀਕੈ ਹੋਆ ਸਾਧਸੰਗੁ॥
ਧ੍ਰੂ ਕਉ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਿਸੰਗ॥੧॥
(ਪੰਨਾ ੧੧੯੨)

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇ ਲੱਛਣ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਿਚ ਖਾਸ ਗੁਣ ਕਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਹਲੀਮੀ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਭਾਵ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਫਿਰ ਸਤਿ-ਸੰਗੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਭੈੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੰਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਰੰਗ, ਨਸਲ, ਜਾਤ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤ, ਜਨਮ, ਰੰਗ, ਨਸਲ ਦੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਨ ਦੇ ਪੱਤੇ ਦੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਛੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ (ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਖਟ ਦਰਸ਼ਨ) ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਨਿਸ਼ਚਲ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਇਕ ਪਰਮ ਸਤਿ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਦਵੈਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈਣ ਦੀ ਰੀਤ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰੀਂ ਪੈਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਨ ਅੰਦਰ ਹਲੀਮੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਲ ਹਲੀਮ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਣਾ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸਾਧਸੰਗੁ
ਹੋਰਤੁ ਸੰਗਿ ਕੁਸੰਗਿ ਨ ਰਚੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥੁ ਸੁਹੇਲੜਾ
ਬਾਰਹ ਪੰਥ ਨ ਖੇਚਲ ਖਚੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਰਨ ਅਵਰਨ ਹੋਇ
ਰੰਗ ਸੁਰੰਗੁ ਤੰਬੋਲ ਪਰਚੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਣਾ
ਛਿਅ ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਨ ਸਰਚੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਹਚਲ ਮਤਿ ਹੈ
ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਲੁਭਾਇ ਨ ਪਚੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦੁ ਕਮਾਵਣਾ
ਪੈਰੀ ਪੈ ਰਹਰਾਸਿ ਨ ਹਚੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਚਹਮਚੈ॥੧॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ 'ਮਾਰਿਆ ਸਿਕਾ ਜਗਤਿ ਵਿਚਿ ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥੁ ਚਲਾਇਆ' ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਪਾਲਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਜਾਂ 'ਮੈਂ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਉਮੈ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਖਤਮ ਕਰਕੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਕੇ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ 'ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕਿਲੇ ਤੇ ਮਨ-ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਦੂਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰੋਂ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੂਤਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਇਥੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹਲੀਮੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਲੀਮੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਲੀਮੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੱਸੀ ਹੈ 'ਪੈਰੀ ਪੈ ਪਾ ਖਾਕੁ ਹੋਇ' ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਮਹਿਮਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਲੀਮ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ, ਬਾਪ, ਭੈਣ, ਭਾਈ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਦੂਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਮਤਿ, ਭਰਮ ਅਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਤਿ-ਬੁਧਿ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ, ਝੂਠ ਅਤੇ ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਕੁ ਅਰਾਧਣਾ
ਇਕੁ ਮਨ ਹੋਇ ਨ ਹੋਇ ਦੁਚਿਤਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ
ਜੀਵਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਤਾਮਸ ਪਿਤਾ।
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਅਵੇਸੁ ਕਰਿ
ਸਣੁ ਦੂਤਾ ਵਿਖੜਾ ਗੜੁ ਜਿਤਾ।
ਪੈਰੀ ਪੈ ਪਾ ਖਾਕੁ ਹੋਇ
ਪਾਹੁਣਤਾ ਜਗਿ ਹੋਇ ਅਥਿਤਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ ਗੁਰ ਸਿਖਾ
ਗੁਰਸਿਖ ਮਾ ਪਿਉ ਭਾਈ ਮਿਤਾ।
ਦੁਰਮਤਿ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਿ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਮਨੁ ਸਿਤਾ।
ਛਡਿ ਕੁਫਕੜ ਕੂੜੁ ਕੁਧਿਤਾ॥੨॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦੱਸਣ ਲਈ ਸਹਿਚਾਰੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਰਣ ਅਰਥਾਤ ਰੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਰ ਇੱਕ ਵਰਣ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਣ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਵਰਣ ਮੁਤਬਿਕ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਵ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਧਰਮ ਵੀ ਵਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਰੇ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਰਣ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਲ-ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ ਨਿਆਇ, ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਕ, ਮੀਮਾਂਸਾ, ਵੇਦਾਂਤ, ਸਾਂਖ ਤੇ ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਭਾਵ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਕਰ-ਚੇਲੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜਦੇ ਹਨ। ਕਾਰੀਗਰ ਆਪਣੇ ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਭਾਵ ਗੁਰਸਿੱਖ-ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:

ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਰਨ ਵਿਚਿ
ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਕੁਲ ਧਰਮ ਧਰੰਦੇ।
ਛਿਅ ਦਰਸਨ ਛਿਅ ਸਾਸਤ੍ਰਾ
ਗੁਰ ਗੁਰਮਤਿ ਖਟੁ ਕਰਮ ਕਰੰਦੇ।
ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਸਾਹਿਬੈ
ਚਾਕਰ ਜਾਇ ਜੁਹਾਰ ਜੁੜੰਦੇ।
ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਵਣਜ ਵਿਚਿ
ਵਾਪਾਰੀ ਵਾਪਾਰ ਕਰੰਦੇ।
ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚਿ
ਬੀਉ ਸਭੇ ਕਿਰਸਾਣਿ ਬੀਜੰਦੇ।
ਕਾਰੀਗਰਿ ਕਾਰੀਗਰਾ
ਕਾਰਿਖਾਨੇ ਵਿਚਿ ਜਾਇ ਮਿਲੰਦੇ।
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਗੁਰਸਿਖ ਪੁਜੰਦੇ॥੩॥

ਅਗਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਸਹਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਮਲੀ ਅਮਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੋਫੀ ਅਰਥਾਤ ਨਸ਼ਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਜੁਆਰੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਜੂਆ ਖੇਡਦੇ ਹਨ, ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਚੋਰ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੱਗ ਠੱਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਜਿਹੇ ਮਸ਼ਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੁਗਲ ਚੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੈਰਨਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਨਾ ਤਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਰੂ ਤਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੁਖੀ ਬੰਦੇ ਦੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ):

ਅਮਲੀ ਰਚਨਿ ਅਮਲੀਆ
ਸੋਫੀ ਸੋਫੀ ਮੇਲੁ ਕਰੰਦੇ।
ਜੂਆਰੀ ਜੂਆਰੀਆ
ਵੇਕਰਮੀ ਵੇਕਰਮ ਰਚੰਦੇ।
ਚੋਰਾ ਚੋਰਾ ਪਿਰਹੜੀ
ਠਗ ਠਗ ਮਿਲਿ ਦੇਸ ਠਗੰਦੇ।
ਮਸਕਰਿਆ ਮਿਲਿ ਮਸਕਰੇ
ਚੁਗਲਾ ਚੁਗਲ ਉਮਾਹਿ ਮਿਲੰਦੇ।
ਮਨਤਾਰੂ ਮਨਤਾਰੂਆਂ
ਤਾਰੂ ਤਾਰੂ ਤਾਰ ਤਰੰਦੇ।
ਦੁਖਿਆਰੇ ਦੁਖਿਆਰਿਆਂ
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਰੁਵੰਦੇ।
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਗੁਰਸਿਖੁ ਵਸੰਦੇ॥੪॥

ਕਲਿਜੁਗ ਕਾ ਧਰਮੁ ਕਹਹੁ ਤੁਮ ਭਾਈ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੪
ਕਲਿਜੁਗ ਕਾ ਧਰਮੁ ਕਹਹੁ ਤੁਮ ਭਾਈ
ਕਿਵ ਛੂਟਹ ਹਮ ਛੁਟਕਾਕੀ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਬੇੜੀ ਹਰਿ ਤੁਲਹਾ
ਹਰਿ ਜਪਿਓ ਤਰੈ ਤਰਾਕੀ॥੧॥
ਹਰਿ ਜੀ ਲਾਜ ਰਖਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਨੁ ਜਪਾਵਹੁ ਅਪਨਾ
ਹਮ ਮਾਗੀ ਭਗਤਿ ਇਕਾਕੀ॥ਰਹਾਉ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੇਵਕ ਸੇ ਹਰਿ ਪਿਆਰੇ
ਜਿਨ ਜਪਿਓ ਹਰਿ ਬਚਨਾਕੀ॥
ਲੇਖਾ ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤਿ ਜੋ ਲਿਖਿਆ
ਸਭ ਛੂਟੀ ਜਮ ਕੀ ਬਾਕੀ॥੨॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਜਪਿਓ ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਲਗਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ॥
ਦਿਨੀਅਰੁ ਸੂਰੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਨੀ
ਸਿਵ ਚਰਿਓ ਚੰਦੁ ਚੰਦਾਕੀ॥੩॥
ਤੁਮ ਵਡ ਪੁਰਖ ਵਡ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ
ਤੁਮ ਆਪੇ ਆਪਿ ਅਪਾਕੀ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ
ਕਰਿ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਦਸਾਕੀ॥੪॥

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਭਾਈ! ਕੋਈ ਐਸਾ ਧਰਮ ਦੱਸ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਕਲੇਸ਼ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਦੱਸ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਂ? ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਬੇੜੀ ਹਰਿ ਤੁਲਹਾ, ਹੇ ਭਾਈ! ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਭਵਜਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਹਰਿ ਨਾਮ ਹੀ ਬੇੜੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਤੁਲਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਉਹ ਤਾਰੂ ਬਣ ਕੇ ਪਾਰ ਲੰਘ ਗਏ।

ਹਰਿ ਜੀ ਲਾਜ ਰਖਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਨੁ ਜਪਾਵਹੁ ਅਪਨਾ
ਹਮ ਮਾਗੀ ਭਗਤਿ ਇਕਾਕੀ॥ਰਹਾਉ॥

ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰਹਾਉ ਵਾਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਕੋਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖ ਲੈ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਹ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਿਰਫ ਤੇਰੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਦਾਨ ਹੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੀ।

ਹਰਿ ਕੇ ਸੇਵਕ ਸੇ ਹਰਿ ਪਿਆਰੇ
ਜਿਨ ਜਪਿਓ ਹਰਿ ਬਚਨਾਕੀ॥
ਲੇਖਾ ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤਿ ਜੋ ਲਿਖਿਆ
ਸਭ ਛੂਟੀ ਜਮ ਕੀ ਬਾਕੀ॥੨॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਉਹ ਸੇਵਕ ਉਸ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਹਨ; ਹੇ ਭਾਈ! ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ ਲਿਖਾਰੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਲੇਖਾ ਲਿਖ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਮੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੁਝ ਨਾ ਬਚਿਆ।

ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਜਪਿਓ ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਲਗਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ॥
ਦਿਨੀਅਰੁ ਸੂਰੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਨੀ
ਸਿਵ ਚਰਿਓ ਚੰਦੁ ਚੰਦਾਕੀ॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਜਨਾਂ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਭਵਜਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਪਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ; ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਰਗੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅੱਗ ਵੀ ਬੁਝ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਠੰਢਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀਤਲ ਚੰਦਰਮਾ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਪਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤੁਮ ਵਡ ਪੁਰਖ ਵਡ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ
ਤੁਮ ਆਪੇ ਆਪਿ ਅਪਾਕੀ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ
ਕਰਿ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਦਸਾਕੀ॥੪॥

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਗਤ ਦੇ ਤਾਰਨਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਤੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈਂ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈਂ, ਦੁਨੀਆਵੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਤੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪ, ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈਂ; ਗੁਰਦੇਵ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਨਾਨਕ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਬਣਾ ਲਓ ਜੀ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਸਿਆਸੀਕਰਨ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦੇ ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ 'ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਂਹ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ' ਕਹਿ ਕੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਿਆ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਗੁਲਾਮ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਭਾਰੂ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈਆਂ ਇਸੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਉਂਗਲ ਧਰੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਿਆਸਤ ਧਰਮ

ਮਾਸਟਰ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ
ਕਾਰਟਰੇਟ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ
ਫੋਨ: 732-850-2719

ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਜਨਤਾ ਦੇ ਦੋਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਂਹ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਅੱਕ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਮੁਗਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਇਕ ਧਰਮ ਇਸਲਾਮ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕੀਤਾ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ, ਫੌਜਾਂ ਰੱਖੀਆਂ, ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਵਾਸਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੂਹਾਂ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਸੰਦਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸੰਦਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਫੂਕ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਡਰ ਮੁਗਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲਾਦਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਫਰੋਲ ਕੇ ਦੇਖੋ: ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਧਰਮ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋਈ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਰਾਜੇ ਹੰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਦੇ ਦੋਖੀ ਹੋ ਗਏ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਤੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬਾਣੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬੰਦੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਿਆਸੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹਨ, ਸੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦਰਅਸਲ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਜਿਹਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹੁਣ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਕੇ ਵਿਚ ਜੋ ਇਮਾਮ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਅਲ-ਅਜ਼ਹਰ, ਮੱਕੇ ਵਿਚ ਉਮ ਅਲ-ਕੁੱਰਾ ਆਦਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੈਥੋਲਿਕ ਇਸਾਈਆਂ ਦਾ ਪੋਪ ਫਰਾਂਸਿਸ (ਜਾਰਜ ਮਾਰੀਓ ਬਰਗੋਗਲੀਓ) ਹੈ ਜੋ 1936 'ਚ ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਿਊਨਿਸ ਏਰੀਸ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਪਿਛਲੇ 60 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਦਰੀ, ਬਿਸ਼ਪ, ਕਾਰਡੀਨੈਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੋਪ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਬੜੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੋਪ, ਮਤਲਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ, ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੋਹੜ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲੁੱਟ ਲੁੱਟ ਕੇ ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀ ਭਲਾ ਕਰਨਗੇ?

ਲੰਗਰ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀਕਰਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਜ਼ਰੂਰ ਛਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਨ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਦੁਖ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਥਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਲਾ ਧੌਲਾ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਦਾਲ ਦਾ ਦਾਣਾ ਤਾਂ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਦਾਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਹਾਂ ਦੀ। ਧੁਆਂਖੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਵਗਾਹ ਵਗਾਹ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੱਚੇ ਚੌਲਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹੀ ਬੰਦਾ ਖਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਹਫਤੇ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੋਵੇ। ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਦਾਸ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਔਕਾਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਿੰਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਹੋਣ।

ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਿਹੜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਕੱਟੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪੈਸੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਹੀ ਲੁੱਟੇਗਾ। ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੇਅ-ਰੋਲ 'ਤੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਮਹੀਨਾ ਆਪਣਾ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਮਸੰਦ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਛੱਤ ਨਹੀਂ, ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਟਾਈਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ। ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਤੰਦ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੰਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਤਾਣਾ ਹੀ ਉਲਝ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਨਹੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਇਹ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੈ, ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵਖਰਾ ਕਰਨ ਦੀ। ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਹੀ ਬੰਦੇ ਮੋਹਰੇ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ 'ਪ੍ਰਾਣ ਜਾਏ ਪਰ ਵਚਨ ਨਾ ਜਾਈ' ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਤਿਆਗੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਚੁਕੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਉਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੱਕ

ਸੰਨ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਲੱਗੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਸੀ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਲੁਟੇਰੇ ਲੁੱਟਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕਈ ਹਮਲਾਵਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਧਨ-ਮਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਸਮਝ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਆਬਾਦੀ ਬੇਜਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚਾ ਸੁੱਚਾ ਤੇ ਪਵਿਤਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ

ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ
ਫੋਨ: 815-356-9535

ਨੀਵਾਂ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਵਾਜ਼ ਉਚੀ ਕਰਨ ਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਛੂਆ-ਛੂਤ, ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ, ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ, ਮੜ੍ਹੀ-ਮਸਾਣ ਪੂਜਣ ਅਤੇ ਧਾਗੇ-ਤਵੀਤਾਂ ਦੇ ਵਹਿਮ ਵਿਚ ਫਸੀ ਪਈ ਸੀ। ਧੂਣੀਆਂ ਦੇ ਧੂੰਏਂ, ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਹਵਨ ਦੀ ਅੱਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇ-ਜੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਡਿੱਗਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਸਨ, ਉਹ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਨਾਏ ਰਾਹ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ,- "ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੈ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ" (ਪੰਨਾ 360)। ਬਸ ਇਹ ਉਲਾਂਭਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ ਪੰਗਤ-ਸੰਗਤ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੂਪ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅੱਠ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤ ਉਤੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਪੰਗਤ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪੁਆਇਆ। ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਚਲਾਇਆ। ਉਚੇ-ਨੀਵੇਂ, ਗਰੀਬ-ਅਮੀਰ, ਸਭ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ। ਬਉਲੀ ਖੁਦਵਾਈ ਗਈ ਜਿਥੇ ਸਭ ਲੋਕ ਜਾ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਨਾਨਕਪੰਥੀ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਡਤਾਂ ਤੇ ਰਾਜੇ-ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਆਖਰ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਭਰਿਆ, ਉਥੇ ਚੁਗਲਖੋਰ ਹੋਰ ਡਰ ਗਏ। ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ। ਘੋੜੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ, ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਇਉਂ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪੈਣ ਲੱਗੇ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਰਾਜ ਆਇਆ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੱਟੜ ਸੀ। ਉਸ ਕਿਹਾ, ਸਾਰੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਲਾਹ ਦਿਓ, ਬੋਦੀ ਕੱਟ ਦਿਓ। ਪੰਡਤਾਂ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚ ਗਈ, ਪਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੀ ਪੂਰਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਸ ਗਏ ਸਨ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਜਾਓ, ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੋ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਦੁੱਖ ਦੱਸਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਕਹੋ- ਉਹ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾ ਲਵੇ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿਲਕ ਤੇ ਜੰਞੂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾ ਗਏ।

ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਸਰਤ, ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਛੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ। ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸਥਾਨ ਪਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਯੱਗ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪੰਜਾਬੀ, ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਥੇ ਰੱਖੇ। ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ। ਕਈ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚੇ ਗਏ। ਕਾਵਿ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਰੀ ਤੇ ਮੀਰੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਵੀਰਤਾ ਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦੀ ਮਿਲਣੀ! ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਦੀ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਘਾਹ ਖੋਤਦੇ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਖਰਖਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਹੀ ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ, ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਡਤ-ਪਾਂਧੇ, ਰਾਜੇ-ਰਜਵਾੜੇ ਹੈਰਾਨ, ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਕੀ ਕਰਨ?

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਲ ਵਧਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਆਪ ਵੀ ਉਹ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। 1699 ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜੇ- ਇਸ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਆਉਣ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤ ਪੁੱਜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਭਾਗਾਂ ਭਰਿਆ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਸਜੀਆਂ। ਉਚੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਖੇਮੇ ਲਾਏ ਗਏ।

ਸੰਗਤ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ। ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ- ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਫਿਰ ਗੂੰਜੀ- ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸਿਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਹੈਰਾਨ- ਇਹ ਉਹ ਕੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ? ਆਵਾਜ਼ ਫਿਰ ਆਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਉਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜੀ ਤਾਂ ਧੁਰ ਪਿਛੇ ਬੈਠਾ ਇਕ ਸਿੱਖ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਕੋਲ ਆ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ- ਸੀਸ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੇਮੇ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਮੁੜ ਆਏ। ਆ ਕੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਉਠਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮੰਗ ਰੱਖੀ। ਇਉਂ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਦਯਾ ਰਾਮ ਉਠੇ। ਦੂਸਰੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਚੰਦ, ਤੀਸਰੇ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਚੰਦ, ਚੌਥੇ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਰਾਏ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ। ਪੰਜਵੇਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਪੰਜੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ- ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਪੰਜੇ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰਦਨ ਉਪਰ ਉਠੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪੂਰੇ ਮਾਣ ਤੇ ਤਾਣ ਨਾਲ; ਤੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਜਲਾਲ ਤੇ ਜਮਾਲ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਵਿਛੇ ਵਿਛੌਣੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਸੇਵਾਦਾਰ ਉਥੇ ਰੱਖ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਵਿਚ ਖੰਡਾ ਫੇਰਨ ਲੱਗੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚੋਂ ਪਤਾਸੇ ਵੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ- ਲਓ, ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਵੀ ਪੁਆ ਲਓ। ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜੇ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ। ਕੰਘਾ, ਕੜਾ, ਕੱਛਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਤੇ। ਸਿਰੋਪੇ ਦਿੱਤੇ। ਰਹਿਤ ਦੱਸੀ- ਕੰਘਾ ਸਫਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ। ਕੱਛ ਸੰਜਮ ਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ। ਕੜਾ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਠੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਕੇਸ-ਦਾੜ੍ਹਾ ਬਹਾਦਰੀ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਪਛਾਣ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਮ ਨਾਲ 'ਸਿੰਘ' ਲੱਗੇਗਾ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਇਕ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਤ ਪਾਤ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਜਾਤ ਮਾਨਵਤਾ ਹੈ, ਫਰਜ਼ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਬੋਲੇ- ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਫਿਰ ਹੈਰਾਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ- ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਓ! ਕਰੋ ਕਿਰਪਾ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੋ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਛਕਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਸਿੰਘ ਬਣ ਗਏ ਹੋ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਨਹੀਂ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੋ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਅੱਜ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਭਾਵ ਸੰਗਤ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸ਼ੁਧ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਰੱਖਣ। ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ।

ਆਓ! ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਮਨ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਲਈਏ। ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣੀਏ। ਦਯਾ ਤੇ ਸੰਜਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਲਾਲਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰੀਏ। ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਈਏ।

ਵਪਾਰ ਬਨਾਮ ਸਿਆਸਤ

ਗੋਆ ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ

ਗੋਆ ਪੁੱਜੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਗਵਰਨਰ ਅਲਬੂਕਰਕ।

ਸਿਕੰਦਰ ਮਹਾਨ ਦੇ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਗੋਆ ਦੀ ਜਿੱਤ ਭਾਰਤੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। ਗੋਆ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਵੋਤਮ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਇਥੇ ਤੂਫਾਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਬਿਹਤਰ ਜੰਗੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਇਸ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਤੱਟ 'ਤੇ

ਰੌਇ ਮੌਕਸਹੈਮ

ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਜਹਾਜ਼, ਭਾਰਤੀ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਜਲ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਦਾਬੇ ਨਾਲ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਉਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੰਗੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਿਸਾਲੇਦਾਰ ਫੌਜ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਘੋੜੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੰਗੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਘੋੜੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘੋੜੇ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਗਵਰਨਰ ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਤਾੜਿਆ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੇ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। ਇਸ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਇਉਂ ਹੈ: 'ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਸ (ਮੌਜੂਦਾ ਇਰਾਨ) ਅਤੇ ਅਰਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘੋੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਣ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਤਾਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਵਿਜੈਨਗਰ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਤ ਸਿਰਫ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਕੋਲ ਘੋੜੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।'

ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਮਾਰਗ ਰਾਹੀਂ ਅਰਬ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਫਾਰਸ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਘੋੜੇ ਗੋਆ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ। ਉਸ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੋਆ ਲੈ ਆਉਂਦੇ। ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੋਆ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਕਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਉਤੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਬਰਾਮਦ ਉਤੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੋਆ ਦਾ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਲੀਆ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਜੈਨਗਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਅਲਬੂਕਰਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੁਲਤਾਨ ਆਦਿਲ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੋਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਫੀਰ ਭੇਜੇ। ਦੱਖਣੀ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਮੁਸਲਿਮ ਅਕਸਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਅੱਗੇ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੋਆ ਵਿਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਉਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦਜੇ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਘੋੜੇ ਵੇਚੇ।

ਗੋਆ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਅਲਬੂਕਰਕ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵਸਣ ਵਾਲੀ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਸੀ। ਅਲਬੂਕਰਕ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਕ ਅਫਰੀਕੀ ਔਰਤ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਅਪਨਾ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਬੇਰੰਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਗਰੀਬ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਵਿਆਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜਮਾਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਛੋਟੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਉਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗੋਆ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵੱਸਦੇ ਤੀਹ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੂਜਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਉਮਰ ਦੇ ਅਲਬੂਕਰਕ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸੀਨੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਮੱਠਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਉਸ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਮਾਰਨ, ਸਿਕੰਦਰੀਆ ਅਤੇ ਸੁਏਜ਼ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੱਕਾ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਅਰਬ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਲਈ ਦਰਿਆ ਨੀਲ ਦਾ ਰੁਖ ਮੋੜਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। 1513 ਵਿਚ ਉਹ ਲਾਲ ਸਾਗਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਲੇ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਅਦਨ ਵੱਲ ਠਿਲ੍ਹ ਪਿਆ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਅਸਫਲ ਹੋਈ। ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ।

1515 ਵਿਚ ਅਲਬੂਕਰਕ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਦੁਆਰ ਓਰਮੁਜ਼ (ਹੁਣ ਹਰਮੁਜ਼) ਲਈ ਠਿਲ੍ਹਿਆ। ਇਹ ਜਜ਼ੀਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਡੇ ਆਲਮੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੀ। ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਕੂਟਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ। ਦਰਅਸਲ, ਉਥੇ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਜ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋਰ ਪੰਦਰਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਅਲਬੂਕਰਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਕਾਰਨ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਤਖਤ ਪਲਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਫਾਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਵਪਾਰ ਉਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਪੇਚਿਸ਼ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਗੋਆ ਮੁੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਫਰ ਸਮੇਂ ਅਲਬੂਕਰਕ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੇ ਸਮਰਾਟ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਜਹਾਜ਼ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਿਸਬਨ ਵਿਚਲੇ ਅਲਬੂਕਰਕ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ। ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮਾਂਡਵੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ ਉਤੇ ਅਲਬੂਕਰਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਪੁਰਾਣਾ ਗੋਆ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਲੰਗਰ ਡਿੱਗਿਆ, ਉਹ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਵਰ ਲੇਡੀ ਆਫ ਦਿ ਮਾਊਂਟ ਵਿਚ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੇ ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਲਬੂਕਰਕ ਦੀ ਦੇਹ ਗੋਆ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ। 1566 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਪੁਰਤਗਾਲ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੋਪ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਪਈ।

ਵਿਜੈਨਗਰ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਲਬੂਕਰਕ ਦੀ ਨੀਤੀ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਵਿਜੈਨਗਰ ਨੇ ਆਦਿਲ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਗੋਆ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਉਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਸੰਧੀ ਸਦਕਾ ਗੋਆ ਦਾ ਖੇਤਰ ਤਕਰੀਬਨ ਚੌਗੁਣਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਨੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਦੇਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ। ਚਰਚ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਪਾਪ-ਨਵਿਰਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਰ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਮਤ ਦਾ ਪਸਾਰ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। 1538 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪਾਦਰੀ ਗੋਆ ਪੁੱਜਿਆ। ਇਹ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਇਸਾਈਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੁਖਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ। 1540 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੰਦਿਰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਚਰਚ ਨੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

1542 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਯਸੂਹੀ ਗੋਆ ਆਇਆ। ਫਰਾਂਸਿਸ ਜ਼ੇਵੀਅਰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਮਾਲਾਬਾਰ ਦੇ 10,000 ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਬਣਾਇਆ। ਗੋਆ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਸਬੰਧੀ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ।

ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਅਤੇ ਇਸਾਈ ਬਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਇਨਾਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1552 ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਤੱਟ 'ਤੇ ਫਰਾਂਸਿਸ ਜ਼ੇਵੀਅਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਲਾਕਾ ਵਿਚ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਠੀਕ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ 1554 ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਰਸਤੇ ਗੋਆ ਲਿਆ ਕੇ ਬੈਸੀਲਿਕਾ ਆਫ ਬੌਮ ਜੀਸਸ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। 1622 ਵਿਚ ਫਰਾਂਸਿਸ ਜ਼ੇਵੀਅਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ।

ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਦੇਣ...

ਕਾਜੂ: ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਕੁਝ ਪੱਖੋਂ ਸੁਖਾਵੇਂ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਪੌਦੇ ਲਿਆਂਦੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਈ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਦੇਸੀ ਉਤਪਾਦਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਦਰਅਸਲ ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟਮਾਟਰ ਅਤੇ ਆਲੂ ਬਰਾਸਤਾ ਯੂਰਪ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ, ਭਾਵ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੇਨੀ ਖੋਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜੇ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਰੁੱਖ-ਬੂਟੇ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲ ਸਨ ਜੋ 16ਵੀਂ ਤੇ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਭਾਰਤ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਨਾਨਾਸ (ਪਾਈਨ ਐਪਲ), ਸੀਤਾ ਫਲ (ਕਸਟਰਡ ਐਪਲ), ਪਪੀਤਾ, ਅਮਰੂਦ, ਕਾਜੂ, ਮੂੰਗਫਲੀ, ਕਸਾਵਾ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਰਚ ਵੀ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਿਆਏ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਉਗਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ 1604 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਮੈਂਗੋਸਟੀਨ: ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਬਾਗ਼ਬਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਲਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯੂਰਪੀ ਯਾਤਰੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸਫਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਭੂਮੀ 'ਤੇ ਲਾਏ ਬਾਗ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੋਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗਰਸ਼ੀਆ ਡੀਓਰਟਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤੀ ਜੜ੍ਹੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਦਾ ਬਾਗ ਲਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਪੁਰਤਗਾਲ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਚੀਕੂ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਜਨ ਬੂਟੇ ਵੀ ਲਗਾਏ। 1563 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਤਰ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਤੋਂ

ਕਾਜੂ ਦਾ ਦਰੱਖਤ।

ਮੈਂਗੋਸਟੀਨ ਦੇ ਪੌਦੇ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਲਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਇੰਨਾ ਮਿੱਠਾ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਅੰਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਦੇ। ਪਿਉਂਦ ਲਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਕੇ ਫਲਾਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਲਫਾਂਸੋ ਅੰਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅੰਬ-ਵੰਨਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਗੇਂਦਾ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਕਬੂਲ ਫੁੱਲ ਗੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਅੱਗੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੇਂਦੇ ਦੇ ਹਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਇਹ ਪੌਦਾ ਮੈਕਸਿਕੋ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਇਆ। ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਲਈ ਗੇਂਦੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤਮਾਕੂ ਦੀ ਆਮਦ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫਤਵਾ: ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤੰਬਾਕੂ ਲਿਆਏ। ਇਹ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਤਪਾਦ ਸੀ। 1604 ਵਿਚ ਅਕਬਰ ਦੇ ਇਕ ਦਰਬਾਰੀ ਨੂੰ ਤੰਬਾਕੂ ਅੰਦਰਲੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਮਾਦੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁੱਕੇ ਵਿਚ ਚਰਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤਮਾਕੂ (ਤੰਬਾਕੂ) ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਹੋਰ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਤੇ ਪਸਾਰ ਨੂੰ 1617 ਵਿਚ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਜਾਂਨਸ਼ੀਨ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਉਸ ਸਾਲ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, "ਤਮਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਦੀ ਆਦਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਤੇ ਭੈੜਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤਮਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਤੇ ਤਮਾਕੂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਜਾਂ ਪੀਂਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

(ਰੌਇ ਮੌਕਸਹੈਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਥੈਫਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅੰਸ਼)

ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਨਾ ਵੀ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ

ਮਨੁੱਖ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪੁਰਖੇ ਵੀ ਜੰਗਲ ਵੱਢ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੜਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭੰਡਾਰ ਵੀ ਅਥਾਹ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਉਕਾ ਹੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਅਸਹਿਜ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਪੱਧਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਵਿਜੈ ਬੰਬੇਲੀ
ਫੋਨ: 91-94634-39075

ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁਝ ਨਿਵੇਕਲੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਭੇਤ ਲੱਭਦਾ-ਲਭਾਉਂਦਾ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਹਿਤਾਂ ਤਹਿਤ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਜੀਵ-ਸੰਸਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ।

ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ: ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਜੰਗਾਂ, ਜਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਵੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਤਾਂਘ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਹ ਸਫਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਮਝ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੁੱਚ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਹੈਰਾਨੀਆਂ, ਖਤਰੇ, ਅੰਦੇਸ਼ੇ ਆਦਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਲੱਭਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਹਿਤੂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਤੋਲ ਸਮੇਤ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਹੀ ਖਤਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੁਦਰਤ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਉਜੱਡ ਕਿਸਮ ਦੇ 'ਆਧੁਨਿਕ' ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਲਾਲਸਾਮਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਹੀ ਗੜਬੜ ਚੌਥ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ 'ਚ ਯੁੱਧ ਜਿਹਾ ਛਿੜ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਜ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੋੜ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵਲੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁੜ-ਭਰਪਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੰਕਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਰਖਾ ਗੜਬੜਾ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਪਤਾਲੀਂ ਜਾ ਵੜਿਆ ਹੈ। ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ 'ਚ ਕੰਬਣੀ, ਵਰਖੀਲੇ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੁਫਾਨ। ਭੂਮੀ ਤੇ ਜਲ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾਦਾਂ-ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਕੈਂਸਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਧਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਮੁਹਾਰੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਨਿਜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੇ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਰੁੱਤ-ਵਿਗਾੜ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਛੇ ਰੁੱਤਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਵੀ ਦੋ ਰੁੱਤਾਂ-ਨਮੀ ਯੁਕਤ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਬਰਫ ਯੁਕਤ ਸਰਦੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਸਾਨੂੰ, ਫਸਲੀ ਹੇਰ-ਫੇਰ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਪਹਿਨਣ-ਪਚਰਨ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਮਹਿਲ-ਮੁਨਾਰੇ ਵੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਸੰਭਲੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਪਾਕ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਲਈ ਵੀ ਤਰਸੇਗਾ।

ਬੇਮੌਸਮੇ ਉਤਪਾਦਨ: ਹੁਣ ਬੇਮੌਸਮਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਧੱਕੋਜੋਰੀ, ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਮੌਸਮੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰਨ 'ਚ ਲਾਚਾਰੀ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਲੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਆਪ-ਹੁਦਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਤੋਲ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਨਸਪਤੀ, ਜਨੌਰ ਅਤੇ ਪੰਖੇਰੂ ਸਦੀਵੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲ ਦੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਹੈ। ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਗਰ ਹਾਫਲਿਆ ਫਿਰਦਾ ਬੰਦਾ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟ ਸਹੇੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਵੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ। ਕੱਲ-ਕਲੋਤਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਫਤ ਆਈ ਸਮਝੋ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖੀ ਵਤੀਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਤੋਲ 'ਚ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਤਾਕਤ ਸਿਰਫ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਮਿੱਤਰ ਧਿਰਾਂ ਹੀ ਭਾਰੂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਢੇਰ ਨਿਆਮਤਾਂ ਬਖਸ਼ਦੀ ਸੀ/ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਉਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਉਹਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਣ ਨਾਲੋਂ ਸੌਖਾ, ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਲਾਹੇਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਜੇ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜ ਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਪਸੀਨਾ ਵੱਧ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਨਮਕ ਆਦਿ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਇਸ ਰੁੱਤ ਦੇ ਫਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਤੀਰਾ, ਖਰਬੂਜਾ, ਕੱਕੜੀ ਅਤੇ ਸਲਾਦ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਰਸ-ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਲ ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਲੂਣੇ ਪਦਾਰਥ ਵੀ ਵਧ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਨਮਕ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦੌਲਤ ਸਾਵੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਦਾ ਬਹਾਰ, ਫਲ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

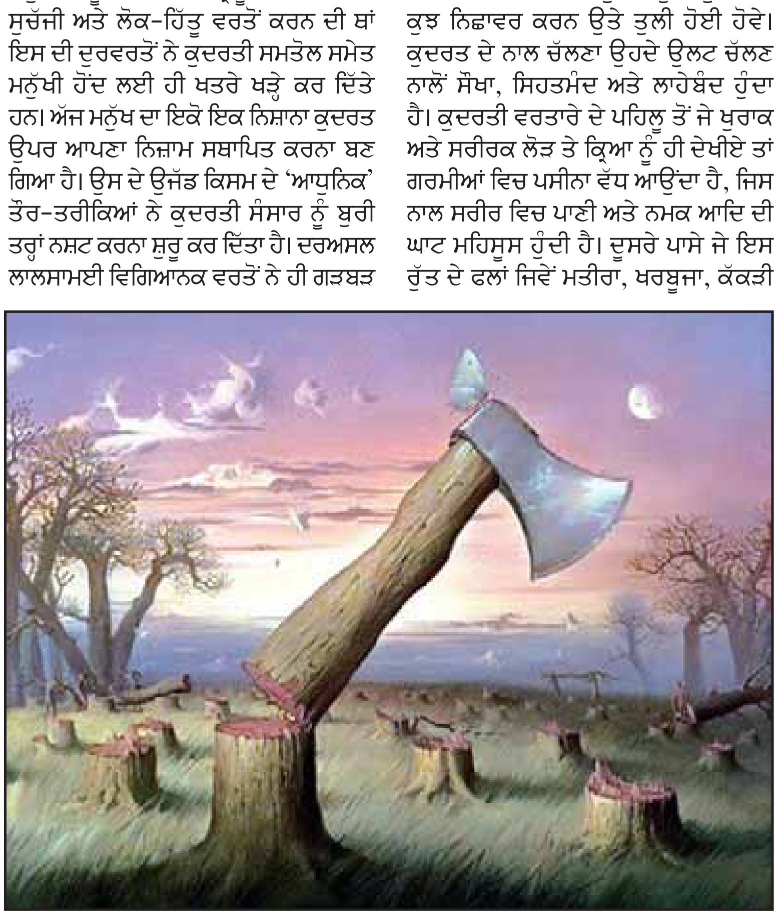

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ: ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਅਸਾਵੀਂ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਸਦਾ ਹੀ ਬੇ-ਕਿਰਕ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮਦਾਤੇ ਬਰਫੀਲੇ ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੰਗਲ। ਹੱਥੀਂ ਸਹੇੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਾਰੂ ਤਪਸ਼ ਨੇ ਬਰਫਾਂ ਪਿਘਲਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਿਆ ਉਛਾਲ ਦੇਣੇ ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਬਰਾਨੀ ਸਮਾ ਜਾਵੇਗੀ ਸਾਡੀ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚ। ਸਮੁੰਦਰ ਨੇ ਪੂਰ ਭਰ ਕੇ ਲਾਗਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੰਗਲਾਂ ਮਗਰ ਵੀ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਪੈ ਗਏ ਹਾਂ। ਦਰੱਖਤ, ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਬਣਤ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਆਕਸੀਜਨ ਅਤੇ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ 'ਕਪਿਲਾ ਗਊਆਂ' ਹਨ। ਇਹ ਵਰਖਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਜਨਮਦਾਤੇ ਹਨ।

ਵਰਖਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਵਰਖਾ ਦਾ ਜੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਚੋਲੀ-ਦਾਮਨ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਜਲ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪੀਣ, ਵਰਤਣ ਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਇਕ ਰਾਖਵੇਂ ਭੰਡਾਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤ 'ਚ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਿੱਟੀ ਰੁੜ੍ਹਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ, ਔੜ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹ ਦੋਵਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮਾਰੂਥਲ ਦੀ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਘਾਹ ਜਾਂ ਕੰਡਿਆਲੀ ਬਨਸਪਤੀ ਵੀ 179 ਤੋਂ 543 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਨਮੀ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਲਾ ਕਰਨ 'ਚ ਸਿਫਤੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਰਕਬਾ 20 ਤੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਘਨਮੀਟਰ ਪਾਣੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੰਭਾਲੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਊਰਜਾ ਦੇ ਵੀ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਥਾਹ ਭੋਜਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਵਾਲੀਆਂ ਜੜੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਦ-ਮੂਲਾਂ ਦੇ ਵੀ। ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉਤਲੇ ਸਾਰੇ ਪੌਦੇ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਲਗਭਗ 144 ਅਰਬ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਜੀਵੀ-ਪਦਾਰਥ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਮੀ ਅਤੇ ਮੱਲ੍ਹੜ (ਪੱਤ-ਖਾਦ) ਬਖਸ਼ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਠੰਡਾ, ਪੋਲਾ, ਮਿੱਤਰ-ਕੀਟ ਯੁਕਤ ਅਤੇ ਜਰਖੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੜ੍ਹਾਂ ਚੂਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਨਮੀ ਭਰੀ ਠੰਡਕ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਲਈ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਤਮ ਜਰੀਫੀ! ਪੰਘੂੜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਰਥੀ ਤੱਕ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਮਤ ਮਗਰ ਬੰਦਾ ਹੀ ਕੁਹਾੜਾ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਬੇਸਮਝ ਹਰਕਤਾਂ: ਸਾਡੀਆਂ ਬੇ-ਸਮਝ ਹਰਕਤਾਂ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰੂਪ, ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਸੀਵਰੇਜ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਨਅਤਾਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਪਾਣੀ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਹੁਣ ਪਤਾਲਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਚਾਂਭਲਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇੰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਧਰਤ ਮਾਂ ਦਾ ਸੀਨਾ ਪਾੜ ਰਹੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦੇ ਮਾਰੂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਆਮ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠੋਂ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਖਿਚਾਈ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਜਲ ਸੰਕਟ ਹੀ ਉਪਜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਲ-ਅਣਹੋਂਦ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹੇਠ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਖਲਾਅ ਨਾਲ ਨੇੜ-ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਵੀ ਗਰਕਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਬਮਰਸੀਬਲ ਪੰਪਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੇਪਨਾ ਖਿਚਾਈ ਉਪਰੰਤ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ 'ਚ ਉਪਜੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਚੰਦ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਤਾਂ 'ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਘਣੀ ਖੇਤੀ' ਕਾਰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਲ-ਤੱਗੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹੋਈ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੋ ਹੋਰ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਕੱਛ ਖੇਤਰ (ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਾਹਿਲ) ਵਿਚ ਇਸ ਖਲਾਅ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਲ-ਰਿਸਾਵ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੁਸਾਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੂਣੇ ਪਦਾਰਥ ਉਪਰ ਆ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਰੁੰਡ-ਮਰੁੰਡ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੂਸਰੇ, ਕੁਝ ਦੁਰੇਡੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਧਸਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਧਰਤ ਹੇਠਲਾ ਜਲ-ਸਮਤੋਲ ਭੁਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਫੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਰਲਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਲੇਟਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਨੇ ਭਰ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੀ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਕਵੀਂ ਦੇਣ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਦਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੇ ਲੱਭਣਾ। ਗੱਲ ਤੋਰ ਲਈਏ ਭਾਵੇਂ ਬੋਹੜਾਂ, ਪਿੱਪਲਾਂ ਤੇ ਨਿੰਮਾਂ ਦੀ, ਚਾਹੇ ਅੱਕ-ਪਲਾਹ, ਢਾਕਾਂ ਤੇ ਬਸੂਟੀ ਦੀ। ਉਂਗਲ ਧਰ ਦੇਈਏ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਲਾਂ, ਉੱਲੂਆਂ ਤੇ ਸ਼ਿਕਰਿਆਂ ਦੇ ਉਡ-ਪੁੱਡ ਜਾਣ ਤੇ ਜਾਂ ਜਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡੱਡੂਆਂ, ਮੱਛੀਆਂ, ਕੱਛੂਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੀਟ-ਗੰਡੋਇਆਂ ਦੇ ਡੂੰਘੀ ਟੁੱਭੀ ਮਾਰ ਦੇਣ ਉਤੇ, ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੂਪਣ-ਛੋਤ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਫਿਰ ਭਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ। ਮੌਤ ਵੀ ਲਿਆਏ ਤੱਦ ਵੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ।

ਸੰਤੁਲਨ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ, ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਉਤੇ ਵਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਜੀਵਾਂ ਤੱਕ ਸੱਭੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਤੋਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ। ਸਾਡਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਸਾਰ ਕੀੜਿਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ, ਬੂਟਿਆਂ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ-ਪੰਖੇਰੂਆਂ ਸਮੇਤ ਜੰਗਲਾਂ, ਪਰਬਤਾਂ, ਨਦੀਆਂ, ਜਲ-ਕੁੰਡਾਂ, ਖਣਿਜ-ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਧਰਤ ਹੇਠਲੇ ਅਤੇ ਉਤਲੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। 'ਆਧੁਨਿਕ' ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕ ਬੇਜਾਨ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸੱਟੇ ਨਿਗਲ ਜਾਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਹਲਕ ਜਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਰੂਪੀ ਮੁਰਗੀ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਜੋਗਾ ਆਂਡਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾੜ ਖਾਣ ਲਈ ਹੀ ਹਾਕਲ-ਬਾਕਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਉਪਰੋਥਲੀ ਫਸਲਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਧਰਤੀ ਉਤਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਉਪਰਲੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਜਲ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ: ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸਮਝਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਈ ਧਾਰਮਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਪੁਨਰ-ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਨਾ ਹੀ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਮਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਖਿਸਕ ਗਿਆ ਹੈ, ਚੌਪਾਇਆਂ ਅਤੇ ਉਡਾਰੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗਿਆ-ਗੁਜ਼ਰਿਆ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਫਲਸਫੇ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਘੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਝੀਲਾਂ, ਜੰਗਲ-ਬੇਲੇ, ਪਹਾੜ-ਗੱਲ ਕੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਮਨੁੱਖ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਨੁੱਖਵਾਦ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀਵਾਦ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਸਾਡੀ ਰਹਿਤਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਗਏ ਹਾਂ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸੰਸਥਾ-4

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਲੋਂ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਪਰ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਓ ਪਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿਟਾਂ ਦਿਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਐਸ.ਐਮ. ਮੁਸ਼ਰਿਫ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਤਾਬਚਾ 'ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸੰਸਥਾ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬਚੇ ਤੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅਹਿਮ ਕਿਤਾਬਚੇ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅਧਿਆਏ 7 / 'ਧਮਾਕੇ ਬਦਲੇ ਧਮਾਕਾ' ਵਾਲਾ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ

2006 ਤੋਂ 2011 ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ: ਪਹਿਲੀ ਨਾਂਦੇੜ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) 2006 ਦੀ ਜਦੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬੰਬ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਫਟਣ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ; ਦੂਜੀ ਜਦੋਂ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲੇਗਾਓਂ 2008 ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ 'ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ' ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ

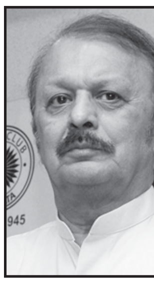

ਐਸ.ਐਮ. ਮੁਸ਼ਰਿਫ

ਅਤੇ ਤੀਜੀ, ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼, ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ 'ਜੈ ਵੰਦੇ ਮਾਤ੍ਰਮ' ਅਤੇ 'ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ' ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਅਕਸ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਫੈਲਾਈ ਗਈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਉਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਲੋਂ ਇਹ ਧਮਾਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਇਸੇ ਅਫ਼ਵਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਆਪਣੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਵਾਮ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਬਟੋਰਨਾ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਇਹ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

1) ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ 2002

ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ ਉਪਰ 2002 ਵਿਚ ਹੋਏ ਜਿਸ ਪਹਿਲੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 16 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 6 ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਏ.ਕੇ. ਪਟਨਾਇਕ ਅਤੇ ਬੀ.ਗੋਪਾਲ ਗੌੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੁਲਕ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਤਿਅੰਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਐਸੀ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਹੁਤ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਅਸੀਂ ਮਨ ਉਪਰ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਗੰਭੀਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਗਾਏ ਹਨ।'

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਸਲੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇਗੀ? ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਲਗਾ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਚਾਲ ਹੈ।

2) ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮੰਦਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ 1996

ਮਈ 1996 ਵਿਚ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮਦੁਰਾਈ ਸਥਿਤ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਜੁਟਾਏ ਗਏ ਸਨ; ਲੇਕਿਨ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਫਰਵਰੀ 2010 ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਐਸੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ।

3) ਸੂਰਤ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ 1993

ਸੰਨ 1993 ਵਿਚ ਸੂਰਤ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 18 ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ 11 ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਜ ਜੇ.ਐਸ. ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਵਕਤ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੁਲਜ਼ਿਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਵੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ 11 ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ 20 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੜਨਾ ਪਿਆ।

ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ ਉਪਰ 2002 ਵਿਚ ਹੋਏ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 16 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 6 ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ- 'ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਹੁਤ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਈ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਗੰਭੀਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਗਾਏ ਹਨ।'

4) ਕਾਲੂਪੁਰ (ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ) ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ 2006

ਫਰਵਰੀ 2006 ਵਿਚ ਕਾਲੂਪੁਰ (ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ) ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਫ਼ਰੋਜ਼ ਪਠਾਨ, ਬਿਲਾਲ ਖ਼ਤੀਬ, ਮੁਸਤਫ਼ਾ ਸਈਅਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ ਸੀ; ਲੇਕਿਨ 8 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 2014 ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਿਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਮੈਟਰੋਪਾਲਿਟਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਮੁਕਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ; ਲੇਕਿਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ, ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?

5) ਮੜਗਾਓਂ (ਗੋਆ) 2009 ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ

ਅਧਿਆਏ ਪੰਜ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੜਗਾਓਂ (ਗੋਆ) ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਸਨਾਤਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਬੰਬ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਵਕਤ ਧਮਾਕਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਥਾਂ ਉਪਰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮਸਲਨ:

1) ਦੀਵਾਲੀ ਤਿਓਹਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ ਨੂੰ ਮੜਗਾਓਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਥਾਂ ਉਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਜੁੜਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

2) ਵਾਰਦਾਤ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੇੜਿਓਂ ਮਿਲੇ ਬੈਗ ਉਪਰ ਉਰਦੂ ਵਿਚ 'ਖ਼ਾਨ ਮਾਰਕੀਟ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

3) ਉਸ ਬੈਗ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਜੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾੜਿਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਈ ਬੇਕਸੂਰ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਕਈ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੁੰਦੇ। ਪੁਲਿਸ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਸ਼ੱਕ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਫ਼ਾਈਲ ਬਣਾ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਭੇਜਦੀ। ਇਸ ਉਪਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। 15-20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੰਦੀ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇਥੇ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕ, ਏਨੀ ਗੱਲ ਹੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਉਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ, ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਲਗਾਉਣਾ, ਇਹ ਸੰਘ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤ ਰਹੀ ਹੈ; ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਇਸ ਉਪਰੋਂ ਪਰਦਾ ਉਠਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਐਸੇ ਹੋਰ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੀ ਜੇ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ., ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ, ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਪੁਣੇ ਨੇੜੇ ਆਕਾਂਕਸ਼ਾ ਰਿਜ਼ੌਰਟ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ 58 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਸਗੋਂ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹੋਰ ਉਸਤਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਰਦ ਕੁੰਟੇ ਅਤੇ ਡਾ. ਦੇਵ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁਣੇ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ।

#

ਅਧਿਆਏ 8 / ਸੰਘ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ

1) ਜਿਲੇਟਿਨ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ, ਪੁਣੇ (ਮਾਰਚ 2000)

ਜਿਲੇਟਿਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਵਲੋਂ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ 40 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 50 ਤਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਪਰੈਲ 2006 ਵਿਚ ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਚ ਬੰਬ ਬਣਾਉਂਦੇ ਵਕਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਪਾਨਸੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਸਰਗਨਾ ਸੀ। ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਮਿਲਿੰਦ ਪਰਾਂਡੇ ਨੇ ਇਹ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਸੀ।

2) ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਨਾਗਪੁਰ (2001)

ਨਾਗਪੁਰ ਸਥਿਤ ਭੋਂਸਲੇ ਮਿਲਟਰੀ ਸਕੂਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 40 ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਚੱਲੇ ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 54 ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ 115 ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ, ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3) ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਆਕਾਂਕਸ਼ਾ ਰਿਜ਼ੌਰਟ, ਪੁਣੇ (2003)

ਪੁਣੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿੰਹਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਸਥਿਤ ਆਕਾਂਕਸ਼ਾ ਰਿਜ਼ੌਰਟ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ 58 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ 'ਮਿਥੁਨ ਚਕਰਵਰਤੀ' ਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਸਗੋਂ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹੋਰ ਉਸਤਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਰਦ ਕੁੰਟੇ ਅਤੇ ਡਾ. ਦੇਵ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁਣੇ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ।

4) 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਲਈ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਕੋ ਵਕਤ 71 ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਸਿਖਲਾਈ (ਮਈ 2002)

ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 15 ਤੋਂ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇਸ ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਦੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਕੈਂਪ 21 ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ, ਲਾਠੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ 71 ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਇਕੋ ਵਕਤ ਕੈਂਪ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 45 ਤੋਂ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲਾਤੂਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

5) ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਭੋਪਾਲ (ਮਈ 2002)

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਭੋਪਾਲ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਵਲੋਂ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਦਲ ਦੇ 150 ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

6) ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕਰਾਟੇ ਸਿਖਲਾਈ, ਮੁੰਬਈ (ਮਈ 2003)

ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਔਰਤ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਜੂਡੋ, ਕਰਾਟੇ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ 17 ਮਈ 2003 ਤੋਂ ਇਕ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

7) ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਵਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਮੁਲਕ ਵਿਚ 73 ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ (ਮਈ 2003)

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਵਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਕੋ ਵਕਤ 73 ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕੈਂਪ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਐਸੀ ਇਕ ਥਾਂ ਕਾਨਪੁਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 25 ਮਈ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਗਭਗ 70 ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਈਫ਼ਲ ਲੋਡ ਕਰਨ, ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਰਾਈਫ਼ਲ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜੂਡੋ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟਸ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ।

8) ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ., ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਵੰਦੇ ਮਾਤ੍ਰਮ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ, ਬਗਲੀ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) (2006)

ਮਾਲੇਗਾਓਂ 2006, ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼, ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ, ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ., ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਵੰਦੇ ਮਾਤ੍ਰਮ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਗਲੀ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸੁਨੀਲ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਲੋਕੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਨਾਲ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ।

9) ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਪੰਚਮੜੀ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) (2007/2008)

ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਹੇਠ 2007 ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ ਦੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਚਮੜੀ ਵਿਚ ਕਈ ਕੈਂਪ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਬਾਰੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਪਟਾਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

ਮੈਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਜੇਬਕਤਰਾ ਹਾਂ!

ਮੇਰੀ ਬਾਤ

ਸਆਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ
ਅਨੁਵਾਦ: ਕੇਹਰ ਸ਼ਰੀਫ

ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ-ਪਹਿਲੀ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਦੀ, ਦੂਜੀ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਮੇਰੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ। ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਕ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਲੀਡਰੀ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵੇਚਣਾ ਦੋਵੇਂ ਧੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਓਨੀ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਨਮੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਸਿਨਮਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਖਬਾਰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਦਰਅਸਲ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਜਰੂਰ ਦੇਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕਾਗਜ਼-ਕਲਮ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ 'ਬਿਸਮਿੱਲਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਧੀਆਂ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖਾਤਿਰਦਾਰੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਨਹਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਸਿਗਰਟ ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਝੱਖ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਕਿਉਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਵੀ ਆਦਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਨਾ ਲਿਖਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਏਦਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨੇ ਜਾਂ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਤੀ। ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ ਬਲਕਿ ਕਹਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਆਦਮੀ ਹਾਂ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੋ ਦਰਜਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਆਏ ਦਿਨ ਮੁਕਦਮੇ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਲਮ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਸਆਦਤ ਹਸਨ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਾਣੀ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਨਿਕਲ ਆਵੇ। ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ। ਆਖਰ ਥੱਕ-ਹਾਰ ਕੇ ਬਾਂਝ ਔਰਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਟ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਅਣਲਿਖੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਸੂਲ ਚੁਕਾਂ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਝੁੰਜਲਾਹਟ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਸਾ ਬਦਲਦਾ ਹਾਂ। ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਲੇ ਵਿਚ ਝੂਟੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਘਰ ਦਾ ਕੂੜਾ-ਕਰਕਟ ਸਾਫ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਘਰ ਵਿਚ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਖਿਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ! ਕੰਮਬਖਤ ਕਹਾਣੀ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮੈਂ ਖਿਝਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਹਰ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੈਂ ਇਹ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫੇਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ

ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, 'ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਨਾ, ਕਲਮ ਫੜੋ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੋ।' ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿਮਾਗ ਬਿਲਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਬ੍ਹ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਆਪ ਹੀ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਉੱਛਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਜੇਬਕਤਰਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਖੁਦ ਕੱਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਰੇਡੀਓ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾਟਕ ਲਿਖੇ, ਉਹ ਰੋਟੀ ਦੇ ਉਸ ਮਸਲੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ ਜੋ ਹਰ ਲੇਖਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਖੋਂ ਅਪਾਹਜ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਲਿਖੇ, ਦਾਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਮੇਰੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਸ-ਨਾਟਕ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ! ਖੁਦਾਬੰਦਤਾਲਾ ਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ। ਦਰਅਸਲ ਉਸ ਨੂੰ ਭਗਤ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਬੜੀ ਨਰਮ ਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਰੋਟੀ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ ਚੋਪੜੀ ਹੋਈ ਰੋਟੀ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਸਆਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਵਾਨ ਜਿੱਡਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਤੇ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਲਿਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਇਕ ਕੌੜੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਹੀ ਮੁਕਾਮ ਢੂੰਡ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਪਾਗਲਖਾਨੇ ਤੇ ਕਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸਾ ਤੰਗਦਸਤੀਆਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਚੁਕਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਹੈ ਕਿ ਤੰਗਦਸਤੀਆਂ/ਪਰਹੇਜ਼ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਗਰ ਤੰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਕੈਦ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਮਜਬੂਰੀ ਭਰੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ ਵਿਚ ਲੰਘਾਈ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੈਦ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਜੁਰਾਬ ਦੇ ਧਾਗੇ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰਾ ਫੜ ਕੇ ਉਧੇੜਦੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਸ!

ਰਿਜਕਦਾਤਾ

ਕਹਾਣੀ

"ਬੀਬੀ ਜੀ ਸੁਣਿਐ, ਛੋਟੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਕਨੇਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਐ?"

"ਹਾਂ ਭਾਨੀਏ, ਹਰਮੀਤ ਆਖਦੈ ਮੈਂ ਇਧਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਈ ਕੰਮ ਕਰਨੈਂ ਤੇ ਉਥੇ ਈ ਸੈਟ ਹੋਣੈਂ। ਭਾਨੀਏ ਇਹਦੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਕਨੇਡਾ 'ਚ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਹੁਣ ਇਹਦਾ ਵੀ ਇਧਰ ਚਿੱਤ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਚਲੋ ਸਿਆਣੇ ਆਖ ਗਏ ਨੇ ਬਈ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਚੋਗ ਖਿਲਾਰੀ ਐ, ਉਥੇ ਹੀ ਚੁਗਣੀ ਪਊ।" ਭਾਨੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਬੜੀ ਹੀ ਮਿਠਾਸ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਚਾਟੀ 'ਚੋਂ ਮੱਖਣ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਸਵਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਬਠਿੰਡਾ
ਫੋਨ: 91-75891-19192

ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਕੋਠੀ-ਨੁਮਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘਰ ਦੇ ਸਜੇ-ਸੰਵਰੇ ਚੌਂਕੇ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਰਿੜਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਨੀ ਚੌਂਕੇ ਦੇ ਬਾਹਰ-ਵਾਰ ਝਾੜੂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਘਰ, ਟਰੈਕਟਰ, ਸੋਹਣੇ ਲਵੇਰੇ, ਇੱਕ ਜੀਪ, ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਸਵਿਫਰ ਕਾਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਭਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

"ਵਧੀਆ ਬੀਬੀ ਜੀ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ 'ਕਨੇਡੇ-ਅਮਰੀਕੇ' ਦੀ ਸੈਰ ਕਰ ਲੋਂਗੇ।" ਭਾਨੀ ਨੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ।

"ਹਾਂ ਭਾਨੀਏ, ਤੂੰ ਵੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਛੇਤੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਜੇ ਕਨੇਡਾ ਦਾ। ਊਂ ਏਜੰਟ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਣ ਜੂ, ਬਾਕੀ ਭਾਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ। ਤੂੰ ਭਾਨੀਏ ਕੰਮ ਨਬੇੜ ਛੇਤੀ ਦੇਣੇਂ, ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਬਾਈ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣੈਂ।"

'ਚੰਗਾ ਬੀਬੀ' ਆਖ ਭਾਨੀ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜਨ ਲੱਗੀ।

ਭਾਨੀ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਵਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਜਿੰਦਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਦਾ ਕਰਮ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਰੀ ਰਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਖੇਤ 'ਚ ਸਪਰੇਅ ਕਰਦਿਆਂ ਦਵਾਈ ਜਿੰਦਰ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ'ਗੀ, ਤੇ ਉਹ ਬਚ ਨਾ ਸਕਿਆ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਤੇ ਕੁਝ ਸੱਚੀ-ਝੂਠੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਨਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਮ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਭਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਜਿੰਦਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਭਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਬੀ.ਏ. ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਕੀਤੀ।

ਉਦੋਂ ਪੂਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਈ ਭਾਨੀ ਦੇ ਬਾਪ ਜੈਲੇ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਹਰ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ 'ਸਾਨੂੰ ਮਨਜੂਰ ਐ' ਕਹਿ ਕੇ ਭਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਨੀ ਨੇ ਵੀ 'ਪੰਚਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਸਿਰ ਮੱਥੇ' ਸਮਝ ਕੇ ਸਬਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਨੀ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਨਾ ਉਠ ਸਕੀ। ਜਿੰਦਰ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਇੱਕ ਜਿੰਦਰ ਦਾ ਅਚਨਚੇਤ ਵਿਛੋੜਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪੁੱਤ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਉਹਨੂੰ ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਪਲ ਜਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਚੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹਨੂੰ ਉਹ ਪਲ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲਦੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਗਏ ਜਿੰਦਰ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, "ਆਪਾਂ ਆਪਣੇ ਜੰਟੇ ਨੂੰ ਥੋਡੇ ਆਂਗੂੰ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਮਿੱਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ, ਇਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ-ਲਿਖਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਰਖਾਉਣੈਂ ਆਪਾਂ। ਬਾਬੂ ਜੀ ਬਣ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੂ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ...।"

ਅੱਗੋਂ ਹੱਸਦਾ ਜਿੰਦਰ ਆਖਦਾ, "ਭਾਨੀਏਂ ਆਪਣੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਨਸੀਬਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਿੱਥੇ! ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਨੌਕਰ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਐ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਹੀਂ।"

"ਨਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਐਂ ਨਾ ਕਹੋ, ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਡੋਲਦੈ, ਮੇਰਾ 'ਕੱਲਾ 'ਕੱਲਾ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਅਫਸਰ ਬਣੂ ਅਫਸਰ।"

ਇੰਜ ਭਾਨੀ ਤੇ ਜਿੰਦਰ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ 'ਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਬੁਣਤੀਆਂ ਬੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਤੇ ਹਰ ਵਾਰੀ ਜਿੰਦਰ ਆਖਰ ਗੱਲ ਇਥੇ ਮੁਕਾਉਂਦਾ, "ਭਾਨੀਏ, ਆਪਣਾ ਰਿਜਕਦਾਤਾ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕਰਮ ਸਿਹੁੰ ਈ ਐ, ਉਹਦੇ ਆਸਰੇ ਰੁੜੀ ਜਾਂਦੇ ਆ ਦਿਨ। ਬਾਕੀ ਕੋਈ ਨੀ, ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਵਾਹ ਲੱਗਦੀ ਜਵਾਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਊਂ ਜਰੂਰ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪੜ੍ਹੂ।"

ਜਿੰਦਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫਸੀ ਭਾਨੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਉਹਦਾ

ਪੁੱਤ ਗੁਰਜੰਟ ਹੀ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਸਹਾਰਾ ਸੀ।

ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮੱਲ੍ਹਮ ਹੈ। ਭਾਨੀ ਦੇ ਅੱਲੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਨੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਾਈ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਖੁਦ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਹੋਰ ਕਰਦੀ ਵੀ ਕੀ? ਗੋਹਾ-ਕੂੜਾ, ਝਾੜੂ-ਪੋਚਾ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਉਹ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੀ। ਰੋਟੀ ਆਪ ਦੋਵੇਂ-ਤਿੰਨੇ ਵੇਲੇ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ। ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਜੰਟ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਕਈ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦਾ। ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਭਾਨੀ ਦੇ ਘਰੋਗੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਮਹੀਨੇ, ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਕਦੇ-ਕਦਾਈ ਪੰਜ-ਛੇ ਸੌ ਨਕਦ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ।

ਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਨੀ ਨੇ ਸਜਣਾ-ਫਬਣਾ ਉਕਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਆਖਦਾ, ਹੁਣ ਕਿਹਦੇ ਲਈ ਸਜਣਾ-ਫਬਣਾ! ਭਾਨੀ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਈ ਕਦੇ ਦੀਵਾਲੀ-ਦੁਸਹਿਰੇ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਸੂਟ ਸਵਾ ਕੇ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ।

ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਦੇ ਹੰਢਾਏ ਪੁਰਾਣੇ ਸੂਟ ਪਾ ਕੇ ਤਨ ਕੱਜ ਲੈਂਦੀ। ਗੁਰਜੰਟ ਵੀ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੰਢਾਏ ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਪੂਰੇ 27 ਕਿੱਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਪਰ ਹਰਮੀਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਅੱਗੇ ਆਖਰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਈ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਢੇ, ਆਖਰ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਹੀ ਗਈ।

ਏਧਰ, ਭਾਨੀ ਨੇ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖ ਲਾ ਬੀਬੀ, ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ'ਗੇ ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ 'ਚ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਿਭਦਿਆਂ, ਕਦੇ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਨ੍ਹੀਂ ਤੈਥੋਂ, ਫੇਰ ਐਤਕੀਂ ਮੈਂ ਹੱਕ ਨਾਲ ਆਵਦੀ ਪਸਿੰਦ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੂਟ ਲੈਣਾ ਤੈਥੋਂ ਤੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਜੰਟੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਰਦੀ ਸਵਾ ਕੇ ਦੇਈਂ, ਮਾਸਟਰ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਐ 'ਵਰਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋਗੀ, ਸਿੱਟ ਦੇ ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ, ਨਵੀਂ ਸੰਵਾ।' ਨਿੱਤ ਗਾਲਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਜਵਾਕ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ। ਦੇਖੀਂ ਬੀਬੀ ਰੱਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕਰੀਂ।" ਭਾਨੀ ਦੇ ਤਰਲੇ 'ਚ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਦਰਦ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ।

"ਭਾਨੀਏ ਸੂਟ ਬਥੇਰੇ, ਵਰਦੀ ਵੀ ਨਵੀਂ ਸੰਵਾ ਦੂੰ ਤੇਰੇ ਜੰਟੇ ਨੂੰ, ਬੱਸ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਏ ਮੇਰੇ ਹਰਮੀਤ ਪੁੱਤ 'ਤੇ, ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਜੇ ਉਹਦਾ।" ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਖਦੀ।

ਆਖਰ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਹੀ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਅੱਡੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਹੀ। ਵੀਜ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਰਮੀਤ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰ ਗਿਆ।

ਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਨੀ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਨੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰਜੰਟ ਵੀ ਪੂਰਾ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਰਦੀ ਮਿਲੂ ਤੇ ਮੈਂ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਝਿੜਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚੂੰ।

ਦੋ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਭਾਨੀ ਨੇ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਹਦਾ ਵਾਅਦਾ ਚੇਤੇ ਕਰਾਇਆ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਬੋਲੀ, "ਦੇਖ ਭਾਨੀਏ, ਪੂਰੇ ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਲੱਗ'ਗੇ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ, ਹੁਣ ਨੀਂ ਰਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਪੱਲੇ। ਮਸਾਂ ਆੜਤੀਏ ਤੋਂ ਫੜ੍ਹ ਫੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ-ਤੰਗ ਕੇ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਐ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਘਰੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਨ੍ਹੀਂ, ਐਂਤਕੀ ਤਾਂ ਸੂਟ, ਵਰਦੀ ਛੱਡ, ਊਂ ਨੀ ਕੁਛ ਤੇਰੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਧਰਿਆ ਜਾਣਾ। ਪੰਜ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਕੱਢ ਔਖੀ-ਸੌਖੀ, ਫੇਰ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਹੱਥ ਕੁਝ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜੂ।"

ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਬੇ-ਉਮੀਦ ਤੇ ਰੁਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਭਾਨੀ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਮਸੋਸੇ ਜਿਹੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਭਿਜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ। ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਲੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਮਸਾਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ।

ਪਿਛੋਂ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, "ਰੁਕ, ਖੜ੍ਹ ਜਾ ਨੀਂ ਭਾਨੀਏ, ਮੈਂ ਕੱਢਦੀ ਆਂ ਆਵਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋ ਸੂਟ ਤੇਰੇ ਲਈ। ਭੀੜੇ ਆ ਮੈਨੂੰ, ਊਂ ਜਵਾਂ ਨਵੇਂ ਪਏ ਐ, ਤੂੰ ਲੈ ਜਾ। ਜੰਟੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰਮੀਤ ਦੇ ਬਥੇਰੇ ਪਏ ਐ, ਉਹ ਹੁਣ ਕਿਨ੍ਹੇ ਹੰਢਾਉਣੇ?"

ਬੁਝੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਡੁੱਬੀ ਭਾਨੀ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਢੋ ਲਾ ਕੇ ਉਥੇ ਈ ਬੈਠ ਗਈ। ਅੱਜ ਫੇਰ ਜਿੰਦਰ ਦਾ ਧੁਆਂਖਿਆ ਚਿਹਰਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਤੈਰ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਖਦਾ ਸੀ, "ਭਾਨੀਏ ਆਪਣਾ ਰਿਜਕਦਾਤਾ ਤਾਂ ਕਰਮ ਸਿਹੁੰ ਐ...।" ਤੇ ਉਹ ਹੰਝੂਆਂ ਡੁੱਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਾਲ ਝੋਰੇ ਲੈ ਲੈ ਆਖਦੀ, "ਜਾਹ ਵੇ ਦੋਜਖੀਆ, ਕਿਹੜੇ ਕਰਮਾਂ ਸਹਾਰੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ 'ਕੱਲੀ ਨੂੰ। ਰੋਵਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਤੰਦ ਬੁਣਦੀ, ਜਿੰਦ ਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਚਰਖੀ, ਵੇ ਸੋਹਣਿਆਂ।

ਦੀਵੇ ਥੱਲੇ ਹਨੇਰਾ

ਦੁਖਦੀ ਰਗ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਫੋਨ: 317-430-6545

ਸਿਆਲ ਦੀ ਰੁੱਤ ਸੀ, ਰਾਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਅੰਦਰ ਦਲਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗੱਲੀਂ ਲੱਗ ਗਿਆ।

"ਪੁੱਤ ਗੁਰੋ, ਸੁਣਾ ਕੋਈ ਕਨੇਡਾ ਦੀ, ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਆਈ ਏਂ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬੈਠਣ ਦਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਧੀਏ ਟੈਮ ਨ੍ਹੀਂ। ਮਸੀਂ ਇਕ ਰਾਤ ਰਹੀ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਹੁਰੇ ਟੁਰ 'ਗੀ। ਜੇ ਹੁਣ ਆਈ ਆਂ, ਤੇਰੀ ਰੋਜ ਦੀ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਨ੍ਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ।" ਪਰਸਿੰਨ ਕੌਰ ਸਭ ਲਈ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਦਾ ਪਤੀਲਾ ਚੁੱਕੀ ਚਿਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਈ ਧੀ ਨੂੰ ਉਲਾਮਾ ਦਿੰਦੀ ਪੀਹੜੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ।

ਗੁਰੋ ਨੇ ਗਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਪਾ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਭ ਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਬੀਬੀ! ਕੰਮ ਵੀ ਤਾਂ ਕਰਨੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਭੋਰਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ, ਇੰਡੀਆ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨੇ, ਰੋਜ ਨਵੇਂ ਫੈਸ਼ਨ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਆਂ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਈ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਉਜੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਏ, ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣੀ ਮਜਬੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਫੈਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੀ ਸੁਣ ਲਉ, ਮੈਂ ਗਈ ਕੋਹਲੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦਣ, ਉਥੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਰਦਾਰ ਮੁੰਡੇ ਪੱਗਾਂ ਪੋਚਵੀਆਂ, ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ, ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਨੂੰ ਕਹੀ ਜਾਣ 'ਬਈਆ ਜੀ ਕੋਈ ਅੱਛਾ ਸਾ ਔਰ ਅਲੱਗ ਸਾ ਡੀਜ਼ਾਇਨ ਦਿਖਾਉ।' ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਹਿ ਹੀ ਦਿਤਾ, ਲੱਗਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਓਂ, ਬੈਠੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਆ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਮਜਬੂਰੀ ਏ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਨਹੀਂ ਦੀਦੀ ਅਬ ਤੋ ਸਭੀ ਬੋਲਤੇ ਹੈਂ।' ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰ'ਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ, ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ ਹੋਊ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੁਕਾਨ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ'ਗੀ। ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ, ਘਰਾਂ 'ਚ ਨੌਕਰ-ਚਾਕਰ ਦੇਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਸਮਝਣ ਲੱਗਦੀ ਆਂ। ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਵੀ ਆਪ ਭਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਫੜਾਵੇ! ਜਿਹਨੂੰ ਪੁਛੋ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਕਹੂ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਸ਼ੂਗਰ ਏ। ਇਕ ਅੱਜ ਕੱਲ ਟੈਨਸ਼ਨ ਲਫਜ਼ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਟੈਨਸ਼ਨ ਕਾਹਤੋਂ ਏ? ਵਿਹਲੜ ਲੋਕ, ਗੋਗੜਾਂ ਛੱਡੀਆਂ, ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕੋਈ ਕਰਨਾ ਨ੍ਹੀਂ। ਮੈਂ ਦੱਸਾਂ, ਸਾਡੇ ਬਾਹਰ ਉਥੇ ਨਾ ਚਪੜਾਸੀ, ਨਾ ਨੌਕਰ। ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ।"

ਬੀਬੀ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕਦਿਆਂ ਬੋਲੀ, "ਲੈ ਸਵਾਹ! ਇਹ ਤਾਂ ਧੀਏ ਨਿਰੇ ਵਿਖਾਵੇ ਨੇ ਇਥੇ। ਕਰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਵਿੰਨੇ ਪਏ ਨੇ, ਰੀਸ ਬਰੀਸੇ।"

"ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੀਬੀ, ਦੇਖ ਲੈ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਵਾਰ ਵਾਰ, 'ਕੁੜੀਏ! ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਰੂਰ ਸਿਖਾਈਂ। ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਣ।' ਕਿਉਂ ਬਾਪੂ ਜੀ?" ਗੁਰੋ ਨੇ ਬਾਪੂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਪੁਛਿਆ।

"ਆਹੋ ਕੁੜੀਏ! ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੀ ਏਂ।"

"ਬੀਬੀ! ਮਜਾਲ ਐ ਘਰ ਕੋਈ ਅੰਗਰੇਜੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰੇ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਆਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦੌੜ ਭੱਜ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਆ ਉਥੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਨੀਂ ਆਂ, ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਆਂ।"

ਬੀਬੀ ਦੀ ਪੋਤੀ ਨੇ ਹੱਥ 'ਚ ਕਾਪੀ ਫੜੀ ਸੀ, ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਆਜ ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਪੋਇਮ ਸੁਨਾਊਂਗੀ।"

"ਖੜ੍ਹ ਜਾ! ਵੱਡੀ ਰਕਾਨ! ਤੈਨੂੰ ਨ੍ਹੀਂ ਦੀਂਹਦਾ ਵੱਡੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਲੱਗਦੀ ਹਿੰਦੀ ਦੀ।" ਦਾਦੀ ਨੇ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਦਬਕਾ ਮਾਰਿਆ।

"ਹੈਂ! ਇਹ ਕੀ? ਦੀਵੇ ਥੱਲੇ ਹਨੇਰੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਬਾਪੂ ਜੀ!" ਗੁਰੋ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।

ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੋਤੀ ਬੋਲੀ, "ਭੂਆ ਜੀ! ਟੀਚਰ ਬੋਲਤੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।"

ਜਥੇਦਾਰ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਪੁਰਾਣਾ ਅਕਾਲੀ, ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਬਵੀਂ ਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗਾ, "ਪਰ ਪੁੱਤ ਇਹ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ! ਘਰ ਏ, ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੱਲ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਘਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਿਆ ਕਰ।"

ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਬੋਲੀ, "ਦਾਦਾ ਜੀ! ਮੈਡਮ ਨਾ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਅਗਰ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੇ।"

"ਹੋਰ ਸੁਣ ਲਉ, ਭੱਈਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਆ, ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੀ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਈ ਆਵਾ ਊਤ ਗਿਆ।" ਗੁਰੋ ਮੱਥੇ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ ਹਿਰਖੀ।

"ਪੁੱਤ ਗੁਰੋ! ਸਵੇਰੇ ਤੋਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਮਾਪੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਦੀਆਂ ਪਵਾ ਤੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਟਾਈਆਂ ਫਸਾ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚੋ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਡੀ.ਸੀ. ਲੱਗ ਜਾਣਾਂ! ਬੱਸਾਂ, ਟੈਂਪੂ ਤੂੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਵਾਕਾਂ ਨਾਲ, ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ। ਸਰਦੀ 'ਚ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਪਸੀਨਾ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਲਿਆਂ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ। ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇਖੋ-ਫਲਾਣਾ ਕਾਨਵੈਂਟ ਤੇ ਧਮਕਾਣਾ ਪਬਲਿਕ! ਰੁੱਗਾਂ ਦੇ ਰੁੱਗ ਪੈਸੇ ਦੇਈ ਜਾਵੋ, ਗਜਬ ਸਾਈਂ ਦਾ! ਵੇਖੋ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਹਿਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਵਾ 'ਚ ਸਾਹ ਲੈਣਾ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਮਾਈਆਂ, ਉਪਰੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਬਈ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ।" ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੋਲ ਬੋਲ ਖੰਘ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਈ।

"ਬਾਪੂ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿਤਾ ਬਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਰੂਰ ਸਿਖਾਈਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨੇ।"

"ਪਰ ਭੈਣੇ, ਇਸ ਜੁਆਕੜੀ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਆ, ਮੈਂ ਵੀਰ ਤੇ ਭਾਬੀ ਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਸੀ ਬਈ ਇਹਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਰਹਿਣ ਦਿਉ, ਕੋਈ ਨੀ ਮੰਨਿਆ।" ਗਿਆਨੀ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਹਰਨੇਕ ਨੇ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ 'ਚ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਖੁਦ ਸ਼ਹਿਰ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲੈਂਦਾ।

"ਲੈ! ਮਾੜੇ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਲਾਏ ਆ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਤਾਂ ਭੱਈਆਂ ਦੇ, ਵੇਹੜੇ ਦੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਾਹਲਾ ਮਾੜਾ ਜਾਂ ਕੰਜੂਸ, ਜਿਹਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ ਲਾਏ।" ਨੂੰਹ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਸਫਾਈ ਦਿਤੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੂਹਣੀ ਮਾਰੀ, "ਨਾ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬੋਲੋ ਕੁਝ, ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਈ ਕੋਸੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।"

"ਲੈ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਾਂ? ਪਿੰਡ ਆਲੇ ਸਕੂਲ ਚਾਰ ਮਾਸਟਰਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਈ ਹਾਜਰ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਜਵਾਕ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇੱਲਤਾਂ ਕਰਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਆ, ਮਾਸਟਰ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਦਿਹਾੜੀ ਪਾ ਘਰੀਂ ਜਾ ਵੜਦੇ ਆ। ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਨਾ ਲਿਖਾਈ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਏ ਨੇ।" ਕਹਿ ਭਿੰਦਰ ਰਜਾਈ 'ਚ ਮੂੰਹ ਦੇ ਪੈ ਗਿਆ।

"ਆਹੋ ਬਈ ਮੁੰਡਿਆ ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿਨਾਂ।" ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਭਰਦਿਆਂ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, "ਅਸੀਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਆਂ। ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਮਾਸਟਰ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦੇ, ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਟਾਈਮ ਲਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਡਰ ਜਾਂ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਨਾ ਮਾਸਟਰ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਰਹੇ, ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ।"

"ਬਾਪੂ ਜੀ! ਕਸੂਰ ਕੀਹਦਾ? ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਨਹੀਂ।" ਹਰਨੇਕ ਨੇ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, "ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਭੈੜਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾਂ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਇਕ ਖਾਸ ਤਬਕੇ ਨੇ ਸੰਤਾਲੀ 'ਚ ਆਜਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਬਣਾ ਲਏ ਸੀ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਜਵਾਨ ਸ਼ਕਲੋਂ ਬੇਸ਼ਕਲ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੇਠ ਹਿੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਾ ਰੋਕ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਪੁੰਸਕ ਤੇ ਘਸਿਆਰੇ ਬਣਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਭਾਰਤਵਾਸੀ ਕਿਥੋਂ ਭਾਲਣਗੇ ਸੂਰਮੇ? ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਖੌਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਰਿਆ ਦਿਲ, ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਲੜ ਮਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਨੇ ਕਿ ਗੋਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਜਾਦੀ ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਆਜਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਤਿੰਨ ਜੰਗਾਂ-ਇਕ ਚੀਨ, ਦੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਬਹਾਦਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁਡਾਏ। ਫਿਰ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਿਆ, ਚਿੱਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਵਗਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਗੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਮਤਰੇਈ ਦੀ ਗੋਦੀ ਜਾ ਬੈਠੇ! ਰਹਿੰਦਾ ਖੂੰਹਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਬਾਪੂ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਵਾੜ ਈ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਵੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਈ ਕੀ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਧਣ ਫੁਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੀ, ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ, ਆਹ ਕੂੜ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਹੋਰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਲਾ ਕੇ! ਜੇ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣਗੇ, ਫੇਰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ? ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਹਿਨਾਂ ਜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੇ ਹੋਣੇ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਆਦਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਰੇ।"

"ਚੱਲ ਜਾਣ ਦੇਹ ਕਾਕਾ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ, ਇਹ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।"

"ਹਾਏ ਮੇਰੇ ਗੋਡੇ!" ਕਹਿੰਦੀ ਪਰਸਿੰਨ ਕੌਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਉਠ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ।

"ਬੇਬੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕਿਹੜੇ ਘੱਟ ਨੇ, ਸੈਂਟਰ 'ਚ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਰਹੇ ਨੇ ਐਨਾ ਚਿਰ।" ਕਹਿ ਨੇਕ ਨੇ ਠੰਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਲਾਸ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਲਿਆ।

ਗੁਰੋ ਬੋਲੀ, "ਨੇਕ ਵੀਰੇ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਮੀ ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਈ, ਐਡੀ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਸਾਫ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੇ, ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰ 'ਚੋਂ ਹੋਣੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਗੁੱਡੀ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਆ? ਕਹਿੰਦੀ, ਸੁੱਖੀ। ਤੇਰੇ ਭਾਪੇ ਦਾ? ਕਹਿੰਦੀ, ਆਂਟੀ ਅਸੀਂ ਭਈਏ ਆਂ, ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਆਂ। ਜੇ ਭੱਈਆਂ ਦੇ ਜੁਆਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੰਦੀ ਵੱਢਦੀ ਆ।"

"ਆਹੋ ਪੁੱਤ ਗੁਰੋ, ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਇਹਦਾ ਪਿਉ ਰਾਮ ਧਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੋ'ਗੇ ਟੱਬਰ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆ ਵੱਸਿਆ। ਲੈ ਸਾਰੇ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਆ। ਜੁਆਕ ਸਾਰੇ ਭੱਈਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਆ।" ਕਹਿ ਪਰਸਿੰਨ ਕੌਰ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚ ਜਾ ਬੈਠੀ।

"ਭੈਣ! ਕੀ ਪੁੱਛਦੀ ਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰ'ਤਾ। ਕੀਹਨੂੰ ਕੀਹਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਈਏ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੱਗੜ ਬੰਨ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ, ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ। ਕੋਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਨਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਨੀਏਂ। ਸਭ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟ ਰਹੇ ਨੇ। ਲਿਖਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਲਫ ਨੰਗੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਆ।"

ਰਜਾਈ 'ਚੋਂ ਸਿਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਭਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ, "ਚੱਲ ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਨੇਕ?"

"ਵੀਰ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾਂ, ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਏ ਇਹ ਤਾਂ, ਹਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜੰਮੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸਦਾ ਏ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਹੜੀ ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਏ, ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਏ। ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਨਿਗਲੀ ਗਈ।"

ਬੱਬਰ ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ

ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ
ਫੋਨ: 206-434-1155

ਪਿੰਡ ਜੱਸੋਵਾਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਹਦਬਸਤ ਨੰਬਰ 284 ਅਤੇ ਰਕਬਾ ਜ਼ਮੀਨ 138 ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਲਾ ਖੁਰਦ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਕ ਮੀਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਣ ਬਾਰੇ ਬੱਬਰ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮੁਣਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਨੂੰ ਸੰਨ 1986 ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਦਿਆਲ ਦੀ ਜੱਸੋ ਨਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ, ਪਿੰਡ ਸ਼ੰਕਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਜੀਅ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਰਾਸੀ ਨੂੰ ਘੋੜੀ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਜੱਸੋ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਲੈ ਆਵੇ। ਮਰਾਸੀ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਸ਼ੰਕਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਾਣਾ-ਪੱਠਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਨੇ ਜੱਸੋ ਦੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਬੀਬੀ, ਜੱਸੋ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜੱਸੋ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।"

ਉਹ ਅੱਗਿਉਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪਈ, "ਕੀ ਜੱਸੋ ਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਨਾਂ ਕੋਈ ਇਲਾਕਾ ਲੁਆਉਣਾ ਏ?"

ਜੱਸੋ ਨੂੰ ਲਾਗੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਬਦਸਲੂਕੀ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਸੱਸ ਨੇ ਸੜੀ-ਭੁੱਜੀ ਨੇ ਜੱਸੋ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਮਰਾਸੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਰੋਟੀਆਂ, ਇਕ ਪੇਸੀ ਗੁੜ ਅਤੇ ਇਕ ਗੰਢਾ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਮਰਾਸੀ ਜਾਤ ਕਿਸੇ ਦਾ ਉਧਾਰ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਉਹ ਬੋਲਿਆ,

ਘਰ ਮੱਝਾਂ ਘਰ ਘੋੜੀਆਂ
ਤੇ ਹੋਰ ਇਤ-ਪਲਿਤ
ਪਰ, ਸ਼ੰਕਰ ਪਿੰਡ ਦੀਏ ਚੌਧਰਾਣੀਏਂ
ਤੇਰਾ ਗਰੂੜੀਆਂ ਵਿਚ ਚਿੱਤ।

ਮਰਾਸੀ ਦੀ ਆਖੀ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ।

ਮਰਾਸੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਜੱਸੋ ਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਤੇਰੀ ਘੋੜੀ ਫਿਰ ਨਿਕਲੇ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇਰੀ ਹੈ। ਸੋ, ਪਿੰਡ ਦਦਿਆਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਪਿੰਡ ਜੱਸੋਵਾਲ ਜੱਸੋ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਸਿਆ। ਸ਼ੰਕਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਗੋਤ ਪੁਰੇਵਾਲ ਹੈ ਤੇ ਜੱਸੋ ਦੀ ਔਲਾਦ ਦੇ ਪੁਰੇਵਾਲ ਜੱਟ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ।

ਇਹ ਪਿੰਡ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹੀ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ, ਬੱਬਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗਜ, ਬੱਬਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ, ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਝਿੰਗੜ, ਬੱਬਰ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ, ਬਾਬੂ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੀ ਹਰੀਉਂ, ਬੱਬਰ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਬਹਿਬਲਪੁਰ ਵਗੈਰਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਕੇ ਝੋਲੀ-ਚੁੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਢਿੰਗਰਾਂ ਦੀ ਵਾੜ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਵਾਗਲਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕੋਠੇ ਸਨ।

ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਆਪਣੀ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬੱਬਰ ਉਸ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਰਾਜਪੂਤ ਸੁਲਤਾਨੀ ਗਵਾਹ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਟਾਊਟ ਸੀ, ਉਹ ਬੱਬਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹਰ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ। ਸੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬੱਬਰ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਕੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਬੱਬਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮਿਸਟਰ ਜੇ.ਕੇ. ਟੱਪ ਨੇ ਬੱਬਰ ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਵੇਲੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਕੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਤ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ ਮਹੰਤ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਵਾਂਗ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਾਰਦਾਤ ਦਾ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਬੱਬਰ ਜਥੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ, ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ, ਖਾਣਾ-ਪੀਣ ਦੇਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਰਹੇਗਾ। ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਕੈਦ ਰਹੇਗਾ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਪਸੀ ਏਕਾ ਮਿਸਾਲੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਲਤਾਨੀ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਬੱਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਬੱਬਰ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ, ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ, ਬੱਬਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰਜਣ ਸਿੰਘ, ਬੱਬਰ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜਣ ਸਿੰਘ, ਬੱਬਰ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮੁਣਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਸਨ।

ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਪੈੜ ਸੰਦਲੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਾਦ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸ਼ੁਦਾਈ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਇਸ ਕਾਲਮ ਹੇਠ ਘਰ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਘਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬੁਢਾਪਾ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਏ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਆਤਮਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਹਮਰਾਜ਼ ਬਣਦੀ ਏ। ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਝ ਸਮਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਧੀਆਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀ? ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਸ ਵਿਹੂਣੇ ਮਨੁੱਖ, ਤਿੜਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਨਹੂਸ ਖੰਡਰਾਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ, ਸੁੱਕਣੇ ਪਏ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰਦੀ ਲੋਅ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿੱਤਰਤਾ 'ਚ ਮੋੜ-ਮੁੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਵਹੀ-ਖਾਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਜੋੜ-ਘਟਾਉ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁੰਝਲਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਹ-ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੱਬਤ ਅਮੁੱਲ ਏ, ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਸੌਦਾ ਏ, ਜੋ ਨਫੇ/ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਤੱਕੜੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤੁੱਲਦਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਮੋਹ ਜੇ ਮਰਨ ਮਿੱਟੀ ਢੋਣ ਲੱਗੇ ਪਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤ ਦਾ ਹਰ ਕੋਨਾ ਹੀ ਮਰਸੀਏ ਦੀ ਜੂਨ ਹੰਢਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਹਰ ਸ਼ਖਸ, ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜੂਨ ਹੀ ਤਾਂ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਹਾਰ ਦਾ ਮੌਸਮ, ਚਮਨ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਭਰੀ ਭਰਪੂਰਤਾ, ਹਰ ਸ਼ਾਖ ਹਰੀਆਂ ਕਚੂਰ ਤੇ ਮਲੂਕ ਪੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਣ ਬਣੀ ਹੋਈ। ਇਕ ਟਾਹਣੀ 'ਤੇ ਦੋ ਪਰਿੰਦੇ ਆਪਸ 'ਚ ਜੁੜ ਕੇ ਬੈਠੇ, ਦਿਲਲਗੀ 'ਚ ਮਸਤ। ਉਚੇਰੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ। ਕਾਦਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪਸਰਿਆ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਸਤੀ 'ਚ ਝੂਮਦੀ ਬਹਾਰ।

> ***ਪਿਆਰ, ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਕਾਮਿਲ ਹੈ। ਅਗਰਬੱਤੀ ਦੇ ਧੂੰਏਂ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟਦਾ ਏ। ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਰੂਹ 'ਚ ਪਿਲੱਤਣ ਛਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਮਨ 'ਚ ਪਾਲਿਆ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਤਰੰਗਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਣਾ। ਪਿਆਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਸਰੂਪ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ।***

ਮੁਹੱਬਤ, ਵਕਤ ਦੇ ਖੰਭ, ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣ ਸਰਦਲਾਂ। ਹਵਾਵਾਂ 'ਚ ਤਰਦੀ ਮਹਿਕ ਦਾ ਸੂਖਮ ਅਹਿਸਾਸ। ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸੁਹਜ।

ਮੋਹ, ਇਕ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸੰਵੇਦਨਾ। ਇਕ ਜਿਊਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਉਪਜਦੀ ਏ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਸਰਸ਼ਾਰਤਾ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰਤਾ। ਪਿਆਰ ਭਕੁੰਨਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਹੀ ਸਿਰਜਦਾ ਏ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਸਵਰਗ।

ਮੁਹੱਬਤ ਸਦਾ ਨਵੀਂ-ਨਰੋਈ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਸਦਾ ਨਿਵੇਕਲੀ ਤੇ ਨੂਰੋ-ਨੂਰ। ਇਸ ਉਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਧੂੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਹਿਸਾਸ ਕਦੇ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨਦੇ ਨੇ। ਸੋਚ ਵਿਚਲੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਸੁਹੱਪਣ 'ਚੋਂ ਹੀ ਉਗਮਦੀ ਏ ਸਦੀਵੀ ਮੁਹੱਬਤ।

ਪਿਆਰ ਇਕ ਪੈਗੰਬਰੀ ਪੈਗਾਮ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਲਦੀ ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਸੀਹ ਹੋਂਦ। ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੋਚ-ਜੂਹ 'ਚ ਸਮਾ ਜਾਣਾ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਰੂਪਤਾ, ਕਰਮ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਮੁੱਚ ਨੂੰ ਆਪੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੇ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਬਣ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਮੁਨਕਰੀ ਹੰਢਾਉਣ ਲੱਗ ਪਵੋ।

ਮੁਹੱਬਤ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ, ਪਰਪੱਕਤਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ 'ਚ ਉਗਿਆ ਦੇਸੀ ਗੁਲਾਬ ਜੋ ਚੁਫੇਰੇ ਮਹਿਕਾਂ ਖਿਲਾਰਦਾ, ਪੱਤੀ-ਪੱਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੋਹ ਰੂਹ-ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅਟਕੇ ਇਕ ਹੀ ਬਿੰਬ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਲਾਪ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿੰਦੂ ਦੁਆਲੇ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਧੋਤਾ-ਧੋਤਾ ਤੇ ਨਿਖਰਿਆ-ਨਿਖਰਿਆ, ਸਾਫ-ਸਫਾਫ ਸੋਚ ਦਾ ਦਗਦਾ ਨੂਰ। ਚਾਨਣ ਰੁੱਤ ਦੇ ਨਗਮੇ ਦੀ ਸੁਰਤਾਲ ਦਾ ਜਿਉਂਦਾ ਖਿਆਲ।

ਪਿਆਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਬੇਮੇਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਫਿਲਾਸਫਰ, ਇਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ।

ਮੁਹੱਬਤ ਜਦ ਗਲਵੱਕੜੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਤੇ ਕੋਸੇ-ਕੋਸੇ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਸੰਧੂਰੀ ਅਹਿਸਾਸ ਮਾਣਦੀ, ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਡੂੰਘੀ ਲਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋ ਵਜੂਦਾਂ 'ਚ ਵਸਦੀ ਇਕ ਰੂਹ ਅੰਬਰ ਦਾ ਹਾਣ ਮਾਣਦੀ ਏ।

ਪਿਆਰ ਜਦ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਟੁੱਟਦੀ ਏ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖੁਰ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਗਲਮਾ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਹੱਥ, ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਦਸਤ-ਪੰਜਾ ਬਣਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਬਾਹਾਂ ਦੀ ਬਣਦੀ ਏ ਪੀਡੀ ਗਲਵੱਕੜੀ।

ਪਿਆਰ, ਦੋ ਰਾਹੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਮੰਜ਼ਿਲ। ਦੋ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਰਿਦਮ। ਦੋ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣ ਬਿੰਦੂ। ਸੱਜਰੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਸੰਕਲਪ।

ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾ ਰਹੀ ਮਾਂ ਮਮਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਅਤੇ ਡਲਕਦਾ ਸੁਹਜ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ। ਕਾਦਰ ਦਾ ਸੱਗਵਾਂ ਸਰੂਪ। ਨਿਰਮਲ ਮੋਹ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਣ ਦੀ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਰਸਦਾ-ਵਸਦਾ ਏ ਕੁਲ ਜਹਾਨ। ਮਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਮਨ 'ਚ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਹੀ, ਉਧਾਰੀ ਕੁੱਖ ਤੇ ਕਲੋਨਿੰਗ ਰਾਹੀਂ, ਮਾਨਵੀ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦੀ ਕਤਲਗਾਹ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਨੇ।

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਦਰ ਦੇ ਸ਼ਿੰਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਦੇ ਹਾਣੀ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਹਮਸਫਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮ 'ਚ ਕੁਦਰਤ ਤਲੀਆਂ ਵਿਛਾਉਂਦੀ ਏ। ਅਫਸੋਸ! ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ 'ਚੋਂ ਵਾਸ਼ਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕੁਦਰਤ-ਪ੍ਰੇਮ, ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਮਰਸੀਆ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋਅ ਵਰਗੀ ਮੁਹੱਬਤ, ਚਾਨਣ ਤੇ ਨਿੱਘ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ-ਰੋਸ਼ਨ ਰਾਹਵਾਂ। ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਨਿੱਘ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ। ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹਰ ਆਸ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੋਠਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਉਕਰੀ ਇਬਾਦਤ, ਹਰ ਸ਼ਬਦ 'ਚੋਂ ਸਿੰਮਦੀ ਦੁਆ। ਹਰ ਅੱਖਰ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕਵੀਂ ਭਾਹ। ਇਬਾਦਤ ਲਈ ਮੌਲਦਾ ਚਾਅ। ਚਾਨਣ-ਚਾਨਣ ਆਪਾ। ਸੁਪਨਿਆਂ 'ਚ ਸੁਰਖ ਪੈਗਾਮ। ਹਰ ਬੋਲ ਦਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਇਲਹਾਮ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਪਲਮਦੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹੀ। ਅਲਮਸਤੀ ਦਾ ਆਲਮ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਛਾ ਜਾਣਾ। ਫਕੀਰਾਨਾ ਬੰਦਗੀ। ਇਕ ਸਾਦਗੀ। ਮੁਲੰਮਿਆਂ ਤੋਂ ਨਫਰਤ।

ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪਿਆਰ, ਕਈ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸੂਹਾ ਸੂਰਜ। ਇਸ ਨੂੰ ਦਫਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਬਥੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਸੂਰਜ ਕਦੇ ਡੁੱਬਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੂਰਜਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਬੀਜ ਖਿਲਾਰੇ ਨੇ।

ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਧਵੀ ਰੰਗਤ ਮੀਰਾ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਈ ਨਚਾਉਂਦੀ ਏ, ਧੰਨੇ ਭਗਤ ਰਾਹੀਂ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਰੱਬ ਪਾਉਂਦੀ ਏ, ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਉਂਦੀ ਏ, ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਲਾਉਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਵਰਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਕਸ਼ ਉਕਰਾਉਂਦੀ ਏ।

ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਤਰਸਦੇ ਦੀਦਿਆਂ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਠਿਨ ਹੁੰਦਾ ਏ ਗਵਾਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਅੱਕ-ਫੰਬੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨਾ। ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਗਵਾਚੀ ਨੀਂਦ ਅਤੇ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਦੀ ਬੇਲਾਗਤਾ, ਹਉਕਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਬਣਦੀ ਏ। ਅੰਤਰ-ਮਨ ਦੀ ਪੀੜਾ, ਹਰ ਸਾਹ ਦਾ ਨਸੀਬ ਬਣਦੀ ਏ।

ਮੋਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਤਾਮੀਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਵਕਤ ਨੂੰ ਧੜਕਣ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਨੇ। ਸੁਖਨ ਤੇ ਸਕੂਨ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਜਾਤ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਪਿਆਰ ਇਕ ਸਰੂਰ, ਇਕ ਜਜ਼ਬਾ, ਇਕ ਆਵੇਗ, ਇਕ ਆਵੇਸ਼। ਜੀਵਨ-ਧਰਾਤਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਪਿਆਰ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁਰਖ-ਪੈਂਡਿਆਂ ਦਾ ਹਮਸਫਰ, ਜਿਊਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੰਗਲਾ ਸੰਸਾਰ, ਸੰਦਲੀ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ।

ਵਿਆਹ 'ਚ ਵਿਆਹ ਬਣਿਆ ਵਿਹੜਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਅ 'ਚ ਫੁੱਲਿਆ ਨਾ ਸਮਾਉਂਦਾ। ਰੌਣਕਾਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਾਸਾਰਾ। ਸੰਧੂਰੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੀ ਹਰ ਸੋਚ ਤੇ ਕਦਮ। ਸ਼ਗਨਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਤ ਤੋਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਰੁਝਿਆ ਹਰ ਮੇਲੀ। ਵਿਆਹ 'ਚ ਮੌਲ ਰਹੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਅਤੇ ਵਾਗ ਫੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਮੂੰਹ-ਬੋਲੀਆਂ ਭੈਣਾਂ। ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਵਾਂਢਣ ਭਰਜਾਈਆਂ ਦਾ ਮੋਹ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ। ਮਾਂ, ਬਾਪ, ਭੈਣ, ਭਰਾ ਵਿਹੂਣੇ ਵਿਆਹੁੰਦੜ ਦਾ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਬਣ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਣ-ਸਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ। ਪਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਨੁੱਕਰੇ, ਇਕ ਚੀਸ, ਇਕ ਖਲਾਅ ਤੇ ਅਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹਾਵੀ। ਬਰਾਤ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਵਰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਫੜਾਉਂਦਾ ਫਿਸ ਹੀ ਪਿਆ, "ਲੈ ਸਾਂਭ ਸਭ ਕੁਝ ਤੇ ਨਿਭਾ ਮੇਰੇ ਮਾਂ, ਪਿਉ, ਭੈਣ ਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ।" ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਸੂਰਜੀ ਸਿਖਰ। ਅਪਣੱਤ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਿਖਾਰ ਦਾ ਮਾਣ। ਮੋਹ ਦੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਕੰਢਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੀਕ ਦੀ ਨੌਬਤ। ਨਿਰਛੱਲ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਨਾਵੇਂ, ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੀਕ ਤੋੜ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਪੈਗਾਮ। ਉਮਰੋਂ ਵਡੇਰੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਭ-ਸ਼ਗਨ।

ਪਿਆਰ, ਬਹੁ-ਰੰਗੀ ਜਲੌਅ। ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤਾਰਾ। ਅਸੀਮ ਪਾਸਾਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਸਾਰੇ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਜਿਊਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦਾ ਚੌਤਰਫੀ ਖਿਲਾਰਾ।

ਮੁਹੱਬਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਦੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚਲੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ। ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਕਈ ਰੰਗ। ਹਰ ਰੰਗ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਪਛਾਣ 'ਚੋਂ ਹੀ ਸਿਰਜ ਹੁੰਦਾ, ਨਿਵੇਕਲੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਜਹਾਨ।

ਬਹੁਰੂਪਾਂ 'ਚ ਪਿਆਰ, ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਏ। ਮੀਆਂ-ਬੀਵੀ, ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ, ਮਾਂ-ਧੀ, ਗੁਰੂ-ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਆਦਿ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਪਿਆਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧਰਾਤਲ। ਆਪਣੀ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤਾਸੀਰ 'ਚੋਂ ਉਘੜਦੀ ਏ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ। ਇਕ ਪਿਆਰ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਹਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਮਾਪ-ਦੰਡ।

ਪਿਆਰ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੀਕ ਫੈਲਿਆ ਕੋਮਲ ਅਹਿਸਾਸ। ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ 'ਚ ਉਠਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ। ਸੂਖਮ ਸੋਚ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਮੋਹ-ਜਾਲ। ਜਿਉਣ-ਜਾਚ ਦਾ ਸੁਰਮਈ ਖਿਆਲ।

ਮੁਹੱਬਤ ਜਦ ਵਣਜ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਫਾ-ਨੁਕਸਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਸਕੂਨ ਸਜ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਅੰਤਰੀਵੀ ਪਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਸਾਹ, ਸੰਤਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਪਿਆਰ, ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਕਾਮਿਲ ਹੈ। ਅਗਰਬੱਤੀ ਦੇ ਧੂੰਏਂ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟਦਾ ਏ। ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਰੂਹ 'ਚ ਪਿਲੱਤਣ ਛਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਮਨ 'ਚ ਪਾਲਿਆ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਤਰੰਗਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਣਾ। ਪਿਆਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਸਰੂਪ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ।

ਮੁਹੱਬਤ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ, ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਨਵੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ, ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਡਿਆਲੇ ਪੰਧ ਦਾ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਮਨ ਦੇ ਧੁੰਧਲਕੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਲੇ, ਸ਼ਫਾਫ ਸੋਚ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਸਾਫਗੋਈ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅਣਜਾਣੇ 'ਚ ਮਨ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਦਾਗ, ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਦਾਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਮੁਹੱਬਤ ਅਮੁੱਲ ਏ। ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਸੌਦਾ ਏ। ਜਿਹੜਾ ਨਫੇ/ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਤੱਕੜੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤੁੱਲਦਾ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਪਹਿਚਾਣ

ਨਸ਼ਾ ਪੱਤਾ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ
ਬਿਨਾ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲੜਦੇ ਨਹੀਂ।
ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਜਕਦੇ ਨਹੀਂ
ਤੇ ਭਾਜੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੱਖਦੇ ਨਹੀਂ।
ਧੌਂਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਗਾ ਲੈਂਦੇ ਨਹੀਂ।
ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਯਾਰ ਹਾਂ
ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਹਾਂ।
ਚੰਗਾ ਖਾਣੇ-ਪੀਣੇ ਆਂ
ਵਧੀਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣੇ ਆਂ।
ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ।
ਸਾਊ ਹਾਂ, ਤੇ ਕਮਾਊ ਹਾਂ
ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਆਗਿਆਕਾਰ ਹਾਂ।
ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਵੇਖ ਲਿਓ
ਜਨਤਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਾਂ।
ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਗਾ ਲੈਂਦੇ ਨਹੀਂ
ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਕਹਿੰਨੇ ਆਂ।
ਜਦੋਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੰਘ ਜਾਵੇ
ਫਿਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਰਹਿੰਨੇ ਆਂ।
ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ
ਨੱਕ 'ਤੇ ਮੱਖੀ ਬਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।
ਕਰਮੀ ਹਾਂ ਤੇ ਧਰਮੀ ਹਾਂ
ਜਿਗਰੇ ਮਹਾਨ ਆਂ।
ਦਸਵੇਂ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਿੱਖੀ
ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੀ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'
ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ
ਉਸ ਉਤੇ ਮਾਣ ਆਂ।

-ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਫੋਨ: 408-659-5880

ਤਲਾਕ

ਤਲਾਕ ਤਲਾਕ ਤਲਾਕ
ਸ਼ਬਦ ਦਿਲ ਚੀਰਦਾ।
ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਚ ਰੁਲ ਗਿਆ
ਕਿੱਸਾ ਰਾਂਝੇ-ਹੀਰ ਦਾ।
ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅੰਤ ਕੀਤਾ
ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਸੀਰ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਬੇਈਮਾਨ
ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਸਰੀਰ ਦਾ।
ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੀ ਗੰਢ ਤੋੜੇ
ਜਹਿਰ ਏਸ ਤੀਰ ਦਾ।
ਰੁਲ ਜਾਣ ਚੌਕੇ ਚੁਲ੍ਹੇ
ਘਰ ਜਿਉਂ ਫਕੀਰ ਦਾ।
ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ
ਨੈਣਾਂ ਵਾਲੇ ਨੀਰ ਦਾ।
ਉਮਰਾਂ ਤੋਂ ਗਹਿਰਾ ਫੱਟ
ਏਸ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਾ।
ਕੌਣ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦਾ ਮੁੜ
ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਲੀਰ ਦਾ।
ਸੀਨੇ ਬਣ ਖੁਭ ਜਾਵੇ
ਕੰਡਾ ਜਿਉਂ ਕਰੀਰ ਦਾ।
'ਬਿੰਦਰਾ' ਨਾ ਹੱਲ ਕੋਈ
ਮਰ ਗਈ ਜਮੀਰ ਦਾ।

-ਬਿੰਦਰ

ਟਰੰਪ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਅਸਗਰ ਫਰਹਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ

ਇਰਾਨੀ ਸਿਨੇਮਾ ਉਤੇ ਝਾਤੀ

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬਣੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮ ਦਾ ਅਕਾਦਮੀ ਇਨਾਮ (ਜੋ ਆਸਕਰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਵੱਧ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ) ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ 'ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪਟਕਥਾ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਯਥਾਰਥਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਖਿੱਚ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਬਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਸਗਰ ਫਰਹਾਦੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਰਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਸੱਤ ਦੇਸ਼ਾਂ- ਇਰਾਨ, ਇਰਾਕ, ਸੀਰੀਆ, ਯਮਨ, ਸੁਮਾਲੀਆ, ਸੂਡਾਨ ਤੇ ਲੀਬੀਆ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਵਾਮ 'ਅਸੀਂ' ਅਤੇ

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

'ਉਹ' ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਬੇਰਹਿਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਵੰਡ ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸੋਚਣ-ਸਮਝਣ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਦੋਂ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀਆਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਥਾ-ਕਥਿਤ 'ਵਤਨਪ੍ਰਸਤੀ' ਨਾਲ ਮਸਲ ਜਾਂ ਕੁਤਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਅਸਗਰ ਫਰਹਾਦੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀ 'ਵਤਨਪ੍ਰਸਤੀ' ਦੇ ਤੰਗ ਚੌਖਟੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਕਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਦਾ ਹੈ- "ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਮਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਬਾਨ, ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਟੀਮ, ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਲੈਂਗਜੈਂਡਰ, ਕੌਹਨ ਮੀਡੀਆ, ਐਮਾਜ਼ਨ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਮੇਰੇ ਹਮਵਤਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਵਾਮ ਨਾਲ ਇਕਮੁਠਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ 'ਅਸੀਂ' ਅਤੇ 'ਉਹ' ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਭੈਅ ਉਪਜਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵਧੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਾਂ ਲਈ ਬੇਈਮਾਨ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਰਕ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਅਮਲ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੈਮਰਾ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਗ ਮਿੱਥ ਤੋੜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਅਸੀਂ' ਅਤੇ 'ਉਹ' ਵਿਚ ਉਸ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।" ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਆਵਾਮ ਨੇ ਸੁਣੀ।

ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਭੇਜੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਫਰਹਾਦੀ ਨੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਕੇਰਿਆਂ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਜਲਾਲ-ਉਦ-ਦੀਨ ਰੂਮੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਇਰਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁੱਲਾਂ, ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਇਹ ਜ਼ਾਮਨੀ ਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਹੰਗਾਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਬਣਾਈ ਤੇ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਹਾਦੀ ਦੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਇਰਾਨ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ ਕਲਚਰ ਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਗਾਈਡੈਂਸ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਕੀਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮੋਹਸਿਨ ਮਖਮਲਬਾਫ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜਫਰ ਪਨਾਹੀ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਿਨੇਮਾ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਰਾਨੀ ਸਿਨੇਮਾ ਇਰਾਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, ਸਾਹਿਤ, ਥੀਏਟਰ, ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ, ਹਸਤ-ਕਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛਣ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਇਰਾਨੀ ਕਵਿਤਾ ਵਾਂਗ ਇਹ ਸਿਨੇਮਾ ਅੰਤਰ-ਦਵੰਦਾਂ, ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸੁਹਜਤਾ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦਾ ਉਸ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉਗਮਣ ਤੇ ਵਿਗਸਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮੀ ਪਟਕਥਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

1979 ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਹੋਏ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਇਨਕਲਾਬ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਰਗੀ ਕਲਾ ਹੁਣ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਰਾਨ ਦੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਣ 'ਤੇ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ। 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਇਨਕਲਾਬ' ਧਾਰਮਿਕ ਉਨਮਾਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਕਾਬਜ਼ ਵਰਗ ਦੀ ਆਪਸੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਨੇ ਆਵਾਮ ਅਤੇ ਕਲਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਣਦਿਸਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਰਾਨੀ ਸਮਾਜ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ-ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਫਿਲਮ ਕਿਉਂ ਬਣੇ', 'ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣੇ', ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 'ਫਿਲਮ ਕੀ ਹੈ', ਤੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਹਿਸਾਂ ਤੇ ਝੜਪਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨੇ 'ਗਰਮ-ਖਿਆਲ' ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੂੰਜੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਰਾਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੂਝ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ 'ਮਹਿਬੂਬ' ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਔਰਤ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਮਰਦ, ਰੱਬ, ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਛੂਹ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਅ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੁਹੱਬਤ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਸਖਤ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸੰਕੇਤਾਂ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਤਲਬ 'ਇਹਮ' (ਦੋ-ਅਰਥਤਾ ਜਾਂ ਬਹੁ-ਅਰਥਤਾ) ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ 'ਇਹਮ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸੇ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਹੱਸ ਤੇ ਰੁਮਾਂਚ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਨੇਮਾ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਫਿਲਮਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਰਾਨੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅੜਾਉਣੀ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਪੇਚਦਗੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਦਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਤਾਉਲ੍ਹਾ ਖੁਮੀਨੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ 'ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ ਕਲਚਰ ਐਂਡ ਆਰਟ' ਨੂੰ 'ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ ਕਲਚਰ ਐਂਡ ਇਸਲਾਮਿਕ ਗਾਈਡੈਂਸ' ਬਣਾ ਧਰਿਆ। ਇਰਾਨ ਦੇ 1980ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੋਹਸਿਨ ਮਖਮਲਬਾਫ ਦੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚਿੰਤਕ ਅਬਦੁਲ ਕਰੀਮ ਸੌਰੂਸ ਦੀ ਥਿਊਰੀ 'ਧਾਰਮਿਕ ਜਮਹੂਰੀਅਤ' ਦੇ ਉਭਾਰ

ਅਸਗਰ ਫਰਹਾਦੀ

ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- 'ਧਰਮ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ'। ਮੋਹਸਿਨ ਮਖਮਲਬਾਫ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- 'ਕਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਉ ਬਾਰੇ ਅੱਬਾਸ ਕਿਆਰੋਸਤਾਮੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ 'ਕਲੋਜ਼ ਅੱਪ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮੋਹਸਿਨ ਮਖਮਲਬਾਫ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਠਗਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਮੋਹਸਿਨ ਮਖਮਲਬਾਫ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਅੱਬਾਸ, ਅਬਦੁਲ ਕਰੀਮ ਸੂਰੋਸ ਦੀ 'ਧਾਰਮਿਕ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ' ਦਾ ਤਜਰਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਬਾਸ ਦੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੱਛਮੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਖਾਸੇ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਘਟਨਾ ਫਰੇਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ 'ਆਫ ਫਰੇਮ ਸਿਨੇਮਾ' ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1989 ਵਿਚ ਖੁਮੀਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ 'ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ' ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ 'ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ' ਨੂੰ ਖਦੇੜਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ 'ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ' ਸਿਨੇਮਾ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੋਹਸਿਨ ਮਖਮਲਬਾਫ ਦੀ 1991 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਟਾਈਮ ਆਫ ਲਵ' ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਸੰਦ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ। ਇਰਾਨੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੋ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਰਾਨ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਉਪਰ ਸਦਮੇ ਵਾਂਗ ਗੁਜ਼ਰੀ। ਮੋਹਸਿਨ ਮਖਮਲਬਾਫ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਵਨਸ ਅਪੌਨ ਏ ਟਾਈਮ ਸਿਨੇਮਾ', 'ਏ ਮੋਮੈਂਟ ਆਫ ਇੰਨੋਸੈਂਸ', 'ਦਿ ਸਾਈਲੈਂਸ' ਅਤੇ 'ਦਿ ਗਾਰਡਨਰ' ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ।

ਇਰਾਨੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜਫਰ ਪਨਾਹੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਦਿ ਸਰਕਲ', 'ਆਫਸਾਈਡ', 'ਕ੍ਰਿਮਸਨ ਗੋਲਡ' ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਰਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਖਫਾ ਹੋ ਕੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਮ 'ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ' ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਸਮਗਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ 'ਚ ਫਸੇ ਸਾਡੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲ ਅਸਗਰ ਫਰਹਾਦੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਵਾਚਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਏ ਸੈਪਰੇਸ਼ਨ' ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਇਕ ਚਿੰਤਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਪੱਛਮੀ ਫਿਲਮੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਰਾਨੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਵੇਚਦੀ ਹੈ। ਅਸਗਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਇਖਲਾਕ ਅਤੇ ਕਲਾਸ-ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਲ, ਖਿਝ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਿਣਕਾ ਕਿਣਕਾ ਕਰ ਕੇ ਟੁੱਟਦੇ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਦੀ ਨੈਤਕਿਤਾ ਵੀ ਖੁਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦਿਆਈ ਵੀ। ਉਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ' ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਰਾਣਾ (ਤਰਨਾਹ ਅਲੀਦੂਸਤੀ) ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਇਮਾਦ (ਸ਼ਹਾਬ ਹੁਸੈਨੀ) ਆਰਥਰ ਮਿਲਰ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਦਿ ਡੈੱਥ ਆਫ ਏ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ' ਖੇਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਸੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਰੋਜ਼ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਾਈਨਾਂ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਘਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਮਾਦ ਨੂੰ ਰਾਣਾ, ਬਾਥਰੂਮ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਉਤੇ ਕਿਸ ਨੇ, ਕਿਉਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਜਦੋਂ ਦਰਸ਼ਕ ਇਸ ਪਹੇਲੀ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫਰਹਾਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮਾਦ ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਇਰਾਨ ਦੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ ਸਾਦੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਦਿ ਕਾਓ' (ਗਾਂ) ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪਟਕਥਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਇਸੇ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਇਰਾਨੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦਾਰੁਸ਼ ਮਿਹਰਜੂਈ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਕਾਓ' ਦਾ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਰਾਨੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਫਿਲਮ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ)। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਜਿੰਨੀ ਸਾਧਾਰਨ ਹੈ, ਉਨੀ ਹੀ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਮਾਦ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ 'ਤੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਬੈਠਾ ਇਮਾਦ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਾਣਾ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿੱਤ ਇਸ ਵਹਿਮ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਮਨੋਅਵਸਥਾ ਨਾਲ ਇਮਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ, ਆਪਣੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਭਾਸਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਣਾ ਉਸ ਨਾਲ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੇ ਉਸ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੰਦਾ ਖੁਦ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਫਰਹਾਦੀ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ 'ਤੇ ਨਾਜ਼ਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਰਹਾਦੀ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਬੁਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬੁਰੇ ਸਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਅਜੇ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਸਗਰ ਫਰਹਾਦੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ' ਦੀ ਝਲਕ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

1050 S. Graham Road, Greenwood, IN 46143

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

19 ਮਈ ਤੋਂ 21 ਮਈ 2017 ਤੱਕ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ 19 ਮਈ ਤੋਂ 21 ਮਈ ਤੱਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

19 ਮਈ 2017 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)
ਸ਼ਾਮ 5 ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਰਬਾਰ

20 ਮਈ 2017 (ਸਨਿਚਰਵਾਰ)
ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ: ਜਥਾ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ
ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਰਬਾਰ

21 ਮਈ 2017 (ਐਤਵਾਰ)
ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ: ਜਥਾ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਰਬਾਰ

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਜਥੇ:
ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ.
ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ
ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ
ਭਾਈ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਭਾਈ ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-560-0019

ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-8344

ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-476-4038

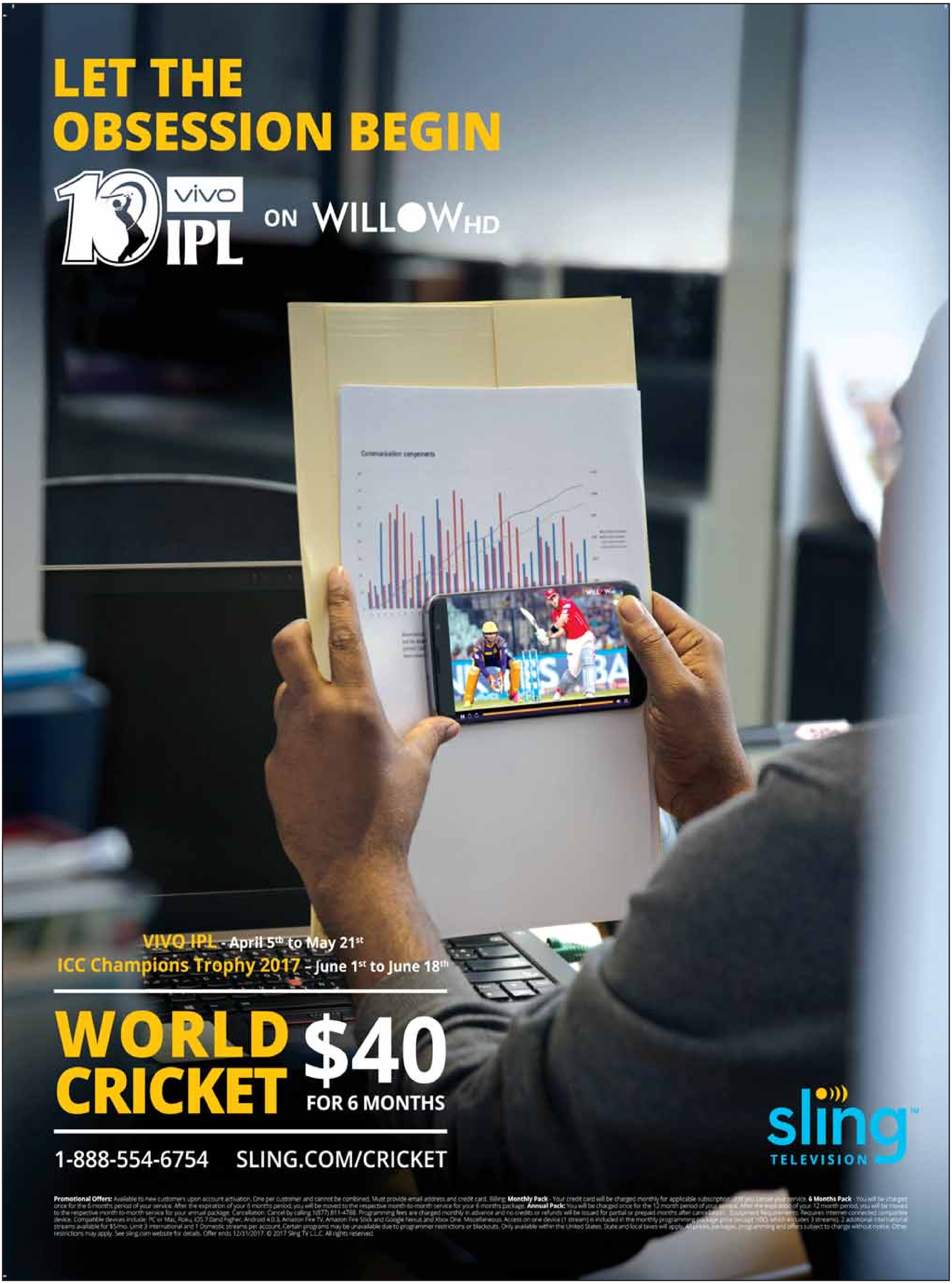
LET THE
OBSESSION BEGIN
10 vivo IPL
ON WILLOW HD
VIVO IPL - April 5th to May 21st
ICC Champions Trophy 2017 - June 1st to June 18th
WORLD CRICKET
$40
FOR 6 MONTHS
1-888-554-6754
SLING.COM/CRICKET
sling
TELEVISION